

AB EMPERYALİZMİ VE İŞÇİ SINIFI

Yıldırım Koç

Kaynak Yayınları
İstanbul
Aralık 2004

Mustafa Kemal Paşa, TBMM Gizli Oturumu, 6 Mart 1922

“Hepiniz bilirsiniz ki, Avrupa’nın en önemli devletleri, Türkiye’nin zararıyla, Türkiye’nin gerilemesiyle ortaya çıkmışlardır...

“Bir şeyin zararıyla, bir şeyin yok olmasıyla yükselen şeyler, elbette, o şeylerden zarar görmüş olanı alçaltır. Gerçekten de Avrupa’nın bütün ilerlemesine, yükselmesine ve uygarlaşmasına karşılık, Türkiye gerilemiş, düştükçe düşmüştür... Nihayet Türkiye’yi islah etmek, Türkiye’yi uygarlaştırmak gibi birtakım bahanelerle, Türkiye’nin iç hayatına, iç yönetimine işlemiş ve sızmışlardır...

“Bunun etkisi altında kalarak, milletin en çok da yöneticilerin zihinleri tamamen bozulmuştur. Artık durumu düzeltmek, hayat bulmak, insan olmak için, mutlaka Avrupa’dan nasihat almak, bütün işleri Avrupa’nın emellerine uygun yürütmek, bütün dersleri Avrupa’dan almak gibi birtakım zihniyetler ortaya çıktı. Oysa hangi istiklal vardır ki yabancıların nasihatlarıyla, yabancıların planlarıyla yükselebilirsin? Tarih böyle bir olay kaydetmemiştir... İşte Türkiye de, bu yanlış zihniyetle sakat olan bazı yöneticiler yüzünden, her saat, her gün, her yüzyıl, biraz daha çok gerilemiş, daha çok düşmüştür...

“Türkiye’nin, Türk halkının nasılsa başına geçmiş olan birtakım insanlar, galip düşmanlar karşısında, susmaya mahkummuş gibi, Türkiye’yi atıl ve çekingen bir halde tutuyorlardı. Memleketin ve milletin çıkarlarının gerektiğini yapmakta korkak ve mütereddit idiler. Türkiye’de fikir adamları, adeta kendi kendilerine hakaret ediyorlardı. Diyorlardı ki, ‘biz adam değiliz ve olamayız, kendi kendimize adam olmamıza ihtimal yoktur.’ Bizim canımızı, tarihimizi, varlığımızı, bize düşman olan, düşman olduğundan hiç şüphe edilmeyen Avrupalılara, kayıtsız şartsız bırakmak istiyorlardı. ‘Onlar bizi idare etsin’ diyorlardı.”

GİRİŞ

Günümüzde Türkiye'nin ve Türkiye işçi sınıfının geleceğine ilişkin tartışmaların odak noktalarından biri, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkileridir.

Bu konuda üç ayrı soru söz konusudur.

Türkiye uzun süre, **“Avrupa Birliği'ne girelim mi, girmeyelim mi?”** sorusunu tartıştı. Bu sorunun mantığında, Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi almaya hazır olduğu, girip girmeme konusundaki kararın Türkiye'de bulunduğu gibi bir anlayış yatıyordu. Konuyla yakından ilgilenmeyenlerin büyük bölümü, soruyu hala bu biçimiyle sormaya devam etmektedir.

Sorgulamada ikinci aşama, **“Avrupa Birliği, Türkiye'yi üyeliğe alır mı, almaz mı?”** oldu. Bu soruyu sormaya başlayanlar, Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi kendi içine almayacağı düşüncesini savunanlardı. Bu soruyu soranların çoğunluğunun kanısı, Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi bekleme odasında tutarak, onu kendi içine sokmadan, ondan tüm istediklerini alacağı bir çizgi izlenmekte olduğuydu.

Sorgulamada üçüncü aşama ise, **“Avrupa Birliği Türkiye'yi parçalamaya mı çalışıyor?”**dur. Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi kendi içine almadan Türkiye'ye yaptırmak istedikleri, Türkiye'nin ve ulusumuzun bütünlüğü açısından son derece tehlikeli uygulamalardır. Avrupa Birliği henüz Ortadoğu'da ABD ile bir çatışmaya girebilecek güçte değildir. ABD'nin Türkiye'den talepleri, Büyük Ortadoğu Projesi'nde önemli askeri üslerin verilmesi ve “ılımlı İslam” modelinin merkezi olmasıdır. Türkiye Cumhuriyeti bu iki talebe de olumlu yanıt vermediğinden, Türkiye topraklarının bir bölümünde kurulacak Kürdistan ve Türkiye aleyhinde genişletilecek Ermenistan bu görevleri yerine getirebilir. Avrupa Birliği'nin ise Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu üzerinde bir talebi yoktur. Avrupa Birliği, önce eyaletlere bölünmüş, sonra da parçalanmış bir Türkiye'de, Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinden oluşan bir yapıyı kendi içine alabilir. Avrupa Birliği, acaba Türkiye'yi bekleme odasında tutarken ABD ile birlikte böyle bir stratejiyi uygulamaya mı sokmuştur?

Bugün Türkiye'de her kesimde ve özellikle de işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi içinde bu üç soru birlikte tartışılmaktadır. Verilen yanıtlar iki grupta toplanabilir.

Birinci yaklaşım, Avrupa Birliği'nin, insanlığın idealini temsil eden “alternatif bir sosyal model” olduğu görüşündedir. Bu yaklaşıma göre, Avrupa Birliği, insanlığın ve işçi sınıfının geleceğini güvence altına alacak bir demokrasi ve sosyal refah devleti projesidir. Türkiye, bu projeye dahil olabilmek için, kendisinden istenenleri yerine getirmelidir. Avrupa Birliği'nin istekleri, ilerici niteliktedir ve halkımızın yararınadır. Çağımızda “ulus devlet”in modası geçmiştir. Avrupa Birliği'nin istekleri yerine getirilirse, Türkiye de “Avrupa sosyal modeli”nin üstünlüklerinden yararlanabilecektir. Halkımız ve özellikle Türkiye işçi sınıfı ise, demokratikleşmeyi kendi gücüyle sağlayabilecek kadar güçlü olmadığından, Avrupa işçi sınıfının yardımına muhtaçtır. Avrupa Birliği'nin talepleri, Türkiye'de sendikal hak ve özgürlükleri genişletecektir. Avrupa işçi sınıfı da, bu yardımı vermeye, dayanışmayı göstermeye hazırdır. Türkiye'nin, halkımızın ve hatta işçi sınıfımızın sorunlarını çözme yolu, Avrupa Birliği'ne katılmaktan geçmektedir. Türkiye eğer Avrupa Birliği'nin taleplerini yerine getirirse, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılması mümkün olabilecektir. Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi parçalama gibi bir niyeti söz konusu değildir. Avrupa Birliği, demokrasinin ve insan haklarının, çağdaş uygarlığın beşiğidir. Birinci yaklaşımın utangaç savunucuları, Avrupa Birliği'nin bugünkü politikalarının bazılarını eleştirmekte ve kendi esas amaçlarının “emeğin Avrupası”nı yaratmak olduğunu, bu amaçla Avrupa Birliği işçi sınıfı ile bütünleşmenin gerekli ve hatta zorunlu olduğunu ileri sürmektedir.

İkinci yaklaşım ise, emperyalist bir güç olan Avrupa Birliği'nin temel hedeflerinden birinin Türkiye'yi, halkımızı ve işçi sınıfımızı parçalayarak, bir bölümünü tümüyle Avrupa Birliği'nin denetimi altına sokmak olduğu görüşündedir. Avrupa Birliği'nin çeşitli raporlar aracılığıyla

doğrudan ve IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar aracılığıyla dolaylı olarak ileri sürdüğü taleplerin hedefi, Türkiye’de ulus devletin ve ulusumuzun parçalanmasıdır. Bu saldırı, aynı zamanda işçi sınıfını da etnik kökenlerine göre bölmeyi ve birbirine kırdırmayı amaçlamaktadır. Bu görüşü savunanlara göre, Avrupa işçi sınıfı da, Avrupa Birliği’nde uygulanacak “sosyal refah devleti”nin finanse edilebilmesi için Avrupa Birliği’nin emperyalist politikalarını desteklemekte ve bu konuda AB sermayesi ve devletleriyle açık bir biçimde işbirliği yapmaktadır. Avrupa Birliği işçi sınıfı, azgelişmiş ülkelerce emperyalist sömürüye büyük darbeler indirilmeden, AB sermayedarlarına karşı etkili bir mücadeleye girmeyecektir. AB işçi sınıfını uluslararası dayanışmaya zorlamanın yolu, AB emperyalizmini geriletmektir. Bu çerçevede, Türkiye’de anti-emperyalist ulusalçı mücadele ile işçi sınıfının emeğin kurtuluşu mücadelesi aynı çizgide gelişmelidir ve gelişecektir.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi, gelişiminin yeni bir evresinin eşliğindedir.

1980-1988 döneminde yaşanan önemli sorunların sonrasında karşılaşılan ikilem, (a) eski ilişkilerin devamı veya (b) geleneksel siyasal tercihlerin ikinci plana itilerek sınıf kimliğinin öne çıktığı bir birlikteliğin sağlanması, dışarıdan siyasal denetim ve yönlendirmenin reddedilmesi ve meşru-demokratik kitle eylemlerinin geliştirilmesiydi. İkinci tercih seçilerek, 1989-1995 döneminde önemli kazanımlar elde edildi. Daha sonraki yıllarda kazanımlar azalırken, saldırı daha da yoğunlaştı.

Günümüzde karşılaşılan ikilem şudur: (a) Emperyalizme umut bağlayan, bağımsızlığı ve ulusal egemenliği gözardı ederek demokrasiden ve işçi haklarından söz eden teslimiyetçi bir çizgi; (b) vatanımıza yönelik saldırılara karşı en geniş anti-emperyalist ve ulusalçı bir cephenin oluşturulmasına çalışan, demokrasinin ve işçi haklarının ön şartı olan bağımsızlığı ve ulusal egemenliği korumayı temel kabul eden, vatanın bütünlüğünü ve Cumhuriyetin kazanımlarını işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlüklerle bütünlük içinde savunan mücadeleciler bir çizgi.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi içinde, Avrupa Birlikçi bir yol izleyenler, İstiklal Savaşımız sırasında “İngiliz Muhibleri Cemiyeti”nin üyelerinin yaptığı işi yapmaktadır. Bu kitabın amacı, Avrupa Birliği’nin emperyalist özünü ve Avrupa işçi sınıfının emperyalizmi destekleyen politikalarını sergilemek, Avrupa Birliği’nin ve Avrupa işçi sınıfının, Türkiye’ye ve Türkiye işçi sınıfına hiçbir yarar sağlamayacağını anlatmaktır.

Türkiye açısından ikinci büyük tehdit kaynağı ABD emperyalizmidir. ABD emperyalizmi de Türkiye’yi Büyük Ortadoğu Projesi’nde taşeron olarak kullanmak ve bu stratejide başarılı olamazsa, Türkiye’yi parçalayarak ABD’nin projelerinde kullanılabilecek bir Kürdistan yaratmak, Ermenistan’ın güçlenmesini sağlamak çabası içindedir. ABD sendikaları da bu amaç doğrultusunda etkinlik göstermektedir. ABD emperyalizmi 2003 yılında Irak’ta başlattığı hukukdışı saldırı sonrasında giderek daha fazla teşhir olmaktadır. Günümüzde işçi sınıfı hareketi içinde ABD emperyalizmi savunan kimse yoktur. Günümüzde ABD sendikalarıyla ABD emperyalizminin politikaları doğrultusunda işbirliği yapmaya kalkan henüz bulunmamaktadır. ABD sendikalarının bu doğrultudaki çabaları (şimdilik) sonuçsuz kalmıştır. Ancak AB emperyalizmi ve AB işçi sınıfı konusunda bilgisizlik, kötüniyet ve hatta ihanet sürmektedir. Bu nedenle, kitabın amacı, Avrupa Birliği’nin ve Avrupa işçi sınıfının tutumunu sergilemekle sınırlı tutulmuştur.

I. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN OLUŞUMU VE YAPISI ¹

Avrupa Birliği, Avrupa'nın önde gelen emperyalist ülkelerinin, dünya çapında bir güç oluşturabilmek amacıyla Avrupa Birleşik Devletleri'ni kurmaları yolunda önemli bir ara aşamadır. Avrupa Birliği'nin ilk adımlarının ortaya atılmasında belirleyici unsur, komünizmin Avrupa kıtasında hakim olması korkusuydu. Avrupa sermayesinin gücü 1950'li yıllarda arttı ve ABD'nin kapitalist dünyadaki hegemonyasına karşı 1960'lı yıllarda alternatif bir güç odağının yaratılması çabaları öne çıktı. 1990'lı yıllarda ise temel hedef, ekonomik, siyasal, politik, kültürel ve askeri alanlarda alternatif bir küresel gücün yaratılmasıydı.

Bu konu tartışılırken öncelikle tekrar tekrar vurgulanması gereken nokta, Avrupa Birliği'nin, bir uluslararası örgüt olmadığıdır. Avrupa Birliği, yeni ve ulusüstü bir devlettir. Bu nedenle, Avrupa Birliği'ne "üye olmak" yerine "katılmak" ifadesi kullanılmaktadır. Avrupa Birliği'ne katılan ülkeler, ulusal egemenliklerinin önemli bir bölümünü, bu yeni ulusüstü devlet yapısına devretmektedir. Bu nedenle, Avrupa Birliği'ne katılan ülkeler, bir süre sonra, yeni ulusüstü devletin birer eyaletine dönüşecektir.

Avrupa Birliği ve Avrupa Birleşik Devletleri uzun bir öyküdür. Avusturyalı Kont Coudenhove Kalergi, 1923 yılında Avrupa Birleşik Devletleri'nin kurulması doğrultusunda bir çağrı yapmıştı. Winston Churchill de 19 Eylül 1946 tarihinde Avrupa Birleşik Devletleri'nin kurulmasını gündeme getirdi ².

Avrupa Topluluğu tarafından 1987 yılında yayınlanan bir kitapta ³, Avrupa Topluluğu'nun oluşumunun birinci nedeni olarak, Avrupa'nın iç çatışmalar nedeniyle "dünya sahnesinin merkezindeki çok eski konumunu yitirmesi" ve "Avrupa'nın yerinin iki yeni süpergüç olan Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği tarafından alınmış olması" gösterilmektedir.

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları Avrupa'dan çıktı ve öncelikle Avrupa'yı tahrip etti. Her iki dünya savaşının sonunda da komünist partilerinin iktidara geldiği ülke sayısı arttı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra komünistlerin yönlendirdiği ayaklanmalardan yalnızca Sovyetler Birliği'nde gerçekleşeni iktidarda kalabildi. Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünyanın ve özellikle Avrupa'nın birçok ülkesinde komünistler iktidara geldiler. Avrupa'da Bulgaristan, Macaristan, Çekoslovakya, Romanya, Polonya, Demokratik Alman Cumhuriyeti, komünist partilerinin hakimiyeti altına girdi. Ayrıca, Yugoslavya ve Arnavutluk'ta Sovyetler Birliği'nden bağımsız komünist partileri iktidara geldi. Yunanistan'da ise büyük bir iç savaş başladı. İtalya ve Fransa gibi ülkelerde ise koalisyon hükümetlerinde komünistler de yer aldı.

1947 yılında Soğuk Savaş başladı. 1949 yılında NATO, Federal Almanya ve Soğuk Savaş'ın sendikal alandaki ayağı olan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) kuruldu.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında kapitalist dünyasındaki tek ve tartışılmaz önder durumunda olan Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa'da komünistlerin ve Sovyetler Birliği'nin hakim olmasını önlemek için, Marshall Yardımını başlattı. Avrupa'dan kaynaklanan her savaş hem Avrupa'yı

¹ Avrupa Birliği ile ilgili olarak Erol Manisalı'nın ve Suat İlhan'ın kitapları son derece yararlıdır. Sayın Erol Manisalı'nın hemen akla gelen kitapları şunlardır: **Türkiye Avrupa İlişkileri** (Çağdaş Yay., İstanbul, 1998, 191 s.), **İçyüzü ve Perde Arkasıyla Avrupa Çıkmazı, Türkiye – Avrupa Birliği İlişkileri** (Otopsi Yay., İstanbul, 2001, 192 s.) ve **Türkiye – Avrupa İlişkilerinde Sessiz Darbe** (Derin Yay., İstanbul, 2002, 213 s.) Sayın Suat İlhan'ın konuya ilişkin kitapları da şunlardır: **Avrupa Birliği'ne Neden Hayır, Jeopolitik Yaklaşım** (Ötüken Yay., İstanbul, 2002, 212 s.), **Avrupa Birliği'ne Neden Hayır – 2** (Ötüken Yay., İstanbul, 2002, 159 s.), **Avrupa Birliği Üyeliği Atatürkçülüğün Sonudur** (Sağlık-İş Yay., Ankara, 2003, 35 s.), **Türkiye'nin AB Yolu Tıkandı** (ATO Yay., Ankara, 2003, 48 s.), **Hristiyan Bayrağı Altına Çağrılıyor** (ATO Yay., Ankara, 2004, 32 s.).

² Borchardt, K.D., **European Integration**, European Communities, Brüksel, 1995, s.5 ve 9.

³ European Communities, **European Unification, The Origins and Growth of the European Community**, Lüksemburg, 1987, s.5.

tahrip etmiş, hem de komünistlerin çeşitli ülkelerde iktidara gelmesini sağlayan şartları oluşturmuştu. Bu durum hem ABD'yi, hem de Avrupa'da sermayedar sınıfları rahatsız ediyordu. ABD'nin ve Avrupa'da kurulu düzen yanlılarının çıkarlarının korunabilmesi için, Avrupa'da Sovyetler Birliği'nin etkisi altında olmayan bölgelerde yeni bir savaşın mutlaka önlenmesi gerekiyordu.

Fransız Dışişleri Bakanı Robert Schuman, 9 Mayıs 1950 tarihinde kömür ve çelik üretiminin bir merkezden yönetilmesi konusunda bir öneriyi kamuoyuna açıkladı. Bu doğrultudaki ilk adım, ABD'nin de desteğiyle, 1951 yılında atıldı. Savaş endüstrisinin temeli, demir ve çeliktir. Savaşın nedenlerinden biri de, demir ve çelik kaynakları üzerindeki anlaşmazlıklardı. Her iki dünya savaşında da Almanya ile Fransa arasındaki anlaşmazlık önemliydi. Bu nedenlere bağlı olarak, öncelikle Almanya ve Fransa'daki kömür ve çelik kaynaklarının ulusal egemenliğin dışına çıkarılması, bir uluslarüstü kuruma devredilmesi kararlaştırıldı.

Ayrıca, Avrupa Birliği ülkelerinde sınıf çatışmalarını önleyecek, sınıflar arasındaki çelişkileri yumuşatacak bir strateji belirlendi. "Avrupa Sosyal Modeli" biçiminde ifade edilen bu anlayış, Avrupa Birliği ülkelerinin sömürgelerinde halklara en acımasız bir biçimde davranılırken, Avrupa işçilerine insanca yaşama ve çalışma koşullarının sağlanmasını temel alıyordu. İngiltere, Fransa, Hollanda, Belçika gibi Avrupa ülkeleri, sömürgelerinden, ağırlıklı İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki dönemde ulusal kurtuluş mücadeleleri sonrasında vazgeçmek zorunda kaldılar. Eski sömürgeciliğin sona ermesi sürecinde, yeni sömürgecilik geliştirilerek emperyalist sömürü sürdürüldü. Avrupa emperyalizmi, kendi içindeki çelişkileri yumuşatmak için, az gelişmiş ülkelerdeki acımasız sömürsünden etkili bir biçimde yararlandı. Avrupa ülkelerinin sermayedarları, kendi ülkelerinde sömürdükleri kendi işçilerinden el koydukları artık-değerden çok fazlasını, yağma-talan, tekel karları, borç faizi gibi yollarla, az gelişmiş ülke halklarından sağlamayı sürdürdü. "Avrupa Sosyal Modeli" olarak sunulan anlayış ve uygulamanın temelinde çeşitli biçimleriyle emperyalist sömürü vardı. Avrupa'nın "sosyal model"i, bu emperyalist sömürden sağlanan kaynaklarla yaratıldı ve sürdürüldü.

1951 yılında imzalanan Paris Sözleşmesi ile kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, bu doğrultudaki ilk adımı oluşturdu.

Avrupa Birliği önce **Avrupa Ekonomik Topluluğu** olarak 1957 yılında Roma Antlaşması ile 6 ülke tarafından kuruldu (Belçika, Fransa, Almanya, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda). Bu Topluluk'a 1973 yılında Danimarka, İrlanda ve İngiltere, 1981 yılında Yunanistan, 1986 yılında İspanya ve Portekiz katıldı. Berlin Duvarı'nın 1989 yılında yıkılmasından sonra, eski Demokratik Alman Cumhuriyeti'ni oluşturan bölgelerin Federal Almanya'ya katılması ile yeni bir genişleme yaşandı. 1992 yılında Maastricht Antlaşması ile **Avrupa Birliği** oluşturuldu. Avrupa Birliği'ne 1995 yılında Avusturya, Finlandiya ve İsveç katıldı. 1 Mayıs 2004 tarihinde ise Güney Kıbrıs ("Kıbrıs Cumhuriyeti" adıyla), Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya, Avrupa Birliği'ne katıldı. Bulgaristan ve Romanya ile katılım görüşmeleri halen sürmektedir. Görüşmesi başlamamış aday ülkeler ise Türkiye ve 2003 yılında bu sürece dahil olan Hırvatistan'dır.

1957 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun önüne koyduğu hedef, ekonomik sorunların aşılmasını sağlayacak bir gümrük birliğinin yaratılmasıydı. Bu gümrük birliği içinde mallar, hizmetler, sermaye ve insangücü serbestçe dolaşabilecekti. Avrupa sermayesinin artan gücü ve dünya dengelerindeki değişiklikler, sürecin Avrupa Birleşik Devletleri doğrultusunda gelişmesini sağladı. Almanya'nın kurulması sürecinde de ilk aşama bir gümrük birliğiydi ("Zollverein"). Alman İmparatorluğu, bu gümrük birliğinin ardından, 1871 yılında kuruldu. Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan Avrupa Topluluğu'na ve ardından Avrupa Birliği'ne giden süreç, benzer bir yol izleyerek, Avrupa Birleşik Devletleri'ne doğru evrilmektedir.

Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu oluşturan ülkeler, 1960'lı yılların ortalarından itibaren ABD'nin hegemonyasından duydukları rahatsızlığı dile getirmeye ve farklı politika arayışlarına girmeye

başladılar. Federal Almanya'da başlatılan "Doğu Politikası" ("Ostpolitik") bu doğrultuda önemli bir dönüm noktası oluşturmaktadır.

Avrupa Birliği'nin dünya ölçeğinde alternatif bir güç odağı haline gelme ve Avrupa Birleşik Devletleri'ne doğru evrilme çabaları özellikle Sovyet sisteminin 1989-1991 yıllarında çöküşünün ardından hızlandı.

1986 yılında Tek Avrupa Senedi imzalandı. Böylece, üye devletler arasında kişilerin, malların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı tam olarak sağlandı.

1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması ile kuruluşun adı Avrupa Birliği olarak değiştirildi; tek para birimine geçilmesi kararlaştırıldı; "Avrupa vatandaşlığı" kavramı getirildi.

1997 yılında imzalanan Amsterdam Antlaşması ile Avrupa vatandaşlarının hakları güçlendirildi ve Avrupa Birliği'nin Orta ve Doğu Avrupa doğrultusundaki genişleme perspektifi de dikkate alınarak, kurumsal ve siyasal yapıların güçlendirilmesi amaçlandı.

2001 yılında imzalanan Nice Antlaşması ile genişleyecek Avrupa Birliği'nin yapısı yeniden düzenlendi.

2001 yılı sonunda alınan bir karar doğrultusunda bir Avrupa Anayasası hazırlandı. Bir kurultay tarafından hazırlanan bu Anayasa, 2004 yılında 25 ülkenin yetkilileri tarafından imzalandı. Anayasa, AB üyesi ülkelerde tek tek onaylandıktan sonra yürürlüğe girecektir.

Avrupa Birliği günümüzde, bazı iç sorunlarına karşın, dünyanın emperyalist bir güç odağı olacak Avrupa Birleşik Devletleri veya Birleşik Avrupa Devletleri'ne dönüşme doğrultusunda ilerlemektedir.

Emperyalizm yalnızca askeri güç kullanımı ve saldırganlık değildir. Emperyalizmde esas olan, emperyalist sömürü ilişkileridir. Askeri güç, emperyalist sömürünün sürdürülmesi için gerekli olduğunda kullanılır. Bu nedenle, AB'nin emperyalist olup olmadığının ölçütü, onun bir bütün olarak emperyalist sömürü çarkının tepesinde olup olmadığıdır; bugün için askeri saldırganlıktan sorumlu olup olmadığıdır.

Avrupa Birliği emperyalizmi 1990'lı yıllara kadar ABD emperyalizminin askeri gücünün koruması altındaydı. Bugün bile Almanya'da ve diğer bazı Avrupa Birliği ülkelerinde ABD askeri üsleri vardır⁴. Federal Almanya, ABD üsleriyle doluyken ve kendi silahlı kuvvetlerini geliştiremezken bile, emperyalist sömürü gerçekleştirebiliyordu ve emperyalist bir ülkeydi. Ancak günümüzde AB emperyalizmi, ABD'nin yanı sıra (henüz tamamiyle "karşısında" değil) bağımsız bir emperyalist güç olmaya soyunduğunda, askeri gücünü oluşturmak ve bu gücü gerektiğinde kullanmak noktasındadır. Bu tavır, AB Komisyonu'nun 2001 yılında yayımlanan "Avrupa Birliği ve Dünya" başlıklı kitapçığında, aşağıdaki biçimde, açıkça ifade edilmektedir⁵:

"Dünya ilişkilerinde Avrupa Birliği'nin etkisi artmaktadır... Avrupa Birliği'nin bazı stratejik dış politika amaçları vardır. Bunların birincisi, dünyada sesi daha güçlü çıkacak istikrarlı bir Avrupa'nın kurulmasıdır... Yakın bir geçmişe kadar, Avrupa Birliği'nin dış faaliyetlerinde üç ana unsur bulunuyordu: Ticaret politikası, kalkınma yardımı ve siyasal boyut. Bunlar, Avrupa Birliği'ne, diplomatik, ekonomik ve ticari arenalarda itibarlı bir dış politika için önemli araçlar sağlıyordu. Avrupa Birliği, şimdi bu yeteneklerini, hayati çıkarları tehlikede olduğunda, gerekirse ve gereken zamanda güç kullanabilme yeteneğiyle daha da güçlendirmek ve krizlere karşı daha etkili bir biçimde tepki verebilmek istemektedir."

⁴ Bu konuda bkz. US Department of Defense, **Base Structure Report, Fiscal Year 2003 Baseline**, 2004.

⁵ European Commission, **The European Union and the World**, Lüksemburg, 2001, s.3-4.

Bu emperyalist güç odağının **bayrağı, marşı, parası, askeri gücü, hükümeti, bütçesi, yasama organı ve yargı organı** vardır.

Avrupa Birliği'nin ve geleceğin Avrupa Birleşik Devletleri'nin **bayrağı**, lacivert zemin üzerine 12 sarı yıldızdan oluşmaktadır. Birçok kişi, Amerika Birleşik Devletleri'nin bayrağındaki yıldız sayısının eyalet sayısını gösterdiği gerçeğinden hareket ederek, Avrupa Birliği bayrağındaki yıldız sayısının da AB üyesi devletlerin sayısını gösterdiğini zannetmektedir. Ancak, Avrupa Birliği'ne üye devlet sayısı 1995 yılında 15'e ve 2004 yılında 25'e yükselmişken, bayraktaki yıldız sayısı 12'de kalmıştır.

Avrupa Birliği, bayraktaki yıldız sayısının 12 olmasını "12 sayısının mükemmellik ve tamlık" ifade etmesinden kaynaklandığını belirtmektedir. Ancak 12 sayısının ve 12 yıldızın hıristiyanlıkla yakından bağlı olduğu iddiaları yaygındır. İncil'de Esinleme kitabının 12. Bölümünde şöyle denilmektedir:

"Gökte olağanüstü bir belirti, güneşe sarınmış bir kadın görüldü. Ay ayaklarının altındaydı ve başında on iki yıldızdan oluşmuş bir taç vardı."

Katolik Kilisesi, İncil'de yer alan "kadın"ı Meryem Ana olarak algılamaktadır. Malta'daki bir kilisede yer alan bir resimde, Meryem Ana, AB bayrağı renginde bir örtü örtünmüştür ve başının çevresinde 12 sarı yıldız bulunmaktadır. Ayrıca, Meryem Ana'nın Avrupa için özel bir önemi vardır. Katolik Kilisesi 1309 yılında Avrupa'yı Meryem Ana'ya adanmıştır ve bu amaçla Cebelitarık'ta "Avrupa'nın Hanımefendisi Efendimiz" türbesi yapılmıştır.

İncil'de 12 sayısının özel önemi vardır. İncil'in Esinleme Kitabının 7. Bölümü şöyle başlamaktadır:

"Bundan sonra, yeryüzünün dört köşesinde duran dört melek gördüm....Mühürlenmiş olanların sayısını işittim. İsrail oğullarının bütün oymaklarından yüz kırk dört bin kişi mühürlenmişti. "Yahuda oymağından on iki bin kişi mühürlenmişti. Ruben oymağından on iki bin, Gad oymağından on iki bin, Aşer oymağından on iki bin, Naftali oymağından on iki bin, Manaşe oymağından on iki bin, Şimon oymağından on iki bin, Yevi oymağından on iki bin, İssakar oymağından on iki bin, Zebulun oymağından on iki bin, Yusuf oymağından on iki bin, Yusuf oymağından on iki bin, Benyamin oymağından on iki bin kişi mühürlenmişti."

İncil'e göre, cennete gidecekler 144 bin kişiydi (12 x 12.000). İncil'in Esinleme Kitabının 14. Bölümü şöyledir:

"Sonra Kuzu'nun Siyon dağı üzerinde durduğunu gördüm. O'nunla birlikte, alınlarında kendisinin ve Babasının adının yazılmış olduğu yüz kırk dört bin kişi vardı. Gökten, gürül gürül akan suların sesini, büyük bir gök gürlemesini andıran bir ses işittim. İşittiğim ses, çenk çalanların çıkardığı sese benziyordu. O yüz kırk dört bin kişi, tahtın önünde, dört yaratığın ve ihtiyarların önünde yeni bir ezgi söylüyordu. Yeryüzünden satın alınmış olan bu kişilerden başka kimse o ezgiyi öğrenemedi. Kendilerini kadınlarla lekelememiş olanlar bunlardır. Pak kişilerdir. Kuzu nereye giderse O'nun ardından giderler. Tanrı'ya ve Kuzu'ya ait olacakların ilk bölümü olmak üzere insanlar arasından satın alınmışlardır. Ağızlarından hiç yalan çıkmamıştır. Kusursuzdurlar."

Bayraktaki 12 sayısının İncil'deki bu sözlerden veya Eski Ahit'te musevilerin 12 atasından ve 12 oymağından (kabilesinin) veya İsa'nın 12 havarisinden de gelebileceği de belirtilmektedir.

Avrupa Birliği'nin marşı, Ludwig von Beethoven'in 1823 yılında bestelediği 9. Senfoni'dir.

Avrupa Birliği'nin parası, günümüzde Avusturya, Belçika, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz ve İspanya tarafından kullanılan Euro'dur.

Avrupa Birliği'nin bugün ortak bir dili yoktur. Ancak bilgisayar teknolojisi o denli gelişmiştir ki, bir kişinin bir dilde yaptığı konuşmayı 5-10 saniyelik bir gecikmeyle sesli olarak bir diğer dile çeviren çeviri programları kullanılmaya başlanmıştır. Kısa bir süre sonra günlük konuşmalarda ve hatta bilimsel çalışmalarda dil öğrenme zorunluluğu ortadan kalkacaktır.

Avrupa Birliği'nin silahlı kuvvetleri de oluşmaktadır. Avrupa Birliği devlet ve hükümet başkanlarının 1999 yılı Aralık ayındaki Helsinki Zirvesi'nde, 2003 yılına kadar Avrupa Birliği ülkelerinin 60 günlük süre içinde ve en az bir yıl süreyle hizmet yapacak biçimde 50 - 60 bin kişilik bir askeri gücü seferber edebilmesi için çalışma yapılması kararı alındı.

AB'nin hükümeti, yürütme organı, Avrupa Komisyonu'dur. Avrupa Komisyonu'nun günümüzde her üye ülkeden bir temsilci olmak üzere toplam 25 üyesi vardır. Üyeler bu göreve getirildikten sonra kendi ülkeleri ile ilişkilerini keserler.

Avrupa Birliği'nin yasama ve karar organı, Avrupa Birliği Konseyi'dir (Bakanlar Konseyi olarak da isimlendirilmektedir). Avrupa Birliği Konseyi'nde toplam 321 oy ülkelere göre aşağıdaki biçimde dağılmaktadır: 29 oyu olan ülkeler: Almanya Fransa, İtalya, İngiltere. 27 oyu olan ülkeler: İspanya ve Polonya. 13 oyu olan ülke: Hollanda. 12 oyu olan ülkeler: Belçika, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Macaristan, Portekiz. 10 oyu olan ülkeler: Avusturya, İsveç. 7 oyu olan ülkeler: İrlanda, Danimarka, Finlandiya, Litvanya, Slovakya. 4 oyu olan ülkeler: Güney Kıbrıs, Estonya, Letonya, Lüksemburg, Slovenya. 3 oyu olan ülke: Malta. Avrupa Birliği Konseyi her üye ülkenin belirli bir konuda görevlendireceği bakanlardan oluşmaktadır. Diğer taraftan, AB ülkelerinin devlet ve hükümet başkanları 1974 yılından beri yılda en az iki kez toplanarak (Avrupa Zirvesi), Avrupa Birliği'nin genel politikalarını belirlemektedir. AB Konseyi'nin kabul ettiği yönetmelikler tüm ülkelerde derhal uygulanır. AB Konseyi'nin kabul ettiği yönergeler tüm ülkeler için bağlayıcıdır; ancak bunların uygulanması ulusal mevzuatta bir düzenleme yapılmasıyla gerçekleştirilir. AB Konseyi'nin kararları yalnızca ilgili ülkeyi bağlar. AB Konseyi'nin tavsiye ve görüşleri ise bağlayıcı değildir.

Avrupa Birliği'nin oluşum sürecinin ilk aşamalarında **Avrupa Parlamentosu** yalnızca bir danışma organıydı. Ancak zaman içinde bu rol gelişti. 1986 yılındaki Tek Senet, 1992 yılındaki Avrupa Birliği Antlaşması ve 1997 yılındaki Amsterdam Antlaşması ile Avrupa Parlamentosu'nun sorumluluklarının kapsamı genişletildi ve yetkileri artırıldı. Günümüzde yeni üyelerin kabulünde, diğer ülkelerle ortaklık anlaşmalarının imzalanmasında, bütçenin kabulünde ve benzeri konularda Avrupa Parlamentosu'nun onayı aranmaktadır.

Avrupa Parlamentosu, AB üyesi ülkelerde yapılan seçimlerde seçilen milletvekillerinden oluşmaktadır. Her ülke 5 yılda bir nüfusu ile bağlantılı bir sayıda milletvekili seçmektedir. Avrupa Birliği'nin bugünkü üyeleri ve Avrupa Parlamentosu'ndaki temsilci sayıları (toplam 732) şöyledir:

<u>Ülke</u>	<u>Milletvekili Sayısı</u>
Almanya	99
İtalya	78
İngiltere	78
Fransa	78
Polonya	54
İspanya	54
Hollanda	27
Yunanistan	24

Portekiz	24
Belçika	24
Macaristan	24
Çek Cumhuriyeti	24
İsveç	19
Avusturya	18
Slovakya	14
Finlandiya	14
Danimarka	14
Litvanya	13
İrlanda	13
Letonya	9
Slovenya	7
Lüksemburg	6
Güney Kıbrıs	6
Estonya	6
Malta	5
TOPLAM	732

Türkiye, Avrupa Birliği'ne katılacak olursa, Avrupa Parlamentosu'nda en fazla sayıda milletvekiline sahip ülkelerden olacak ve bu milletvekilleri Avrupa Birliği'nin bütünü konusunda söz hakkına sahip bulunacaklardır. Avrupa Birliği bunu kabullenememektedir.

Avrupa Birliği'nin üst yargı organı ise Avrupa Adalet Divanı ve Asliye Mahkemesi'dir. Ayrıca, Avrupa Birliği Satıştay, Ekonomik ve Sosyal Komite, Bölgeler Komitesi, Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa Merkez Bankası ve Avrupa Denetçiliği (Ombudsman) Kurumu bulunmaktadır.

15 üyeli Avrupa Birliği'nin nüfusu yaklaşık 380 milyondur. 1 Mayıs 2004 tarihinde Avrupa Birliği'ne katılan 10 ülkenin toplam nüfusu ise yaklaşık 75 milyondur. Böylece, Avrupa Birliği'nin nüfusu yaklaşık 455 milyon oldu. ABD'nin nüfusu 289 milyon, Japonya'nın nüfusu 127 milyon, Çin Halk Cumhuriyeti'nin nüfusu 1 milyar 283 milyon ve Hindistan'ın nüfusu da 1 milyar 42 milyondur.

Avrupa Birliği, günümüzde 25 ülkeden oluşan ve dünya ölçeğinde alternatif bir güç odağı oluşturmaya çalışan emperyalist bir yapılanmadır. Avrupa Birliği'ndeki sistem kapitalizmdir. Bu kapitalizm, yüzyılların sömürgecilik geleneğinin getirdiği alışkanlıklar ve yeteneklerle, kendi işçi sınıfına da önemli kazanımlar sağlamıştır ve sağlamaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinin tekeli sermayeleri, bu ortak güçten yararlanarak, az gelişmiş ülkeleri etkili bir biçimde sömürmektedir. Bu sömürü sayesinde, Avrupa Birliği ülkelerinin sermayedarlarının karlarının kaynağı, kendi ülkelerinden el koydukları artık-değerden daha da önemli olarak,

- az gelişmiş ülkelere değerlerinin çok üzerinden sattıkları mallardan ve hizmetlerden elde ettikleri tekel karlarıdır,
- az gelişmiş ülkelerin doğal kaynaklarını yağmalamaktan veya değerlerinin altında fiyatlarla satın almaktan kaynaklanan gelirlerdir,
- az gelişmiş ülkelerin işçi sınıflarından el koydukları büyük artık-değerdir ve
- az gelişmiş ülkelere döviz spekülasyonu geliri ve faiz geliri olarak aktardıkları büyük gelirlerdir.

Dünyanın en büyük ulusötesi tekellerinden olan DaimlerChrysler, Royal Dutch/Shell Group, AXA, BP Amoco, Volkswagen, Siemens, Allianz, ING Group, Deutsche Bank, Assicurazioni Generali, E.On, Fiat, Metro, Total Fina Elf, Vivendi, Unilever, Fortis, Prudential, CGNU, Peugeot, Renault, BNP Paribas, Carrefour, HSBC, ABN Amro, Munich Re Group, RWE Group, Deutsche Telekom, BMW, Koninklijke Ahold, ENI, Suez Lyonnaise des Eaux, Royal Philips

Electronics, Credit Agricole, Thyssen Krupp gibi şirketler, Avrupa Birliği ülkelerinden kaynaklanan sermayedir.

Avrupa Birliği ülkeleri, bu sömürü çarkının işleyişini sürdürebilmek amacıyla, büyük söz haklarının bulunduğu Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü gibi örgütleri de etkili birer araç olarak kullanmaktadır.

Avrupa Birliği, emperyalist bir güç merkezidir.

Avrupa işçi sınıfı da, bu yağma ve sömürden pay almakta, bu yağma ve sömürde suç ortağı olmaktadır. **“Avrupa sosyal modeli”**, yağmanın ganimetinin daha adaletli paylaşılmasının adıdır. “Avrupa sosyal modeli,” kendi yarattığını adil ve sömürsüz bir biçimde paylaşan bir “sosyal model” değildir. “Avrupa sosyal modeli,” başka ülkelerin sömürülmesinden ve yağmalanmasından elde edilen kaynakların bir bölümünün “sus payı” ve hatta “ortaklık payı” olarak işçi sınıfına aktarıldığı bir “sosyal model”dir; adaletsizliğe, yağmaya, zulme suç ortaklığına dayalı bir sistemdir. Bu nedenle de, Avrupa işçi sınıfı, Avrupalı sermayedarlara ve emperyalist politikalar uygulayan Avrupa hükümetlerine “sosyal ortak” demektir. Haklıdır.

Avrupa işçi sınıfı günümüzde yüksek ücretlerden, iş güvencesinden, kısa çalışma süresinden, gelişkin işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinden, bir ölçüde yönetime katılmadan, gelişkin bir sosyal güvenlik sisteminden yararlanabilmektedir. İşsizlik de Türkiye’ye göre azdır ve işsizler sosyal güvenlik sisteminin koruyuculuğu altındadır. Bu nedenle, Avrupa işçi sınıfının çok büyük bölümü hayatından memnundur. Avrupa işçi sınıfının şikayetçi olduğu konu, bir dönem üretimi kendi ülkelerinde yapan ve karlarını kendi ülkelerinde gösteren ulusötesi şirketlerin, günümüzde üretim birimlerini ve böylece istihdam olanaklarını az gelişmiş ülkelere kaydırmaları ve kar gerçekleştirmelerini de vergi cenneti ülkelere kaydırarak ödedikleri vergiyi azaltmalarındadır. Böylece, yeni uluslararası iş bölümü, Avrupa Birliği ülkelerinde işsizliği artırmakta ve sosyal devletin finansmanında zorluklara neden olmaktadır. Bu nedenle, Avrupa işçi sınıfı, kendi devletleri ve Avrupa Birliği devleti ile daha yakın bir ilişki, işbirliği ve dayanışma içine girerek, ulusötesi şirketlerin istihdamlarını ve karlarını Avrupa’da tutmalarını sağlamaya çalışmaktadır. Sermayenin küreselleşmesi Avrupa işçi sınıfını enternasyonalist yapmamakta, daha da bencilleşmekte ve kendi sermayedarları ve hükümetleriyle daha yakın bir işbirliği ve “ortaklık” içine itmektir.

Eski Yunanistan’da demokrasi vardı; ancak bu demokrasi, köleler için değil, yalnızca yurttaşlar içindi. Avrupa Birliği de, az gelişmiş ülkeleri yağmalar ve halklarını sömürürken ve dünyadaki gerici rejimlere ancak çıkarları gerektirdiğinde tepki gösterirken, kendi içinde demokrasi uygulamaktadır. Diğer bir deyişle, Avrupa Birliği’nin emperyalist politikaları, Avrupa ülkelerinin halklarının çok büyük bir bölümünü oluşturan Avrupa işçi sınıfı tarafından da onaylanmaktadır. Avrupa emperyalizminin yağma ve sömürsünden pay alan Avrupa işçi sınıfı, bu yağma ve sömürünün devamı için gerekli siyasal desteği de vermektedir. Avrupa işçi sınıfı, üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçirilmesine karşıdır. Avrupa işçi sınıfı kapitalizmi savunmaktadır. Avrupa işçi sınıfı geçmişte sömürgeciliği savunmuştur ve günümüzde de çağdaş emperyalist sömürüyü savunmaktadır. Köleci düzende Yunanistan’da yurttaşlar için geçerli olan demokrasi, köleci düzenin devamını savunmuştur. Günümüzde de, kapitalist düzende Avrupa Birliği işçi sınıfları için geçerli olan demokrasi ve “Avrupa sosyal modeli”, emperyalist düzenin devamına gereken desteği vermektedir. Bu nedenle, emperyalist sömürü sona erdirilmediği sürece, “sermayenin Avrupası” ile “emeğin Avrupası” arasında bir fark yoktur. Avrupa işçi sınıfı, bugün son derece bilinçli ve deneyimli olarak, emperyalizmi onaylamakta ve desteklemektedir. Günümüz koşullarında, Avrupa sermayesinin istediği Avrupa ile Avrupa işçi sınıfının istediği Avrupa arasında özde bir fark yoktur. Ara sıra çıkan kavgalar, ganimetin bölüşülmesi anlaşmazlıklarıdır.

Avrupa Birliği, birçok alanda insanlığa önemli katkılarda bulunmuş ülkelere sahiptir. Ancak bu ülkeler, aynı zamanda, insanlık tarihinin yaşadığı en büyük soykırımdan, sistemli

işkenceden, yağmadan ve sömürüden de sorumludur. Amerika kıtasının yerli halklarını yok edenler, Afrika'nın insanlarını köleleştirenler, Asya'da insanlara köpek muamelesi yapanlar ve bu üç kıtayı yağmalayanlar Avrupalılardır. Bu vahşet yakın geçmişimizde de sürmüştür. Nazi toplama kampları insanlık için bir yüz karasıdır. Vietnam'da ve Cezayir'de Fransa'nın yaptığı zulüm unutulamaz. İtalya'nın Habeşistan'da zehirli gaz kullandığı, günümüzde de Türkiye'deki bölücü örgüte kara mayınları sattığı hatırlardadır. İngiltere'nin, Hollanda'nın ve Belçika'nın sömürgelerinde yaşanan yağmanın ve zulmün izleri bugün bile sürmektedir.

Avrupa Birliği ve oluşmakta olan Avrupa Birleşik Devletleri, bu kirli geçmişin de mirasçısıdır.

II. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN AKDENİZ, BALKANLAR VE KAFKASLAR POLİTİKALARI

Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye yönelik politikasını anlayabilmek için, bu emperyalist birlikteliğin Akdeniz, Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkaslar politikalarına bakmak gereklidir.

Avrupa Birliği, 1989 yılı Kasım ayında Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından tüm politikalarını yeniden gözden geçirdi. Avrupa Birleşik Devletleri'ni oluşturma projesinde siyasal ve askeri bütünlüğün gerçekleştirilmesi doğrultusunda önemli adımlar atıldı. Ayrıca, AB'nin, Türkiye'yi yakından ilgilendiren, Akdeniz, Balkanlar ve Kafkasya stratejileri, yeniden biçimlendirildi.

AB'nin bu üç bölgedeki stratejileri de Türkiye'nin ulusal çıkarlarıyla temelden çelişmektedir.

Avrupa Birliği'nin ortak dış politika stratejisinin oluşturulmasında önemli sorunlar yaşanmaktadır. Bu nedenle Avrupa Birliği'nin Ortadoğu'ya yönelik bütünlükçü ve kapsamlı bir stratejisinden söz etmek zordur. Avrupa Birliği, Arap-İsrail mücadelesinde Filistin'in yanında bir tavır almış gibi gözükmeyle birlikte, etkili değildir. Avrupa Birliği'nin etkili bir askeri gücünün bulunmaması ve Ortadoğu ülkelerinin bir bölümünün geçmişte Fransız ve İngiliz sömürgeciliği altında büyük baskılar yaşaması, Avrupa Birliği'nin etkisini daha da sınırlandırmaktadır.

Avrupa Birliği'nin Akdeniz politikası daha kapsamlıdır ve Ortadoğu'yu da etkilemeyi amaçlamaktadır.

Avrupa Topluluğu'nun Akdeniz ülkeleriyle 1970'li ve 1980'li yıllardaki ilişkileri, metropol ülkelerle eski sömürgeleri arasında ticaret alanındaki tavizlerle ve geleneksel proje yardımlarına dayalı mali işbirliği ile sınırlıydı. Sovyetler Birliği'nin çöküşünün ve AB'nin bir dünya gücü olarak ortaya çıkma iddialarının güç kazanmasının ardından, 1992 yılında AB'nin Akdeniz politikaları yeniden biçimlendirildi⁶. Bu konu ilk kez Avrupa Birliği Konseyi'nin 1992 Lizbon Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde dile getirildi ve onaylandı. 1994 Haziran Korfuz ve Aralık Essen Zirvelerinde bu konu teyid edildi ve pekiştirildi. 1995 yılı Haziran ayında Cannes'de gerçekleştirilen Avrupa Konseyi toplantısında, Avrupa Komisyonu'nun, "bir Avrupa-Akdeniz ortaklığının kurulması" doğrultusundaki önerisi kabul edildi ve yeni bir süreç başladı. Türkiye'nin Avrupa Birliği ile gümrük birliğine girmesi de bu çerçevede gerçekleşti.

Avrupa Birliği'nin iki kültür kaynağı, Roma İmparatorluğu ve Hıristiyanlıktır. 16 Nisan 1999 günü Stuttgart'da gerçekleştirilen "Avrupa-Akdeniz Forumu, Hükümetler ve Sivil Toplum Diyaloğu" toplantısında Avrupalı konuşmacılardan biri, "Roma İmparatorluğu'ndan beri mare nostrum ilk kez gerçekleşiyor" dedi⁷. "Mare nostrum" Romalıların Akdeniz'e verdikleri isimdi ("Bizim Deniz"). Bu kavramı Mussolini de sık sık kullanıyordu.

Akdeniz, bugünkü Avrupa Birliği için, dünya çapında bir ekonomik, siyasal ve askeri güç olma çabası içindeki Avrupa Birleşik Devletleri için niçin önemlidir?

Akdeniz ve çevresindeki ülkeler, ilk olarak, AB'nin iç sorunları açısından önemlidir.

AB'nin Akdeniz politikasının uygulamaya sokulduğu 1995 yılında AB'nin ithalatında Akdeniz ülkelerinin payı yüzde 5,7, AB ihracatında Akdeniz ülkelerinin payı yüzde 8,2 idi. Akdeniz, AB sermayesi için önemli bir pazar, hammadde, işgücü ve enerji kaynağıydı. AB, enerji ithalatının yaklaşık yüzde 20'sini bu bölgeden sağlıyordu. AB, Akdeniz ülkelerinde kendi gereksinimlerine göre yetiştireceği ucuz ve nitelikli işgücünden gerek kontrollü bir göç politikasıyla, gerek bu ülkelerde doğrudan yabancı sermaye yatırımları aracılığıyla, yararlanabilecekti. Akdeniz ülkeleri,

⁶ European Commission, **Euro-Mediterranean Partnership**, Brüksel, 1998.

⁷ Kitabın yazarı bu toplantıyı izleyenler arasındaydı.

AB vatandaşları için güvenli turizm olanaklarını ucuzlaştıracaktı. Eski sömürgelerle AB ülkeleri arasındaki ilişkide yasadışı göç ve uyuşturucu trafiğiyle ilgili olarak yaşanan sorunlar, yakın bir işbirliği temelinde en aza indirilebilecekti⁸.

Akdeniz ve çevresindeki ülkeler, ikinci olarak, AB'nin dış politikaları açısından önemlidir.

Sovyet sisteminin çökmesinin ardından gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki rekabet daha da arttı ve dünyadaki siyasal gelişmelere açık bir biçimde yansdı. 21. yüzyılda ucuz ve sürekliliği olan enerji kaynakları üzerinde hakimiyet kurma çabaları ve bu alandaki rekabet daha da yoğunlaştı. Ortadoğu ve Kafkaslar'daki enerji kaynaklarının önemi daha da arttı. ABD'nin Körfez Savaşı sonrasında bölgede artan askeri gücü, ABD'ye bu konuda önemli bir üstünlük sağlıyordu. Avrupa Birliği'nin Akdeniz politikasının bir ayağını da, özellikle Ortadoğu'da tutunabilme çabası oluşturdu. ABD'nin 50 yılı aşkın süredir oluşturduğu güce alternatif oluşturabilecek girişimler, önce ekonomik alanda başlatıldı.

1995 yılında Avrupa Birliği'nin doğu sınırları Yunanistan'da bitiyordu. Avrupa Birliği'nin ortak askeri gücü yoktu. Bu koşullarda, Ortadoğu'da etkili olmanın yolu, enerji terminallerine ve yollarına daha yakın bir ülkenin Avrupa Birliği'ne üye olarak alınmasından geçiyordu. Kıbrıs konusunun AB'nin gündeminde 1991 yılından sonra çok büyük önem kazanmasının ana nedeni, AB'nin Akdeniz politikalarıdır. AB'nin Akdeniz politikaları ile Yunanistan'ın ve Kıbrıs Rumları'nın çıkarları tam olarak çakıştı.

Avrupa Birliği, Akdeniz stratejisini "Yenileştirilmiş Akdeniz Politikası" olarak formüle etti. Bu yeni strateji çerçevesinde bölgeye daha fazla mali kaynak ayrıldı, bölgesel işbirliği politikaları geliştirildi ve kamuoyunu bu işbirliğinden (yeniden sömürgeleştirilmeden) yana biçimlendirmek amacıyla "sivil toplum örgütleri" projeleri uygulamaya kondu. Akdeniz politikası çerçevesinde kamuoyunu yönlendirmek amacıyla MEDA fonları oluşturuldu.

Avrupa Birliği'nin Akdeniz politikasının uygulamaya geçirilmesinde dönüm noktası, 27-28 Kasım 1995 tarihlerinde toplanan Barcelona Konferansı'dır. Bu tarihlerde Barcelona'da yapılan toplantıya 15 üye ülkenin dışişleri bakanlarının yanı sıra, Cezayir, Güney Kıbrıs, Mısır, İsrail, Ürdün, Lübnan, Malta, Fas, Suriye, Tunus, Türkiye dışişleri bakanları ile Filistin Yönetimi Başkanı Yasser Arafat katıldı. Türkiye'yi, Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Deniz Baykal temsil etti.

Barcelona toplantısı sonrasında Barcelona Bildirgesi yayımlandı. Bu bildirmede, "ortak bir refah alanının kurulması" ve Avrupa-Akdeniz anlaşmaları ve AB'nin ortakları arasındaki serbest ticaret anlaşmaları yoluyla 2010 yılına kadar bir serbest ticaret bölgesinin oluşturulması kararları açıklandı. Ayrıca, yatırımlar, sanayi, tarım, ulaştırma, enerji, telekomünikasyon ve bilgi teknolojisi, bölgesel planlama, turizm, çevre, bilim ve teknoloji, su, balıkçılık, insan kaynaklarının geliştirilmesi, belediyeler ve bölgeler, kültürler ve uygarlıklar arasında diyalog, medya, gençlik, sivil toplumlar arasında mübadele, sosyal gelişme, sağlık, göç, terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı ve örgütlü suçlar gibi konularda işbirliği yapılmasını düzenleyen bir "Çalışma Programı" kabul edildi⁹. İşbirliği, (i) siyasal alanda ve güvenlik alanında, (ii) ekonomik ve mali alanda, (iii) sosyal ve kültürel alanlarda ve insani alanda geliştirildi.

Türkiye, Avrupa Birliği ile ilişkilerinde, Akdeniz politikaları çerçevesinde ele alınmaya başlandı. Nitekim, Avrupa Komisyonu'nun Türkiye ile ilişkileri, Akdeniz politikalarına ilişkin bir belgede şöyle anlatılıyordu¹⁰: "Türkiye ile gümrük birliği anlaşması. 31 Aralık 1995 tarihinde yürürlüğe girmiş olan anlaşmayı müteakip, Türkiye, dış ticaretinin yarısını yaptığı en büyük ticaret partneri

⁸ Friedrich Ebert Vakfı, **Avrupa Birliği'nin Akdeniz Politikası ve Türkiye**, İstanbul, 1998.

⁹ Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, **Avrupa-Akdeniz Ortaklığı, Barcelona Bildirgesi, Çalışma Programı, Avrupa-Akdeniz Konferansı, Barcelona, 27-28 Kasım 1995**, Ankara.

¹⁰ Avrupa Komisyonu, **Avrupa-Akdeniz Ortaklığı**, Ankara, 1997, s.6.

olan Avrupa Birliği ile bir gümrük birliğine giren ilk Akdenizli ortak olmuştur. Türkiye, böylece, Avrupa Topluluğu ile 1963'te başlamış olan bir süreci tamamlamıştır.”

Avrupa Birliği, Akdeniz politikası çerçevesinde, bağlantılı ülkelerinde liberalleşmeyi, özel sektörü güçlendirmeyi, özelleştirmeyi ve serbest bölgelerin kurulmasını etkin bir biçimde destekledi. MEDA fonları da bu amaçla etkili bir biçimde kullanıldı. MEDA fonlarından yararlanmanın ön koşullarından biri, AB ülkelerinin yönetiminde yüzde 29,88 oranında oy gücüne sahip olduğu IMF istikrar programlarının uygulanmasıydı.

Avrupa Birliği'nin Akdeniz bölgesindeki 12 ülkeyi sömürgeleştirme çabası olan Barselona süreci, sivil toplum örgütlerini parasal yardımlar aracılığıyla etkileyerek ve yönlendirerek önemli başarılar elde etti. Avrupa Komisyonu, Barselona sürecine ilişkin bazı raporlar yayımlamıştır. Ancak, konunun Türkiye'de yeterince tartışılmaması, Avrupa Birliği'nin konuya ilişkin gerçek niyetlerinin bilinmediğini veya bilenlerin de çeşitli nedenlerle sustuğunu göstermektedir ¹¹.

Avrupa Birliği'nin Barselona sürecine ilişkin bu çalışmalarında (Türkiye'den TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ ve KESK'in üyesi bulunduğu) Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) da rol üstlendi. 13-15 Nisan 1999 günleri Stuttgart'ta Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC), Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU), Alman Sendikalar Federasyonu (DGB) ve Friedrich Ebert Vakfı'nın birlikte düzenledikleri “Avrupa-Akdeniz Ortaklığı: Ekonomik Kalkınma, Endüstriyel İlişkiler ve Sendikaların Rolü” toplantısında, Barselona süreci desteklendi. Kitabın yazarı da bu toplantıda konuşmacıydı ve konuşmasında Avrupa - Akdeniz arasında oluşturulan bu işbirliğinin yeni-sömürgecilik olduğunu belirtti ¹².

Avrupa Birliği'nin Akdeniz politikası ile Türkiye'nin çıkarları, Kıbrıs ve Ege Denizi konularında temelden çelişmektedir.

Avrupa Birliği, Akdeniz'i “bizim deniz”e çevirmek ve Ortadoğu'da etkili olabileceği bir büyük üs elde etmek için sürdürdüğu mücadele kapsamında, Kıbrıs'a büyük önem vermektedir. Bu önem, 1989-91 döneminde Sovyetler Birliği'nin dağılması sürecinde, ABD emperyalizminin Irak'ın Kuveyt'i işgalini bahane ederek Körfez Bölgesi'ne çok sayıda asker yerleştirmesi sonrasında daha da artmıştır. Avrupa Birliği'nin askeri gücünün bulunmaması, ortak dış politika geliştirememesi ve Körfez Bölgesi'nin eski sömürgecisi İngiltere ve Fransa'ya karşı bölgede duyulan büyük tepki de, Avrupa Birliği'nin Ortadoğu'da alternatif bir güç odağı olabilmesini engellemektedir. Bu koşullarda, Ortadoğu'ya yönelik operasyonlarda en önemli üs, Kıbrıs olacaktır.

Avrupa Birliği, bu nedenle, Güney Kıbrıs'ın uluslararası hukuka aykırı davranışlarını onaylamış ve uluslararası antlaşmaları çiğneyerek, Kıbrıs Adası'nın tümünü ve adada yaşayan herkesi temsil etme iddiasında olan Güney Kıbrıs'ı, Kıbrıs Cumhuriyeti adıyla Avrupa Birliği'ne 1 Mayıs 2004 tarihinde katmıştır.

Bu nedenle Avrupa Birliği'nin Akdeniz politikası, Türkiye'nin ulusal çıkarlarıyla taban tabana zıttır.

Avrupa Birliği'nin Balkanlar politikası da Türkiye'nin çıkarlarıyla temelden çelişmektedir.

¹¹ Bkz. European Commission, **The Barcelona Process, Five Years on, 1995-2000, Euro-Mediterranean Partnership**, 2000; European Commission, **The Barcelona Process, the Europe - Mediterranean Partnership, 2001 Review**, 2002. Ayrıca bkz. Paydak, S., **Akdeniz'de Barış, Refah ve İstikrara Yatırım: Avrupa - Akdeniz Ortaklığı**, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği yay., Ankara, 1999.

¹² Friedrich Ebert Stiftung, **ETUC, ICFTU, DGB, FES, Euro-Mediterranean Partnership, Conference on Economic Development, Industrial Relations and the Role of Trade Union Organisations**, Bergheim, 1999, s.15-16.

Avrupa Birliği, son yıllarda Balkanlardaki bazı gelişmeler karşısında, A.B.D. ve uluslararası finans kurumları ile de bağlantılı olarak, yeni bir Balkan politikası formüle etti ve 1999 yılı ortalarında uygulamaya başladı.

17 Mayıs 1999 tarihinde, Avrupa Birliği Genel İşler Konseyi, Balkan ülkeleri için bir İstikrar Pakti'nin oluşturulmasına karar verdi. Bu İstikrar Pakti'nin amacı, anlaşmazlıkların çözümünün ardından Balkanlarda bir açık ticaret bölgesinin kurulması, ekonomik bir canlanmanın sağlanması ve Avrupa Birliği ile yeni ikili anlaşmaların imzalanmasını içeriyordu.

Avrupa Birliği'nin yürütme organı olan Avrupa Komisyonu 26 Mayıs 1999 günlü toplantısında Balkan ülkeleriyle bir dizi ikili anlaşma yapma kararını aldı. 3 Haziran 1999 tarihinde Köln'de yapılan Avrupa Bakanlar Konseyi toplantısında, Balkanlara ilişkin İstikrar Pakti projesi onaylandı ve uygulamaya kondu. Bu Pakt, Balkanlar için bir "Marshall Planı" olarak değerlendirildi.

Avrupa Konseyi'nin 26 Mayıs günlü toplantısında yalnızca Makedonya, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Hırvatistan ve Federal Yugoslavya Cumhuriyeti bu proje kapsamında düşünülüyordu. Ancak projenin kapsamı daha sonra genişletildi. Avrupa Bakanlar Konseyi'nin 3-4 Haziran 1999 günleri Köln'de yapılan toplantısında, İstikrar Pakti için bir de bir Özel Koordinatör atanması kararlaştırıldı. Özel Koordinatör, İngiliz Milletler Topluluğu'ndaki genel valiyi anımsatmaktadır.

10 Haziran 1999 tarihinde Köln'de çok önemli bir toplantı yapıldı. Avrupa Birliği'ne üye devletlerin dışişleri bakanları, Avrupa Komisyonu temsilcileri, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Macaristan, Romanya, Rusya Federasyonu, Slovenya, Makedonya, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nin dışişleri bakanları ve Avrupa Konseyi temsilcisi biraraya geldiler. Bu toplantıya, Kanada ve Japonya temsilcileri ile NATO, OECD, IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşların temsilcileri de katıldı. Toplantı sonunda bir ortak metin yayınlandı. Yalnızca Türkiye'nin değil, aynı zamanda Balkanların tümünün geleceği açısından son derece önemli olan bu metin, Türkiye'de fazla tartışılmadı.

30 Temmuz 1999 günü de bu ülkelerin devlet ve hükümet başkanları Saraybosna'da biraraya geldiler ve Balkan Pakti ile ilgili yeni bir ortak bildiri yayınladılar.

Uluslararası Çalışma Örgütü ise 21-22 Ekim 1999 günleri Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da 9 ülkenin işçi, işveren, hükümet temsilcilerinin katıldığı bir toplantı düzenledi. Bu toplantıda da Güney Doğu Avrupa için İstikrar Pakti'nin desteklenmesi kararlaştırıldı.

Avrupa Birliği, Rusya Federasyonu'nda 1998 yılında meydana gelen değişikliklerin ardından Balkanları "arka bahçesi" olarak tutmakta sıkıntılar yaşayabileceğini tahmin ederek, bu süreci başlattı. Bu süreci tamamlayacak diğer iki nokta ise Türkiye'nin ulusal çıkarlarıyla taban tabana zıttır.

Balkan ülkelerinin halklarının büyük bir bölümü Ortodoks'tur. Avrupa Birliği içinde yalnızca Yunanistan halkı Ortodoks iken, Rusya Federasyonu halkının büyük çoğunluğu Ortodokstur. Avrupa Birliği, Balkanlar'da etki mücadelesinde Rusya Federasyonu'nun ortak geçmiş ve ortak din bağlarının Rusya Federasyonu için bir avantaj olmasını önleyebilmek amacıyla, Ortodoks Patrikhaneleri arasında eşitler arasında öncelikli ("primus inter pares") kabul edilen ve "ekümenik" olma iddiasında bulunan Fener Rum Patrikhanesini kullanmaya çalıştı. Heybeliada Ruhban Okulu da, Patrikhane'nin gücünü Balkan ülkelerinde kullanmanın bir aracı olarak düşünöldü. Bu nedenlere bağlı olarak, Avrupa Birliği, Türkiye'ye ilişkin raporlarında Patrikhane'nin ekümenik olduğunun kabulünü ve Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılmasını talep etmektedir. Her iki talep de, Türkiye'nin ulusal çıkarlarıyla tabandan çelişmektedir.

Avrupa Birliği'nin Balkan Pakti'nin oluşturulmasıyla birlikte, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu da işbaşı yaptı ve Balkan ülkelerindeki sendikaları daha etkili bir biçimde denetim altına sokmak amacıyla bir "Balkan Komitesi" oluşturdu. Kitabın yazarı, bu komitede Türkiye'deki ETUC üyesi

örgütleri temsil ediyordu. 2000 yılında Karadağ'da yapılan bir toplantıda yaptığı konuşmada Balkan Paktı'nın Marshall Yardımı gibi, ilgili ülkelerin bağımsızlığına büyük darbeler indireceğini belirtmesinin hemen sonrasında, savunması bile alınmadan, bu komitenin üyeliğinden çıkarıldı.

Avrupa Birliği, Hazar Havzası'ndaki enerji kaynaklarına erişebilmek amacıyla, Güney Kafkasya ile de ilgilenmeye başladı. Avrupa Parlamentosu 28 Şubat 2002 tarihinde, Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan'la ilişkilerin geliştirilmesi konusunda kapsamlı bir program içeren bir karar kabul etti. Bu kararın 15. maddesinde, 1915 yılında Ermenilerin bir soykırıma tabi tutuldukları iddiası yer aldı ve Türkiye'nin bu konuda bir uzlaşma zemini yaratması istendi. Avrupa Birliği'nin bu politikasının amacı, soykırım iddialarının kabulü yoluyla Avrupa Birliği'nin Ermenistan'la iyi ilişkiler kurmasını ve bölgeye yönelik adımlar atabilmesini sağlamaktır. Ancak bu gerçeğe dayalı iddialar, Türkiye'nin ulusal çıkarlarıyla temelden çelişmektedir.

Avrupa Birliği'nin Akdeniz, Balkanlar ve Kafkaslar politikaları, Türkiye'nin ulusal çıkarlarıyla temelden çelişen bir çizgide gelişmektedir. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ise, bu bölgelere ilişkin çalışmalarında Avrupa Birliği'nin dış politikasını adım adım izlemektedir.

Avrupa Birliği emperyalizminin bölgemize yönelik stratejisi Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerinin değiştirilmesini gerektirmektedir. Türkiye Cumhuriyeti buna izin vermediğinden, Avrupa Birliği'nin bölgemize yönelik stratejisinin kaçınılmaz sonucu, Türkiye'nin parçalanmaya çalışılmasıdır. Avrupa Birliği'nin bunu yapacak askeri gücü yoktur. Bu koşullarda, parçalama stratejisinde "daha insancıl, daha demokratik" yöntemler kullanılmaktadır.

Avrupa Birliği'nin, bağımsız, ulusal çıkarları doğrultusunda onurlu bir dış politika izleyen, ulusal egemenliğe dayalı demokratik bir Türkiye'ye gereksinimi yoktur. Aşağıda Avrupa Birliği'nin Türkiye'den çeşitli organları aracılığıyla doğrudan ve IMF-Dünya Bankası aracılığıyla dolaylı talepleri incelendiğinde, bunların Türkiye'yi parçalamaya yönelik olduğu ortaya çıkacaktır.

Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğüne ve bağımsızlığına, laik ve demokratik sosyal hukuk devletine ve işçi sınıfına yönelik ana tehdit kaynakları, Avrupa Birliği emperyalizmi ve ABD emperyalizmidir.

III. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE İŞÇİ HAKLARI

Avrupa Birliği'nin gelişimine ve politikalarına damgasını vuran ilk 15 ülkede halkın çok büyük çoğunluğunu işçi sınıfı oluşturmaktadır. Bu ülkelerde gelir getirici bir işte çalışanlar içinde ücretlilerin oranı aşağıda sunulmaktadır ¹³

Gelir Getirici Bir İşte Çalışanlar İçinde Ücretlilerin Oranı (%)

Ülke (Veri Yılı)	Ücretlilerin Oranı (%)	İrlanda (2000)	81,0
Avusturya (1999)	86,7	İtalya (2000)	71,5
Belçika (1998)	81,8	Lüksemburg (1995)	92,5
Danimarka (1998)	90,8	Hollanda (1998)	88,7
Finlandiya (2000)	86,3	Portekiz (1998)	71,5
Fransa (2000)	89,6	İspanya (2000)	79,3
Almanya (2000)	89,3	İsveç (2000)	89,7
Yunanistan (1998)	56,6	İngiltere (2000)	87,7

Emekliler ve işsizler de dahil edildiğinde, Avrupa Birliği'nin çekirdeğini oluşturan 15 ülkede işçi sınıfının ağırlığı daha da artmaktadır.

Avrupa Birliği işçi sınıfı, gerek demokratik bir biçimde gerçekleştirilen seçimlerde verdikleri oylarla, gerek üyesi buldukları sendikaların izlediği çizgiyle, Avrupa Birliği'nin emperyalist politikalarını desteklemektedir. Bunun karşılığında alınan ise "Avrupa Sosyal Modeli" çerçevesinde haklardır.

Avrupa Birliği'nin üyesi 15 ülkede ortalama ömür son 40 yılda ciddi bir artış göstermiştir. 1960 yılında erkekler için 67,4 yıl olan bu süre, 2000 yılında 75,3'e yükselmiştir. Kadınlar içinse 1960 yılında 72,9 yıl olan ortalama ömür, 2000 yılında 81,4 yıla çıkmıştır ¹⁴.

Avrupa Birliği'nin 15 üyesinde gelişkin bir sosyal güvenlik sistemi uygulanmaktadır. Avrupa Birliği üyesi ülkelerin vatandaşları, çeşitli risklere karşı etkili bir biçimde korunmuştur.

2003 yılında Avrupa Birliği'nin ilk 15 ülkesinde her 100 kişinin 80'inin cep telefonu vardı. Bu oran ABD'de yüzde 49, Japonya'da yüzde 64 idi. Bu ülkelerde her 100 kişinin 34'ünün kişisel bilgisayarları vardı. Bu oran ABD'de yüzde 62, Japonya'da yüzde 35 düzeyindeydi. Diğer temel tüketim mallarında (buzdolabı, çamaşır makinesi, televizyon, v.b.) bu oranlar daha da yüksektir.

Yapılan anketler de, Avrupa Birliği vatandaşlarının yüzde 90'ına yakınının, hayatlarından memnun veya çok memnun olduğunu göstermektedir ¹⁵.

Avrupa Birliği ülkelerinde ücretler yüksektir ve gerçek ücretler artmasını sürdürmektedir; çalışma süreleri kısadır; iş güvencesi vardır. Sendikal hak ve özgürlükler konusunda çok az kısıtlama söz konusudur.

Avrupa Birliği'nde işçi hakları konusunda iki düzeyde düzenleme bulunmaktadır.

Birincisi, ülkeler düzeyindedir. Her ülke, kendi geçmişine, geleneklerine, sınıflar arasındaki dengelere ve ekonomik-toplumsal-siyasal yapısına bağlı olarak, işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlükler konusunda çeşitli düzenlemeler getirmiştir.

¹³ ILO, **Key Indicators of the Labour Market 2001-2002**, Cenevre, 2002, s. 85-88.

¹⁴ European Union, **Key Facts and Figures about the European Union**, Belçika, 2004, s.14.

¹⁵ European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, **Quality of Life in Europe, Perceptions of Living Conditions in an Enlarged Europe**, Lüksemburg, 2004, s.37.

İkincisi, Avrupa Birliği düzeyindedir. Avrupa Birliği'nin yasama organı olan Avrupa Birliği Konseyi, Avrupa Birliği'nin tüm ülkelerini bağlayan düzenlemeler yapmıştır. Bu düzenlemelerin bütünlüğüne, "Avrupa Birliği müktesebatı" denmektedir.

Türkiye, Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde, yalnızca bu ikinci grup mevzuata, Avrupa Birliği müktesebatına uymakla yükümlüdür.

Avrupa Birliği ülkelerinde imrenilen işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlüklerin hiçbiri Avrupa Birliği müktesebatına dahil değildir. Avrupa Birliği ülkelerinin işçilerinin yararlandığı ücretler, iş güvencesi, sosyal güvenlik, sendikal hak ve özgürlükler ve diğer hakların hiçbirisi Avrupa Birliği'nin bağlayıcı düzenlemelerinde yoktur. Bunların hepsi, ilgili ülkenin mevzuatı ve uygulaması sonucunda ortaya çıkmıştır.

Bu ülkelerin bu hakları tanıyabilmesindeki ana neden ise emperyalist sömürüdür. Bunun kanıtlarından biri, AB üyesi ülkelerde sendikalaşma oranları son 20-30 yıllık dönemde sürekli olarak düşerken ve grevler iyice azalmışken, haklarda önemli kısıtlamalara gidilmemiş olmasıdır¹⁶. Ayrıca, çok farklı sendikalaşma oranlarının olduğu ülkeler arasında kazanılmış haklarda fazla bir farkın bulunmaması da sendikaların rolünün sorgulanmasına neden olmaktadır. Sosyal devlet zayıflamaktadır; ancak bunun nedeni, ulusötesi şirketlerin karlarını düşük vergili ülkelere gerçekleştirmeleri ve daha az vergi ödemeleridir.

Birçok kişi, Avrupa Birliği ülkelerindeki gelişkin işçi haklarını ve sendikal hak ve özgürlükleri Avrupa Birliği müktesebatının gereği olarak düşünmekte ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde sendikal hak ve özgürlüklerde önemli bir ilerleme sağlanacağına inanmaktadır.

Bu düşünce temelden yanlıştır.

Avrupa Birliği müktesebatında, sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin düzenleme yoktur.

Avrupa Birliği Kurucu Antlaşması'nın 137. maddesi 1. fıkrası şöyledir:

"...Topluluk, aşağıdaki alanlarda Üye Devletler'in faaliyetlerini destekleyecek ve tamamlayacaktır:

- (a) İşçilerin sağlık ve güvenliğini korumak için özellikle çalışma ortamının iyileştirilmesi;
- (b) Çalışma koşulları;
- (c) İşçilerin sosyal güvenliği ve sosyal korunması;
- (d) Hizmet akitleri sona erdirildiğinde işçilerin korunması;
- (e) İşçilerin bilgilendirilmesi ve işçilere danışılması;
- (f) Yönetime katılma da dahil olmak üzere, işçilerin ve işverenlerin temsili ve çıkarlarının kolektif bir biçimde korunması (5. paragraf hükümleri dahilinde);
- (g) Topluluk topraklarında yasal olarak ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının istihdam koşulları;
- (h) 150. madde hükmü saklı kalmak kaydıyla, işgücü pazarından dışlanan kişilerin entegrasyonu;
- (i) İşgücü pazarındaki olanaklar ve işyerlerinde muamele açısından kadınlar ve erkekler arasında eşitlik;
- (j) Sosyal dışlanmayla mücadele edilmesi;
- (k) "c" fıkrası saklı kalmak kaydıyla, sosyal koruma sistemlerinin modernleştirilmesi."

¹⁶ Sendika üyeliğindeki gelişmeler için bkz. EIRO, **Trade Union Membership 1993-2003**, 2004, 18 s. ve EIRO, **Developments in Industrial Action 1998-2002**, 2004, 13 s.

Diğer bir deyişle, Avrupa Birliği ancak bu konularda düzenleme yapabilir. Ayrıca, bu düzenlemelerde küçük ve orta işletmelere zarar verilmesine yol açılmaz. Aynı maddenin 2. fıkrası şöyledir:

“Bu amaçla Konsey, yönergeler aracılığıyla, her Üye Devlet’ten elde edilen koşulları ve teknik kuralları göz önüne alarak kademeli olarak yürürlüğe koyulması için asgari koşulları belirleyebilir. Bu yönergelerde, küçük ve orta ölçekli işletmelerin kurulmasını ve gelişmesini engelleyecek şekilde idari, mali ve hukuki sınırlamalara yer vermekten kaçınılır.”

Aynı maddenin 5. fıkrası ise Avrupa Birliği’nin ücretler ve sendikal haklar konusunda düzenleme yapamayacağını belirtmektedir:

“Bu madde hükümleri ücretlere, dernek kurma (örgütlenme), grev yapma ve lokavt uygulama haklarına uygulanmaz.”

Avrupa Birliği, bu nedenle, bugüne kadar, sendikal hak ve özgürlükler konusunda bağlayıcı düzenlemeler yapmamıştır.

Avrupa Birliği müktesebatında, işçi sağlığı ve iş güvenliği, kadın-erkek eşitliği, ayrımcılığın önlenmesi ile işçilerin bilgilendirilmesi ve kendilerine danışılması (sosyal diyalog) konularında önemli düzenlemeler bulunmaktadır. Ancak, mümkün olmasına karşın, iş güvencesi konusunda önemli yönerge yoktur.

Avrupa Topluluğu’nun 1989 yılında kabul ettiği **İşçilerin Temel Sosyal Hakları Bildirgesi**, tavsiye niteliğinde ve bağlayıcılığı olmayan bir karardır. Bu Bildirge’nin 11. maddesi sendikalaşma, 12. maddesi toplu pazarlık ve 13. maddesi de grev haklarını düzenlemektedir. Ancak, grev hakkı, yalnızca çıkar uyuşmazlıklarında tanınmakta, hak grevi hakkı kabul edilmemektedir.

7 Aralık 2000 tarihinde Nis Zirvesi’nde kabul edilen **Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi** bugün yalnızca tavsiye niteliğindedir. Bu bildirge, Avrupa Kurultayı tarafından hazırlanarak 18 Temmuz 2003 tarihinde Avrupa Birliği Konseyi’ne sunulan Avrupa Birliği Anayasası’na ikinci bölüm olarak konmuştur. Ancak ülke yetkililerince imzalanan Anayasa, ülke yasama organlarının onaylaması tamamlanmadığından henüz yürürlüğe girmemiştir. Girse bile, bu Anayasa’da öngörülen haklar son derece sınırlıdır. Madde II-12, “herkes, çıkarlarını korumak için sendikalar kurabilir ve sendikalara üye olabilir” demektir. Madde II-28, işçilerin ve işverenlerin, “ulusal yasalara ve uygulamalara uygun olarak” uygun düzeyde “toplu iş sözleşmesi görüşmesi yapma ve imzalama, grev eylemi de dahil olmak üzere, çıkarlarını korumak amacıyla, çıkar uyuşmazlıkları durumlarında, toplu eylem yapabilme hakkı”nı tanımaktadır. Tanınan haklar bu kadardır. Dikkat edileceği gibi, ILO Sözleşmelerine hiç atıfta bulunulmamaktadır. Ayrıca, grev hakkında yalnızca “çıkart uyuşmazlıklarında grev” olanaklıdır. Hak grevi, diğer bir deyişle, imzalanmış toplu iş sözleşmesinin işverenlerce uygulanmaması durumunda yapılan grev, bir hak olarak tanınmamıştır. AB Anayasası kabul edildikten sonra Türkiye’nin uymak zorunda olduğu, yalnızca yukarıda belirtilen sınırlı haklardır. Bunlar da zaten mevzuatımızda mevcuttur.

Avrupa Komisyonu’nun Türkiye’ye ilişkin ilerleme raporlarında sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin bazı talepler yer almaktadır. Ancak ilerleme raporlarında sendikal haklar konusundaki eleştiri ve önerilerin hiçbir değeri ve zorlayıcı niteliği yoktur; çünkü bunlar yalnızca tavsiye niteliğindedir. Nitekim, Türkiye Hükümetleri bu konuyu öğrendiklerinden, bu alandaki talepleri de ciddiye almamaktadır. İlerleme raporlarına yanıt olarak hazırlanan ve Türkiye’nin yükümlülüklerini ayrıntılı olarak belgeleyen Türkiye Ulusal Programlarında bu tavır açıkça görülmektedir.

2001 yılında yayımlanan birinci “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı”nda iş güvencesinden, hak grevi dahil grev hakkında, 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmelerinden söz edilmektedir (Madde, 2.1.2).

Birinci Türkiye Ulusal Programı’nda “2.1.2. Dernek Kurma Özgürlüğü, Barışçı Toplantı Hakkı ve Sivil Toplum” başlığı altında şu değerlendirme yer almaktadır:

“Türk Hükümeti, sivil toplumun gelişmesine önem vermektedir. Sivil toplumun güçlenmesi, Türk demokrasisinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Dernek kurma özgürlüğü ve barışçı toplantı hakkının daha da geliştirilmesi ve sivil toplumun güçlendirilmesiyle, bireylerin toplumsal sorunların çözümüne aktif katkıda bulunmaları mümkün olacaktır.

“Bu çerçevede kısa vadede,

- **Ekonomik ve Sosyal Konsey’in Kuruluşu, Çalışma Esas ve Yöntemleri Hakkında Kanun Tasarısının yasallaşması,**
- **Sivil toplum örgütleri ile ekonomik ve sosyal demokrasinin uzantısı niteliğindeki kurumsal yapılanmanın anayasal güvenceye kavuşturulması,**
- **İş Güvencesi Yasa Tasarısının yasallaşması öngörülmektedir.**

“Orta Vadede ise,

- **Sendikal haklarla ilgili mevcut sınırlamaların gözden geçirilmesi, hak grevi yapılmasına olanak tanınması için Anayasa’nın ilgili maddelerinin yeniden düzenlenmesi,**
- **Sendikal hakların 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmeleri uyarınca ve Avrupa Sosyal Şartı doğrultusunda yeniden düzenlenmesi,**
- **Dernek kurma özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşleriyle ilgili mevzuatın gözden geçirilmesi öngörülmektedir.**

“Başbakanlık tarafından Ağustos 1999’da yayımlanan bir genelgeyle, ‘Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu Tasarısı’ yasalasıncaya değin kamu görevlilerinin sendika ve konfederasyonlar şeklinde örgütlenmesine engel olunmaması ve bu kuruluşların faaliyetlerine imkan tanınması istenmiştir.”

Halbuki 24 Temmuz 2003 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan ikinci “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı”nda sendikal hak ve özgürlükler konusunda hiçbir yükümlülük yer almamaktadır (Bkz.Siyasi Kriterler Bölümü, Madde 2). Türkiye’deki Avrupa Birliği Genel Sekreterliği geçen iki yıllık süre içinde bu alanda AB müktesebatında bir düzenleme bulunmadığını ve Türkiye’nin bu alanda bir yükümlülüğünün olmadığını öğrenmiştir.

Avrupa Birliği ülkelerindeki ileri işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlükler, tek tek ülkelerin, emperyalist sömürüyü kabullenerek yağmadan pay almayı çıkarlarına uygun gören işçi sınıflarına sağladıkları avantajlardır. Bunlardan yalnızca işçi sağlığı-güvenliği, kadın-erkek eşitliği, bilgilenme ve danışılma ve ayrımcılıkla mücadele konularında Avrupa Birliği düzeyinde düzenleme vardır. Avrupa Birliği’ne katılma çabasındaki ülkeler, yalnızca bu konulardaki Avrupa Birliği müktesebatına uymakla yükümlüdür. Avrupa Birliği ülkelerinde işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlükler alanında görülen diğer avantajların hiçbiri, AB’ye katılmak isteyen ülkeler için bağlayıcılık taşımamaktadır. Diğer bir deyişle, ülkemizde işçi haklarının ve sendikal hak ve özgürlüklerin gelişimi için umutlarını Avrupa Birliği’ne uyum sürecine bağlayanlar, büyük bir hayalkırıklığına uğrayacaktır.

Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi, çalışma mevzuatımızın demokratikleştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda umudunu Avrupa Birliği’ne değil, ILO’ya ve Türk yargısına bağlamalıdır.

Türkiye, örgütlenme özgürlüğü, toplu pazarlık hakkı, grev hakkı, taşeronlukla mücadele, iş güvencesi gibi konularla ilgili ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) Sözleşmelerini onaylamıştır. ILO Sözleşmelerinin ihlali durumunda ILO’da gündeme gelen yaptırımlar önemli değildir. Ancak,

1982 Anayasasında 2004 yılı Mayıs ayında yapılan bir değişiklikle, ILO Sözleşmeleri, gerektiğinde Türk yargısının kararıyla, kendiliğinden yürürlüğe girecektir.

7.5.2004 gün ve 5170 sayılı Kanunla, Anayasanın 90. maddesine çok önemli bir hüküm eklenmiştir. Yeni düzenlemeyle, Anayasanın 90. maddesinin son fıkrası şöyle olmuştur:

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7.5.2004 – 5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

Bu hüküm ile, Türkiye tarafından usulüne uygun olarak yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmaların (a) bu konuda bir iç düzenleme yapma gereği bile olmadan uygulanma zorunluluğu getirilmekte ve ayrıca (b) bu milletlerarası andlaşmalarla çelişen kanun hükümlerimiz zımnen mülga (yok) kabul edilmektedir.

Buna göre, 2821 sayılı Sendikalar Yasasının, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasasının, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Yasasının ve çalışma mevzuatına ilişkin diğer hukuki metinlerin, onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile çelişen tüm hükümleri kendiliğinden geçersizdir. Bu konuda çıkacak bir uyuşmazlıkta, mahkemeler, ilgili kanundaki yasaklamayı “yok” sayıp, ILO Sözleşmelerini uygulamak zorundadır. Bu nedenle, sendikal hak ve özgürlükler konusunda gerçekdışı bir biçimde Avrupa Birliği'ne umut bağlamak yerine, mevcut hakları kullanmak doğrudur.

Kamu görevlilerinin toplu pazarlık hakkı iyi bir örnektir. Günümüzde, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 28-35. maddeleri uyarınca toplu görüşme yapılmaktadır. 4688 sayılı Yasa kapsamındaki toplu görüşme, Türkiye'nin onayladığı 151 sayılı ILO Sözleşmesine uygundur. Ancak, 151 sayılı Sözleşmenin 1. maddesi, 1. fıkrası şöyledir: “Bu Sözleşme, diğer uluslararası çalışma sözleşmelerinde bu kesime uygulanabilecek daha elverişli hükümler bulunmadığı durumlarda kamu makamlarınca oluşturulan herkese uygulanır.”

Türkiye, 98 sayılı ILO Sözleşmesini de onaylamıştır ve memur ve sözleşmeli personel statülerinde istihdam edilen kamu çalışanlarına uygulanacak haklar, 98 sayılı Sözleşme ile düzenlenmiştir. 98 sayılı Sözleşme, Hükümetin takdirine sunulan bir toplu görüşmeyi değil, gerçek bir toplu pazarlık sürecini öngörmektedir.

Anayasa hükmüne göre, ILO Sözleşmeleri artık kendiliğinden uygulanmak zorundadır. ILO Sözleşmesinin hükümleriyle iç mevzuat çeliştiğinde, Parlamento'nun iç mevzuatı değiştirmesine gerek kalmaksızın çelişen kanun hükümleri geçersiz (zımnen mülga) kabul edilmekte ve ILO Sözleşmesi uygulanmaktadır.

Bu durumda, AB emperyalizminden ve Avrupa işçilerinden-memurlarından gerçekleşmeyecek bir destek beklemek yerine, bu konuyu yargıya götürmek gereklidir.

Aynı durum, işçi statüsünde istihdam edilenlerin sendikalaşma, toplu pazarlık ve grev hakları konularındaki kısıtlama ve yasaklamalar için de geçerlidir. Taşeronlukla mücadelede ve iş güvencesi sağlamada da ilgili ILO Sözleşmeleri kullanılabilir. Anayasa'nın 90. maddesinde yapılan değişikliğin farkında olmayarak ve ILO Sözleşmelerinden kaynaklanan hakları bilmeden AB'ye umut bağlamak, tarihi bir yanıltır.

IV. AVRUPA SENDİKACILIK HAREKETİNİN GELİŞİMİ

Uluslararası sendikacılık hareketi Avrupa'da ortaya çıktı ve uluslararası sendikacılık hareketine 1945 yılına kadar Avrupa sendikaları damgasını vurdu.

İlk olarak, belirli işkollarında örgütlü bulunan sendikaların üst örgütü olan Uluslararası İşkolu Federasyonları (Uluslararası Meslek Sekreterlikleri, "ITS"ler) oluştu. Onları, ülkelerin merkezi örgütlerinin uluslararası düzeyde örgütlenmesi izledi. Her iki yapılanmada da Avrupa işçileri belirleyici bir rol oynadı.

Uluslararası düzeyde sendikal örgütlenmeler, belirli meslekler temelinde ortaya çıktı. 1889 yılında basım işçileri, şapka işçileri, puro ve tütün işçileri ve ayakkabı işçileri ayrı ayrı uluslararası meslek sekreterlikleri oluşturdular. Madenciler 1890 yılında; cam işçileri 1892 yılında; terziler, metal işçileri, demiryolu işçileri 1893 yılında; dokuma işçileri ve kürk işçileri 1894 yılında benzer nitelikte uluslararası meslek örgütlenmelerine gittiler.

Bu uluslararası meslek örgütlenmeleri, grevlerde uluslararası düzeyde grev kırılcılığının engellenmesini ve meslekte çalışma koşulları ve ücretler konusunda bilgi alışverişini amaçlıyordu.

Uluslararası meslek örgütlenmeleri, 1889 yılında oluşturulan İkinci Enternasyonal'in sosyalist çizgisinden önemli ölçüde etkilenmişti. 1914 yılında faaliyet gösteren 28 uluslararası meslek örgütlenmesinin hemen hemen tümünün genel merkezi Almanya'daydı ¹⁷.

Uluslararası İşkolu Federasyonları (Uluslararası Meslek Sekreterlikleri) bugün de varlıklarını sürdürmektedir. Bu örgütlenmelerin günümüzdeki adı, "Küresel Sendika Federasyonları"dır ("GUF"lar).

Ülkelerin merkezi örgütlerinin uluslararası düzeyde örgütlenmesinde ilk deneyim, Uluslararası Sendikalar Federasyonu'dur. Bu örgüt, Avrupa sendikalarının çizgisini izlemiştir. Bu örgütün 1945 yılında tasfiye edilmesi sürecinde Dünya Sendikalar Federasyonu (WFTU, DSF) oluşturuldu. Ancak Soğuk Savaş'ın başlamasıyla Dünya Sendikalar Federasyonu'ndan ayrılan örgütler, bu yapının dışında kalmış bazı diğer örgütlerle birlikte 1949 yılında Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu (ICFTU) kurdu. Avrupa sendikalarının büyük bölümü bu yapı içinde yer aldı ve Avrupa'nın bütünleşme sürecine koşut ayrı bir Avrupa bölge örgütü oluşturdu. 1973 yılında ise Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) kuruldu. ETUC günümüzde Avrupa Birliği'nin devlet yapısının sendikal alandaki uzantısı gibi hareket etmektedir. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, Avrupa Birliği Komisyonu ve Avrupa sermayesi ile tam bir işbirliği ve dayanışma içinde hareket etmektedir.

Bu bölümde, önce Avrupa ülkelerinin işçi sınıfı hareketlerinin damgasını vurduğu Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun sömürgeler politikası incelenecek; ardından Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu içinde Avrupa sendikalarının örgütlenmesine bakılacak ve son olarak da Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun emperyalizm ve emperyalist politikalar konusundaki çizgisi ele alınacaktır.

---

¹⁷ Dreyfus, M., "The Emergence of an International Trade Union Organization (1902-1919)", Carew, A.- Linden, M.v.d.(ed.), **The International Confederation of Free Trade Unions**, Peter Lang, Almanya, 2000, s.37-39.

(a) Uluslararası Sendikalar Federasyonu (IFTU)

(i) Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreterliği (1901-1913)

Gelişmiş kapitalist ülkelerde sendikaların meşruluk kazanması ve ardından uluslararası sendikal örgütlerin ortaya çıkışı, kapitalizmin emperyalizm aşamasına geçişi sonrasındadır. Kapitalist sistem, doğrudan artık-değer sömürüsüne ek olarak sömürgelerin yağmalanmasına da önem vermeye başlayınca, sömürge sistemine karşı çıkmayacak muhalif seslere ve örgütlenmelere daha hoşgörülü davranabilmeye ve davranmaya başlamıştır. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı ve sendikacılık hareketlerinin İkinci Dünya Savaşı öncesindeki dönemde sömürgecilik konusundaki tavrını, bu noktayı göz önünde bulundurarak anlamaya çalışmak, yararlı olacaktır.

1901 yılında Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası oluşturuldu. Daha sonra Uluslararası Sendikalar Federasyonu'na dönüşecek olan Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası, 7 Avrupa ülkesinin sendikaları tarafından 21 Ağustos 1901 tarihinde Kopenhag'da düzenlenen konferansta kuruldu. Örgütün 1902 yılında düzenlenen ikinci konferansında, örgütlenmenin temel amacı, grev sırasında dayanışmanın sağlanması, grev kırılcılığının önlenmesi, her ülkede işçi hareketinin durumu, çalışma mevzuatı ve çalışma koşullarına ilişkin bilgi derlenmesi ve değiş tokuşu olarak belirlendi.

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nın 1909 yılında toplanan 6. Konferansına 18 ülkeden 20 delege katıldı. Amerikan Emek Federasyonu'ndan bir delege ilk kez bu konferansta yer aldı.

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası 1904 yılında 14 Avrupa ülkesinde 2,5 milyon üyeyi (1 milyonu Almanya'da, 470 bini İngiltere'de) temsil ediyordu. 1913 yılında ise 19 ülkede temsil ettiği işçi sayısı 7,7 milyon olmuştu. Almanya'da 2,5 milyon, ABD'de 2 milyon, İngiltere'de 967 bin, Fransa'da ise 592 bin üye vardı. Bu ülkelerin dışında, Avusturya, Belçika, Bosna, Hırvatistan, Danimarka, Finlandiya, Macaristan, İtalya, Hollanda, Norveç, Romanya, Sırbistan, İspanya, İsveç ve İsviçre sendika merkezleri Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'na bağlıydı¹⁸. Örgütün politikalarının oluşturulmasında Avrupa ülkelerinin, özellikle de Almanya'nın, belirleyici rolü ve etkisi vardı.

Birinci Dünya Savaşı'na kadarki dönemde, Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nın kararlarında anti-emperyalist bir çizgi söz konusu değildir. Bu dönemde Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nı oluşturan örgütlerin buldukları ülkelerin büyük bir bölümü, sömürgelere sahipti ve emperyalist yeniden paylaşım kavgaları yaygınlaşıyordu. Ancak, bu yıllarda, büyük bir etkisi olan Alman sendikalarının da, örgütün politikalarının belirlenmesinde etkisi olan İngiliz ve Fransız sendikalarının da, sömürgeciliğe karşı bir tavır olmamıştır. Tam tersine, **sömürgecilik onaylanmıştır**.

Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun arşivinin büyük bir bölümü ve özellikle de ilk dönemlere ilişkin belgeler, Fransa'nın Almanlarca işgalinin ardından Gestapo'nun eline geçti ve İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra geri alınamadı. Bu nedenle, bu döneme ilişkin önemli kaynaklar sınırlıdır ve bunlarda, Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nın sömürgelerle ilgilendiğine ilişkin hiçbir bilgi yer almamaktadır.

Bu konuda en önemli kaynak, Uluslararası Sendikalar Federasyonu Sekreteri J. Sassenbach'ın 1926 yılında yayımlanan **Uluslararası Sendikacılığın Yirmibeş Yılı** kitabıdır¹⁹. Sassenbach'ın kitabında, 1901 yılındaki Kopenhag, 1902 yılındaki Stuttgart, 1903 yılındaki Dublin, 1905 yılındaki Amsterdam, 1907 yılındaki Oslo, 1909 yılındaki Paris, 1911 yılındaki Budapeşte ve

¹⁸ Dreyfus, M., a.g.y., s.58-9.

¹⁹ Sassenbach, J., **Twenty-Five Years of International Trade Unionism**, International Trade Union Library Nos.4/5, IFTU, Amsterdam, 1926, 140 s.

1913 yılındaki Zürich Konferanslarına ilişkin toplam 29 sayfa özet vardır ²⁰. En güvenilir kaynak konumundaki bu kitapta yer alan görüşme özetlerinde, Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nın sömürgeler sorunuyla ilgilendiğine ilişkin en ufak bir ipucu bile yoktur.

İkinci Dünya Savaşı öncesinde (1929) yayımlanmış önemli diğer bir kaynak, Lewis L. Lorwin'in **Emek ve Enternasyonalizm** kitabıdır ²¹. Lorwin, kitabının 15 sayfalık bir bölümünü (s.100-114) Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'na ayırmıştır. Lorwin'in kitabındaki bilgiler de, sömürgecilik sorununun gündeme alınmadığını göstermektedir. Lorwin'in kitabının 1953 yılında yapılan basımında (**Uluslararası İşçi Hareketi, Tarih, Politikalar, Görünüm**) Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'na 5 sayfa ayrılmıştır ²². Bu bölümde yazılanlar, kitabın 1929 basımının özeti niteliğindedir ve sömürgecilik konusunun gündeme alındığına ilişkin bir bilgi yoktur.

Bu konuda diğer bir temel başvuru kitabı, Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun Genel Sekreterliğini yapmış olan Walther Schevenels'in **Kırkbeş Yıl, IFTU** kitabıdır ²³. Bu kitapta, Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'na 30 sayfa ayrılmıştır (s.23-52). Anlatılanlar, büyük ölçüde Sassenbach'tan alınmıştır. Bu kitapta da örgütün sömürgeciliğe karşı bir tavrından söz edilmemektedir.

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nda 1913 yılına kadar Avrupalı sosyalistler hakimdi. Farklı güçlü bir ses, Amerikan Emek Federasyonu (AFL) idi. Amerikan Emek Federasyonu, örgüte 1911 yılında katıldı. Örgüt tüzüğüne göre, her ülkeden yalnızca tek bir kuruluş üye olabiliyordu. Bu neden ileri sürülerek, ABD'den Dünya Endüstri İşçileri (IWW - Industrial Workers of the World) örgütünün üyelik başvurusu reddedildi. Bu tavır önemlidir; çünkü, Dünya Endüstri İşçileri (IWW) anarkosendikalist ve Marksist önderlik altında, enternasyonalist ve anti-kapitalist radikal bir çizgi izliyordu. Amerikan Emek Federasyonu'nun üyeliğinin nedeni, bir olasılıkla, Dünya Endüstri İşçileri'nin üyeliğinin engellenmesiydi.

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası 1913 yılında Zürich'te toplanan 8. Konferansı'nda adını Uluslararası Sendikalar Federasyonu (IFTU: International Federation of Trade Unions) olarak değiştirdi.

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası, işçi sınıfının uluslararası işbirliği ve dayanışması açısından son derece sınırlı görevler yerine getirdi. Örgüte Alman sendikaları hakimdi. İngiliz sendikaları biraz mesafeli kaldılar. Yapılan iş, istatistik ve bilgi değiş tokuşu ile sendikal örgütlenmenin teknik sorunlarıyla ilgili tartışmalardı. Bir eleştirel yaklaşım, örgütün ancak bir "uluslararası posta kutusu" olabildiği biçimindeydi. "Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası bir ölçüde ve yeterince olgunlaşmadan, Uluslararası Çalışma Bürosu'nun rolünü oynadı." ²⁴

(ii) Uluslararası Sendikalar Federasyonu (1913-1945)

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda müttefik ülkelerin sendikaları ve sosyalist partileri 17-19 Eylül 1918 günleri Londra'da bir konferans düzenlediler. Konferans'ta ABD Başkanı Wilson'un 14

²⁰ Sassenbach, J., a.g.k., s.7-35.

²¹ Lorwin, L.L., **Labor and Internationalism**, George Allen and Unwin Ltd., Londra, 1929.

²² Lorwin, L.L., **The International Labor Movement, History, Policies, Outlook**, Connecticut, 1953, s.32-36.

²³ Schevenels, W., **A Historical Precipis, Forty-Five Years International Federation of Trade Unions**, Board of Trustees, Brüksel, 1957, 442 s.

²⁴ Dreyfus, M., a.g.y., s.68-70.

maddelik programı benimsendi. Bu programda, eski sömürge sistemini zayıflatmaya yönelik bir madde de yer alıyordu ²⁵:

“(5) Sömürgelerin bütün talepleri serbest, açık görüşlü ve tümüyle tarafsız bir yaklaşımla ele alınmalı, bu tür egemenlik sorunlarının çözümünde ilgili halkların çıkarlarıyla egemenliği tartışılan devletin adil taleplerinin eşit ağırlık taşıması ilkesine kesinlikle uyulmalıdır.”

Wilson’un programında Türkiye ile ilgili aşağıdaki madde de bulunuyordu:

“(12) Bugünkü Osmanlı Devletindeki Türk kesimlerine güvenli bir egemenlik tanınmalı, Osmanlı yönetimindeki öbür uluslara da her türlü kuşkudan uzak yaşam güvenliğiyle özerk gelişmeleri için tam bir özgürlük sağlanmalıdır. Ayrıca Çanakkale Boğazı uluslararası güvencelerle gemilerin özgürce geçişine ve uluslararası ticarete sürekli açık tutulmalıdır.”

Bu dönemde İngiltere ve Fransa’nın sömürge çıkarlarıyla bağdaşmayan bu taleplerin arkasında, ABD’nin Afrika ve Asya’daki sömürgeleri kendi denetimi altına alma girişimi vardı.

Londra Konferansı’nda benimsenen bu tavır, Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun 1919 yılında yeniden faaliyete geçmesi sonrasında önem kazanmadı. Sömürgeler sorunu, Amerikan Emek Federasyonu’nun Uluslararası Sendikalar Federasyonu’ndan ayrılması sonrasında, ABD Devlet Başkanı’nın talepleri düzeyinde bile ele alınmadı.

Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun 28 Temmuz 1919 günleri Amsterdam’da toplanan kongresine Avusturya, Belçika, Çekoslovakya, Danimarka, Fransa, Almanya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere ve ABD’den sendikalar katıldı. Bu örgütler 17.740.000 üyeyi temsil ediyordu.

1919 Amsterdam Kongresi’nde Amerikan Emek Federasyonu’nun (AFL) politikalarının tam zıttı bir sonuç çıktı. Anti-bolşevik bir çizgi izlenmesine karşın, “üretim araçları mülkiyetinin toplumsallaştırılması” savunuldu. Ayrıca, Sovyet Rusya’ya ve Macaristan’a uygulanan ablukaya karşı çıkıldı. ABD’den AFL’nin temsilcisi Samuel Gompers her iki karara da karşı tavır aldı ²⁶. Nitekim, AFL 1921 yılı Mart ayında Uluslararası Sendikalar Federasyonu üyeliğinden ayrıldı. Örgütün 1920 yılında Londra’da ve 1922 yılında Roma’da yapılan kongrelerinde de, sosyalizmin yolunun “toprakların ve üretim araçlarının toplumsallaşmasından geçtiği” kararı alındı ²⁷. Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun bu tavrı, 1932 yılında köklü bir değişikliğe uğradı. Üretim araçlarının mülkiyetinin toplumsallaştırılması hedefi kaldırıldı ²⁸. Üretim araçları mülkiyetinin toplumsallaşmasını talep ederken, sömürgelerin varlığını ve sömürgelerdeki baskı, yağma ve sömürüyü kabullenen bir anlayış gerçekten ilgi çekicidir ve bu çelişki, belki de, emperyalist ülke devletleriyle zımni bir anlaşmayı yansıtmaktadır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin sendikacılık hareketleri ve Uluslararası Sendikalar Federasyonu, 1919-1922 döneminde Anadolu’da emperyalizme karşı verilen ilk başarılı kurtuluş savaşı konusunda tamamiyle duyarsız kaldılar. Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun yayın organı olan **The International Trade Union Movement** Dergisi 1921 yılında yayımlanmaya başladı. Derginin, 1921, 1922 ve 1923 yıllarına ilişkin sayılarında Anadolu’daki anti-emperyalist başkaldırı konusunda tek satır yoktur. Ayrıca, Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun 1920, 1921, 1922 ve 1923 yıllarındaki 1 Mayıs bildirimlerinde de sömürgeler sorununa ve Anadolu’daki direnişle ilişkin tek bir sözcük bulunmamaktadır. 1920 yılındaki 1 Mayıs bildirisinde, üretim

²⁵ Oran, B.(ed.), **Türk Dış Politikası**, Cilt I, İletişim Yay., İstanbul, 2001, s.100

²⁶ Schevenels, W., a.g.k., s.88-89.

²⁷ Goethem, G.v., “Conflicting Interests: The International Federation of Trade Unions (1919-1945), Carew, A.-Linden, M.v.d. (ed.), **The International Confederation of Free Trade Unions**, Peter Lang, Almanya, 2000, s.85, 88.

²⁸ Goethem, G.v., a.g.y., s.117-8.

araçlarının toplumsallaştırılması talebi öne çıkarılmaktadır²⁹. 1921 yılında 1 Mayıs bildirisinde, “hakim sınıftan iktidarı alma” konusundaki kararlılık ifade edilerek, dünya barışının korunması ve militarizme karşı tavır alınması istenmektedir³⁰. 1922 yılı 1 Mayıs bildirisinde, enternasyonalizmin zaferi için, gericiğe karşı ve evrensel barış için çaba gösterilmesi istenmektedir³¹. 1923 yılı 1 Mayıs bildirisinde ise, “işçilerin kurtuluşunun işçilerin kendilerinin görevi olduğu” belirtilmekte, Avrupa’da barışın tehdit altında bulunduğu ifade edilerek diktatörlüklerin ve faşizmin özgürlükler ve işçi hakları açısından tehdit kaynakları olduğu vurgulanmakta ve 1 Mayıs günü “tüm ülkelerin proletaryasının işçi sınıfının yenilmez ve parlak uluslararası dayanışmasını yeniden göstermesi” talep edilmektedir³².

Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun dergisinin 1921-1939 dönemine ilişkin 19 cildi incelendiğinde, sömürgeler sorununun Federasyon kararlarında veya araştırmalarda hiç yer almadığı görülmektedir.

Bu tavır, emperyalist ülkelerin işçi sınıflarının ve sendikal örgütlerinin, sömürge sistemini destekleme tavrıyla da uyum içindedir. İngiliz, Fransız, Alman işçi sınıfları kısa ve hatta orta vadeli çıkarlarını emperyalist sömürünün devamında gördüklerinden, sömürge ve yarı-sömürgelerdeki anti-emperyalist savaşlar karşısında kendi devlet politikalarını (sessiz kalarak veya açık onay vererek) desteklemişlerdir.

Aynı yıllarda faaliyet gösteren Sendikalar Kızıl Enternasyonalisi’nin (Profintern) Uluslararası Sendikalar Federasyonu’na yönelttiği eleştirilerin odak noktalarından biri de, Federasyon’un sömürgeler sorunu konusunda gösterdiği sessizlikti. Sendikalar Kızıl Enternasyonalisi Genel Sekreteri Aleksandr Losowsky (Salomon Abramovitch Drizdo), 1925 yılında yayımlanan **Sendikalar Kızıl Enternasyonalisi’nin Beş Yılı** kitabında bu konuya özel bir yer ayırmıştı. Losowski, Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nu, “Fransız emperyalizminin Fas’a yönelttiği saldırılar karşısında parmağını oynatmamakla,” “Çin işçilerinin emperyalizme karşı mücadelesinde hiçbir şey yapmamakla,” “sömürgelerin bağımsızlığı konusunda bir kez bile olsun görüş bildirmemekle” suçluyordu³³. Losowski, kitabının “Enternasyonaller ve Sömürgeler” başlıklı 8. bölümünde de Uluslararası Sendikalar Federasyonu ile Sendikalar Kızıl Enternasyonalisi’nin sömürgeler sorununa ve sömürgelerdeki anti-emperyalist mücadelelere bakışını karşılaştırıyor ve Federasyon’u sert biçimde eleştiriyordu. Losowsky şöyle yazıyordu: “Avrupa proletaryasının bir bölümüne dayanan Amsterdam (Uluslararası Sendikalar Federasyonu, Y.Koç) aristokratları için sömürgelerin işçileri sınıf kardeşleri değildir; kaderleri, doğa tarafından, emperyalizmin boyunduruğunu boyunlarında taşımak olarak belirlenmiş iş hayvanlarıdır.”³⁴ Bu dönemde Profintern ile IFTU birbirlerinin politikalarını çok yakından izliyorlardı. Bu da açıkça göstermektedir ki, IFTU’nun sömürgeciliği kabullenmesi, bilgisizlikten veya bilinçsizlikten değil; bilinçli bir tercihin sonucuydu.

Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun ve onu oluşturan örgütlerin sömürgeler konusundaki yetersiz ve hatta olumsuz tavrı, 2000 yılında yapılan bir sempozyuma sunulan tebliğde de şu şekilde ele alınıyordu³⁵:

“RILU (Sendikalar Kızıl Enternasyonalisi) bir başka alanda daha IFTU’nun (Uluslararası Sendikalar Federasyonu) karşısında tavır aldı. Başından itibaren sömürgeciliğin ve

²⁹ IFTU, **The International Trade Union Movement**, January 1921, No.1, s.14-15.

³⁰ IFTU, **The International Trade Union Movement**, March/May 1921, No.2/3, s.43.

³¹ IFTU, **The International Trade Union Movement**, March/April 1922, No.2, s.62-3.

³² IFTU, **The International Trade Union Movement**, May/June 1923, No.3, s.6-7.

³³ Losowsky, A., **Fünf Jahre RGI**, Berlin, 1925, s.13.

³⁴ Losowsky, A., a.g.k., s.21.

³⁵ Tosstorff, R., “Moscow Confronts Amsterdam: On the History of the Profintern (1920-1937),” Wilde, B.d. (ed.), **International Conference, The Past and Future of International Trade Unionism, Ghent, May 19-20, 2000**, International Association of Labour History Institutions and AMSAB Institute of Social History, 2000, s.255.

emperyalizmin koşulsuz olarak karşısında olduğu için, sömürgeleştirilmiş ve yarı-sömürgeleştirilmiş ülkelerdeki işçileri, yalnızca bağımsızlığın kazanılması için değil, fakat aynı zamanda onların ekonomik çıkarları ve sonunda da sosyalist devrim için örgütlemeye hazır olduğunu açıkladı. Bu alanda RILU'nun çok başarılı olması, bu nedenle, şaşırtıcı değildir. IFTU burada hemen hemen yoktu. Sömürgeci güç olan ülkelerdeki IFTU üyesi örgütler, eğer sömürgeciliği açıkça savunmuyorsa, genellikle anti-sömürgeci mücadeleyi fazla anlamıyorlardı."

Uluslararası Sendikalar Federasyonu 1945 yılına kadar ağırlıklı bir Avrupa örgütü olmaya devam etti. Örgüt, sömürgelerin emperyalist boyunduruktan kurtulması için hiçbir çaba içine girmedi. Bu yıllarda tek tek bazı sömürgelerde işçi hareketleri gelişirken, Uluslararası Sendikalar Federasyonu, bunlara karşı da duyarsız kaldı ve sömürgelerde ortaya çıkan sendikalar genellikle sömürgeci ülkenin sendikasının denetimi ve güdümünde gelişti. Hatta, İngiliz sömürgelerinde olduğu gibi, ülkedeki sendikal merkez, kendi çalışma bakanlığı ile işbirliği yaparak, sömürgelerdeki işçi hareketini denetim altında tutmaya çalıştı ³⁶. Uluslararası Sendikalar Federasyonu, 1924-1927 döneminde, Balkanlarda, Baltık ülkelerinde, Hindistan, Çin, Arjantin, Meksika, Brezilya ve Güney Afrika'da örgütlenme çalışmalarında bulundu ³⁷. Ancak, Uluslararası Sendikalar Federasyonu Başkanı Purcell, **sömürgeciliğe karşı duyarsızlıkları konusunda sessiz kalırken, sömürgelerdeki sendikalarla işbirliği konusundaki yetersizliklerini** 1927 yılında şöyle dile getiriyordu: "Dünya ölçeğinde hala tam olarak gelişmiş değiliz. Milyonlarca renkli insanın tam olarak proleterleştikleri gerçeğini de tam olarak kavrayabilmiş değiliz." ³⁸

Bu yıllarda, Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nda bir Avrupa örgütü olması tartışmaları bile yapılıyordu. Büyük bir uzak görüşlülükle, Avrupa Birleşik Devletleri'nden söz ediliyordu. Federasyon'un genel sekreterlerinden Edo Fimmen, 1924 yılında yayımlanan kitabında (**Emeğin Alternatifi: Avrupa Birleşik Devletleri veya Sınırlandırılmış Avrupa**), kapitalizmin artık ulusal sınırları aştığını ve uluslararası düzeyde yeni blokların oluştuğunu belirledikten sonra, daha merkezî bir Federasyon öneriyordu ³⁹. Uluslararası Sendikalar Federasyonu, 1932 yılında da, Avrupa ölçeğinde bir ekonomik birliğin oluşturulması çağrısını yapıyordu ⁴⁰. Örgüt, bu tarihte üretim araçları mülkiyetinin toplumsallaştırılması talebinden vazgeçmişti.

Uluslararası Sendikalar Federasyonu, sömürgeciliğin sona erdirilmesi talebini gündeme getirmekten, Avrupa dışındaki bazı ülkelerdeki örgütlenme çalışmalarını 1929 yılından sonra hızlandırdı. 1930 ve 1931 yıllarında Türkiye, Suriye, Lübnan, Filistin, Irak ve Mısır'ın da içinde yer aldığı Yakın Doğu'ya iki büyük gezi düzenlendi. Ayrıca, diğer kıtalardaki sendikal merkezlerle de ilişkilerde önemli gelişmeler yaşandı ⁴¹.

Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun daha sonraki yıllardaki mücadelesinde temel hedef Avrupa'da faşizmin yenilmesiydi. Avrupa'da faşizme karşı çıkılırken, sömürgelerde en az faşizm kadar acımasız sömürgeci yönetimler karşısında hiçbir tepki gösterilmedi. Sendika yönetimlerinde, "Avrupa'nın uygar insanları demokrasiye layıktır, faşizm onlar için değildir; ama sömürgelerin gelişmemiş halkları bağımsızlığa ve demokrasiye layık değildir, onlar ancak uygar sömürgeciler tarafından yönetilebilir" gibi bir anlayış hakimdi. Bu sömürüden kendi işçi sınıflarının da maddi yararlar sağladıklarını görüyorlardı. Gelişmiş kapitalist ülkelerin sendikasız işçilerinin ve sendikalı işçilerinin büyük çoğunluğunun (diğer bir deyişle, işçi sınıflarının) demokratik süreçlerle yönetime gelmiş sendika önderlerinden farklı düşündüğüne ilişkin bir ipucu da yoktur.

³⁶ Örnek için bkz. Davies, I., **African Trade Unionism**, Penguin, 1966; "The Colonial Experience (Labour Policies of Britain, France and Belgium)" bölümü ve s.38.

³⁷ Schevenels, W., a.g.k., s.160.

³⁸ Goethem, G.v., a.g.y., s.106.

³⁹ Goethem, G.v., a.g.y., s.97.

⁴⁰ Goethem, G.v., a.g.y., s.119.

⁴¹ Schevenels, W., a.g.k., s.191-194.

Federasyon İkinci Dünya Savaşı döneminde bir Acil Uluslararası Sendika Konseyi oluşturdu. Konsey'in 1942 yılı Eylül ayında yapılan toplantısında oluşturulan bir komiteye, Savaş sonrası döneme ilişkin taleplerin formüle edilmesi görevi verildi. Schevenels'in raportörlüğünde toplanan komitenin hazırladığı rapor, Acil Uluslararası Sendika Konseyi'nin 30 Mart 1944 günlü toplantısında kabul edildi. Bu raporda sömürgelerin durumuyla ilgili aşağıdaki talep yer alıyordu⁴².

“5. Sömürge ve Yarı-Sömürge Halkların Yönetiminde Uluslararası Gözetim

“Bu bölgelerin yönetimi tümüyle onların mevcut yöneticilerinin ellerinde kalabilirken, yukarıda belirtilen dünya örgütünün otoritesi altında, sömürge halkların yalnızca kendi yararlarına olacak bir biçimde yönetilmelerini ve bağımsız ve kendi kendilerini yöneten ülkeler durumuna hızlı bir biçimde evrilmelerini sağlayacak bir biçimde (sömürge, Y.Koç) yönetimlerinin politikasını sürekli olarak gözetim altında tutmaya yetkili uluslararası komisyonlar kurulmalıdır.”

Dikkat edileceği gibi, Uluslararası Sendikalar Federasyonu, 1944 yılında bile, sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin tam bağımsızlığını talep edememekteydi.

1944 yılında kabul edilen bu belgenin ilginç bir özelliği de, Avrupa Birleşik Devletleri'nin kurulmasını savunmasıdır. Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun kabul ettiği raporda, Avrupa kıtası için ideal çözümün, tüm ülkeleri kapsayan bir devletler federasyonu olduğu belirtilmektedir. Raporda, tüm Avrupa işçilerine, tüm halkların özgürlük ve eşitlik içinde demokratik birliklerini sağlamak amacıyla birleşik bir Avrupa'nın kurulmasının şartlarını yaratmaları için çağrı yapılmaktadır⁴³.

Uluslararası Sendikalar Federasyonu 1945 yılında kendini feshetti. Aynı yıl Dünya Sendikalar Federasyonu oluşturuldu.

(b) Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU)

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) 1949 yılında Soğuk Savaş'ın en hararetli günlerinde anti-komünist mücadelenin en önemli araçlarından biri olarak oluşturuldu. Bu örgütte Avrupa sendikaları, ilk başlarda, ABD'nin resmi dış politikasını tam olarak uygulayan Amerikan Sendikalar Federasyonu'nun (AFL-CIO) egemenliği kabul etmişlerdi. Ancak, Avrupa sendikaları, Avrupa Birliği doğrultusunda atılan adımları da dikkatle izliyordu.

Fransız Dışişleri Bakanı Robert Schuman, 9 Mayıs 1950 tarihinde kömür ve çelik üretiminin bir merkezden yönetilmesi konusunda bir öneriyi kamuoyuna açıkladı. Aynı yıl, ICFTU içinde Avrupa Bölge Örgütü (ERO) kuruldu.

1951 yılında Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu oluşturdu. Bu ülkelerin sendikal merkezleri, 1952 yılında Yirmibirler Komitesi adı altında bir örgütlenmeye gitti.

1957 yılında altı ülke Roma Antlaşması'nı imzalayarak Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu oluşturdu. 1958 yılında bu altı ülkenin sendikal merkezleri, Avrupa Sendika Sekreterliği'ni kurdu ve Yirmibirler Komitesi bu bağımsız bölgesel yapılanmaya katıldı.

⁴² Schevenels, W., a.g.k., s.302, 417.

⁴³ Schevenels, W., a.g.k., s.402.

1960'lı yılların ortalarına doğru, Avrupa sermaye çevreleri, ABD hegemonyasının azaltılması talebini öne çıkarttı. Bu gelişme, Avrupa ülkelerinin sendikaları tarafından da izlendi. Giderek artan sayıda sendikal merkez, ICFTU'nun komünistlerle ilişkiye geçilmemesine ilişkin kararlarını gözdardı ederek, sosyalist ülkelerin sendikalarıyla temasları yoğunlaştırdı. Bu politika, Avrupa ülkelerinin dış politikalarıyla da tam bir uyum içindeydi ⁴⁴.

1968 yılında Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi (EFTA) ülkelerinin sendikaları biraraya gelerek Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi Sendika Komitesi'ni oluşturdu (EFTA-TUC). 1969 yılında ise yalnızca ICFTU üyesi Avrupa sendikaları tarafından Avrupa Özgür Sendikalar Konfederasyonu (ECFTU) kuruldu.

Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi Sendika Komitesi (EFTA-TUC) ile Avrupa Özgür Sendikalar Konfederasyonu (ECFTU) ise 1973 yılında birleşerek Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nu oluşturdu. Bu örgüte damgasını vuran Avrupalılık kendisini hemen hissettirdi. Avrupa'nın hıristiyan sendikaları da 1974 yılı Mart ayında Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'na alındı. İtalyan Komünist Partisi'nin denetimindeki CGIL de Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'na 1974 yılı Temmuz ayında üye oldu.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, siyasal görüş farklılıklarını kenara iterek, "Avrupalılık" temelinde bir sendikal birlik yaratma sürecinde 1973 ve 1974 yıllarında önemli bir adım attı. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun kurulması, ICFTU tarafından yayınlanan kapsamlı bir tarih kitabında şu şekilde değerlendiriliyordu ⁴⁵:

" 'Bölgeselcilik' kafasını kaldırmıştı: Avrupalılar, ICFTU'nun yolundan ayrılarak, yeni bir yola giriyorlardı... Avrupa üyelerinin çoğunun ayrı bir örgüt kurma arzuları, sendika enternasyonalizmine bir hakaret ve bir dünya örgütü olarak ICFTU'nun devamlılığına bir tehdit olarak görülmüştü."

Ancak 1970'li yılların ikinci yarısında, ICFTU'nun zayıfladığı koşullarda Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun komünistlerin denetimindeki Avrupa sendikaları ile ilişkiye girmeleri, olumlu ve ilerici bir tavır olarak algılanıyordu. Anti-komünist çizgide devam eden ve 1949 yılında kurulmasının ardından yaklaşık 20 yıl Amerikalıların denetiminde bulunan ICFTU karşısında daha açık ve yumuşamayı ve Doğu'ya açılmayı savunan bir ETUC, olumlu bir girişim olarak değerlendiriliyordu. Girişimin "Avrupalılık" özü gözlerden saklanabiliyordu.

(c) Avrupa Sendikalar Konfederasyonu

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu uzun süre Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun gölgesinde kaldı. Ancak, 1989-1991 döneminde Sovyet sistemi dağıldı ve Avrupa Topluluğu dünya çapında bir güç olma çabalarına hız verdi. Bu amacın hayata geçirilmesinde, Avrupa işçi sınıfının tam desteğine gereksinim duyuyordu. Avrupa Birleşik Devletleri'nin oluşması sürecinde önemli bir dönüm noktası, 10 Şubat 1991 tarihinde kabul edilen ve 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması'ydı. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun genel kurulu da 1991 yılında toplandı. Konfederasyon Genel Sekreterliğine İtalya'nın CISL Konfederasyonu'ndan Emilio Gabaglio getirildi. Ayrıca, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ile Avrupa Komisyonu arasındaki ilişkilerin iyice geliştirilmesini sağlayacak düzenlemelere gidildi.

10 Şubat 1991 tarihinde kabul edilen, 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanan ve 29 Ekim 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile, Avrupa'nın bütünleşmesinde önemli bir adım atıldı. Maastrich Antlaşması ile ortak bir dış politika ve savunma (güvenlik) politikasına doğru gidilmesi, tek bir Avrupa parasının hayata geçirilmesi ve ekonomik ve parasal birliğin

⁴⁴ Windmuller, J.P., **International Trade Union Movements**, 1992, s.84.

⁴⁵ Gumbrell-McCormick, R., "Facing New Challenges: The International Confederation of Free Trade Unions (1972-1990s)", **The International Confederation of Free Trade Unions**, Peter Lang, Bern, 2000, s.351.

oluşturulması, Avrupa Merkez Bankası'nın kurulması ve Avrupa vatandaşlığı kavramının geliştirilmesi kararlaştırıldı.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu da, artık dünyada her açıdan yeni bir süper güç olma iddiasıyla ortaya çıkan Avrupa Topluluğu'nun bu sürecine tam destek verdi. Oluşmakta olan Avrupa Birleşik Devletleri'nin hükümeti konumundaki Avrupa Komisyonu da bu işbirliğini tam olarak destekledi ve Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nu yeni emperyalist politikaların oluşumuna katmaya başladı. 1870'lerden İkinci Dünya Savaşı'na kadarki dönemde İngiltere, Fransa, Almanya gibi emperyalist ülkelerde uygulanan devlet politikaları, 1991 yılından sonra aynı bilinçlilikle Avrupa ölçeğinde uygulanmaya başlandı. Bu gelişme, 2000 yılında yapılan çok önemli bir sempozyumda şu şekilde ifade edilmişti⁴⁶:

“1991 yılında, ETUC Sekreteryasına yeni ve daha profesyonel bir önderliğin yerleştirilmesiyle, değişime daha uygun bir yapılanma yaratıldı. Komisyon'un (oluşmakta olan Avrupa Birleşik Devletleri'nin icra organı, Y.Koç) desteğiyle, Avrupa Birliği kurumlarına ayrıcalıklı bir biçimde erişebilme hakkıyla ve Maastrich Sosyal Anlaşması'na göre elde edilen yeni rolle, bu yeni 'ulusüstü' sekreterya, Avrupa Birliği sosyal politika topluluğu içinde 'kapı bekçisi'⁴⁷ ve 'yasama ortağı' olarak stratejik bir konum kazandı.”

Bu süreçte, ETUC'un faaliyetlerinin giderlerinin büyük bir bölümü Avrupa Birliği (Avrupa emperyalizmi) tarafından finanse edildi.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun 2001 yılı gelirleri 6,1 milyon Euro idi. Bu miktarın 5,3 milyon Euro'luk bölümü üyelik ödentileri, 731 bin Euro'luk bölümü de yapılan harcamalardan geri ödenenlerdi. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun 2001 yılı harcamaları 6,1 milyon Euro tutuyordu. Bu miktarın 2,0 milyon Euro'luk bölümü ücretler ve yan ödemeler, 257 bin Euro'luk bölümü ulaştırma ve seyahat, 551 bin Euro'luk bölümü çalışanların sosyal sigorta primi işveren payı, 115 bin Euro'luk bölümü diğer personel giderleri ve 104 bin Euro'luk bölümü de emeklilik primleriydi. Diğer bir deyişle, harcamaların yarısı personele gidiyordu. Kira ve bağlantılı harcamalar 604 bin Euro, malzeme alımları 336 bin Euro, toplantı ve kongreler ise 1,6 milyon Euro tutmuştu.

Ancak Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun bütçe dışı kaynakları son derece önemliydi. 2001 yılında 5,3 milyon Euro'luk ödenti geliri olan Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, aynı yıl Avrupa Komisyonu'ndan (Avrupa Birliği'nden, oluşmakta olan Avrupa Birleşik Devletleri'nden) 4,9 milyon Euro'luk bağış aldı. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun Avrupa Komisyonu'ndan aldığı paranın yıllara göre dağılımı da şöyledir: 1993: 3,0 milyon Euro; 1994 4,2 milyon Euro; 1995: 3,5 milyon Euro; 1996: 6,3 milyon Euro; 1997: 3,6 milyon Euro; 1998: 2,9 milyon Euro; 1999: 3,4 milyon Euro; 2000: 2,3 milyon Euro; 2001: 4,9 milyon Euro.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Avrupa işçilerinin örgütüdür. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, faaliyetlerinde yaptığı harcamaların yüzde 80-90'lık bölümünü, Avrupa devletinden aldığı parayla karşılamaktadır. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, Avrupalı işverenlere ve Avrupa Devleti'ne “sosyal ortağım” demektedir ve gerçekten de onların sosyal ortağıdır. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, bu ortaklığın parçası olarak, Avrupa Birliği'nin dış politikasında emperyalist çizgiyi tamamlayıcı bir yol izlemektedir.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, AB emperyalizminin Akdeniz politikasını tamamlayan bir Akdeniz politikası uygulamaktadır.

⁴⁶ Visser, J., “The Europeanisation of the European Unions, the Paradox of European Trade Union Strengthening,” ACTA, **The Past and Future of International Trade Unionism, International Conference, Ghent (Belgium), May 19-2, 2000**, s.75.

⁴⁷ Gatekeeper: Kapıcı

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, AB emperyalizminin Balkanlar politikasının tamamlayan bir Balkanlar politikası izlemektedir.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun hiçbir açıklamasında emperyalist sistem ve kapitalizm eleştirilmemiştir. Bu örgütün atası konumundaki Uluslararası Sendikalar Federasyonu (IFTU) en azından söyleminde anti-kapitalist ve bir dönem üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçirilmesini savunuyordu. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ise özelleştirmeyi savunmaktadır.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, Avrupa'da bugün geçerli olarak ekonomik-toplumsal-siyasal sistemi savunmakta, emperyalist sömürüye karşı çıkmamakta, IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası finans kurumlarının politikalarını eleştirmemektedir. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, IMF'nin yönetim kurulunda yüzde 30'un üstünde oy hakkı olan Avrupa Birliği'nden (IMF'nin en büyük patronundan) IMF'nin politikalarını değiştirmesini istememektedir⁴⁸.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun Irak'a yönelik ABD saldırısı karşısındaki tavrı da, Avrupa Birliği içinde hakim olan ülkelerin siyasi tavrına uygundur.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, Avrupa Birliği Komisyonu (hükümet) ile açık çatışmaya girmemiştir.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, emperyalist güçlerin az gelişmiş ülkelerin bağımsızlığını ve ulusal egemenliğini zedeleyen veya ortadan kaldıran tavırları karşısında sessizliğini korumuştur.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, "işçi sınıfı" kavramına karşıdır; hiçbir resmi kararında veya açıklamasında bu kavram kullanılmamaktadır.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'na Türkiye'den TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ ve KESK üyedir. Ancak Türkiye'de 1991 sonrasında birçok önemli sendikal hak ihlali ve mücadele yaşanırken, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'ndan hiçbir somut yardım görülmemiştir. Türkiye tarihinin en fazla işçiyi kapsayan grevleri 1995 yılında yapılırken, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Türkiye'ye "dayanışma" için basın danışmanını göndermiştir.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, sermayenin esneklik doğrultusundaki taleplerine karşı direnme çabası içinde de değildir.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, "sosyal ortak" adını verdiği Avrupa Birliği Komisyonu ve Avrupa sermayedarları ile "sosyal diyalog" yoluyla sorun çözmeye çalışmaktadır. Bu tavır, Avrupa Birliği emperyalizmini kabul etmek ve emperyalist sömürü ve yağmadan elde edilen gelirin paylaşılmasında bile kavgayı göze alamamak anlamına gelmektedir.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun Türkiye'yi doğrudan ilgilendiren konulardaki tavrı da Avrupa Birliği emperyalizminin politikalarının aynıdır.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Yönetim Kurulu, 4-5 Aralık 1997 günlü toplantısında kabul ettiği "Avrupa Birliği ve Türkiye Arasındaki İlişkiler" başlıklı kararda, Türkiye ile AB arasındaki

---

⁴⁸ Kitabın yazarı, ETUC'un 1999 ve 2003 genel kurullarında delegeydi. Her iki genel kurul öncesinde, genel kurula sunulacak karar tasarıları üzerinde çalışan komiteye, IMF – Dünya Bankası ve özelleştirme karşıtı kararlar önerdi. Her ikisinde de, "önerileriniz genel sekreterlikçe dikkate alınacaktır" dendi ve genel kurula bu doğrultuda karar tasarısı getirilmedi. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nda ve Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nda delege çoğunluğunu oluşturan emperyalist ülke sendikalarının bu konularda koyduğu engellerin aşılabilmesi günümüz koşullarında mümkün değildir.

görüşmeler konusunda şu değerlendirmeyi yapmıştır: “Görüşmelerde gelişme, daima demokrasiye, temel haklara ve **azınlıklara saygı** alanlarında gerçekleştirilen gelişmelere bağlı kılınmalıdır.”⁴⁹

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, “azınlık” kavramını Lozan Antlaşması’ndakinden çok daha geniş bir biçimde kullanmakta ve Türkiye’de farklı etnik kökenlerden gelenleri “azınlık” olarak kabul etmektedir. Konfederasyon’un bu görüşü, Avrupa Birliği’nin görüşüyle aynıdır.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Yönetim Kurulu, 4-5 Aralık 1997 günkü toplantısında kabul ettiği kararda şu değerlendirmeyi yapmıştır⁵⁰:

“Yönetim Kurulu, örgütlenme ve toplu pazarlık konularında sendikal haklar, düşünce özgürlüğü ve basın özgürlüğü ve aynı zamanda Kürtlerin hala tanınmamış olan hakları konusunda, gelişme sağlanması gereken alanlar olduğunu kaydetmektedir.”

Konfederasyon’un bu konudaki görüşleri de emperyalist Avrupa Birliği’nin görüşleri ile aynıdır.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu’nun 29 Haziran - 2 Temmuz 1999 günleri Helsinki’de toplanan 9. Genel Kurulu sırasında bu konuda bir kriz yaşandı. Bölücü terör örgütünün şefi Abdullah Öcalan’ın 29 Haziran 1999 günü idam cezasına çarptırılması üzerine, bazı İtalyan sendikacıları ETUC Genel Kurulu’nda Türkiye’ye karşı bir karar aldirmaya çalıştılar. ETUC Genel Sekreteri Emilio Gabaglio ise 30 Haziran 1999 günü sabahı Genel Kurulun açılışında yaptığı konuşmada, teröre karşı olduklarını, ancak Öcalan’a verilen ölüm cezasına da karşı çıktıklarını ve genel kurulun da bu konuda gereken desteği vereceğini umut ettiğini söyledi. Genel Kurula katılanlar bu söylenenleri alkışladılar. Genel kurula TÜRK-İŞ adına katılan delegelerinden biri olan yazar derhal söz istedi ve yaptığı konuşmada bu tavra karşı çıktı. Genel kurulun bazı delegeleri bu konuşmayı yuhladılar. Ayrıca, İtalyan sendikacıların, Öcalan’a destek ve Türkiye’nin eleştirilmesi konusunda yeniden gündeme getirdikleri karar tasarısının genel kurula sunulması da engellendi.

Ancak Avrupa Sendikalar Konfederasyonu’nun bu konudaki tavrı, Avrupa Birliği’nin tavrı gibi olmaya devam etti. ETUC tarafından 1 Eylül 1999 günü yapılan basın açıklamasında, ETUC’un Kürtlerin mücadelesini desteklediği belirtildi. Çok diplomatik bir dille ifade edilen açıklama şöyleydi: “ETUC, Kürt nüfusunkiler de dahil olmak üzere, demokratik ve sosyal haklar için verdiği mücadelede Türk sendikacılık hareketini ve Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne aday ülke olarak tanınmasını desteklemeye devam edecektir.”

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu’nun Kıbrıs konusundaki tavrı da Avrupa Birliği emperyalizminin çıkarları ve talepleri doğrultusundadır.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Yönetim Kurulu’nun 4-5 Aralık 1997 günleri yapılan toplantısında kabul edilen kararda, “ETUC, Kıbrıs ile AB arasında Ada’nın gelecekteki üyeliği konusundaki görüşmelerle bağlantılı olarak yapıcı bir tavır benimsemesini Türk Yetkililerden talep eder” denmektedir⁵¹. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Yönetim Kurulu, 19-20 Kasım 2002 günleri yaptığı toplantısında kabul ettiği “Avrupa’nın Bütünleşmesi” kararında, Birleşmiş Milletler tarafından yapılan öneri (“Annan Planı”) temelinde “Ülke’nin yeniden bütünleşmesinin hızla sağlanacağı” umudunu ifade etti ve “Kuzey Kıbrıs yönetimine, sendikal işbirliğini engelleme politikasını değiştirmesi” çağrısında bulundu. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Cumhurbaşkanı Denktaş’a karşı tavrı alan kesimleri de maddi olarak desteklemeye devam etti.

⁴⁹ ETUC, **ETUC Resolutions-1997**, Brüksel, 1998, s.80.

⁵⁰ ETUC, **ETUC Resolutions-1997**, Brüksel, 1998, s.80.

⁵¹ ETUC, **ETUC Resolutions-1997**, Brüksel, 1998, s.81.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun izlediği devlet politikası çeşitli platformlarda eleştirildi.

15-18 Mart 2001 günleri Yunan Genel İşçi Konfederasyonu'nun (GSEE) Atina'da yapılan Genel Kurulu'nda ETUC Genel Sekreteri Emilio Gabaglio konuşmak üzere kürsüye çıktığında, delegelerin yaklaşık yarısı 5-6 kere, Yunanca olarak, "çokuluslu şirketlerin uşakları, defolun" diye slogan attı ⁵².

ICFTU Yönetim Kurulu'nun 22-24 Kasım 2000 günlü 116. Yönetim Kurulu toplantısında ETUC ile ilişkiler değerlendirilirken ilk kez ETUC Genel Sekreteri Emilio Gabaglio da toplantıya katıldı. ICFTU eski Genel Başkanı C.LeRoy Trotman söz alarak, "ETUC için, emperyalistlerle işbirliği yapıyor, eleştirisi var; siz ne diyorsunuz" dedi. Hollanda'dan FNV örgütünün temsilcisi Tom Etty de söz alarak, ETUC'un çeşitli platformlarda Avrupa işçilerinin değil, Avrupa hükümetlerinin sözcüsü gibi davrandığını belirtti ve bu konuda çeşitli örnekler verdi ⁵³.

Günümüzde artık bir uluslararası sendikal örgüt değil de, oluşmakta olan Avrupa Birleşik Devletleri'nin ulusüstü sendikal örgütü olan Avrupa Sendikalar Konfederasyonu vardır ve Avrupa Birliği emperyalizminin politikalarını tam olarak desteklemekte ve Avrupa Birliği'nin dış politikasının bir aracı gibi faaliyet göstermektedir.

---

⁵² Yazar, GSEE Genel Kurulu'nu konuk olarak izliyordu ve atılan sloganı kendisine yanındaki Yunanlı şöyle çevirdi: "Lackeys of multinational companies, get out."

⁵³ Yazar, sözkonusu toplantıda, ICFTU Yönetim Kurulu üyesi olan TÜRK-İŞ Genel Başkanı'na refakat ediyordu.

V. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TÜRKİYE POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Türkiye, 31 Temmuz 1959 tarihinde, Yunanistan'ın yaptığı başvurunun hemen ardından, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) üyelik için başvuruda bulundu. AET, Türkiye'nin gelişmişlik düzeyinin tam üyelik için yeterli olmadığını ileri sürdü ve bir "ortaklık ilişkisi" önerdi. Bu öneri kabul edildi ve Türkiye ile AET arasında 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara Anlaşması imzalandı. Bu Anlaşma 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girdi⁵⁴.

Bu işbirliğinin gelişmesinde, Avrupa ülkelerinin Türkiye'deki işgücüne duydukları gereksinim de önemli rol oynadı. 1961 yılına kadar hızla büyüyen ekonomisinin işgücü gereksinimini Berlin üzerinden kaçan Doğu Almanlardan karşılayan Federal Almanya, Berlin Duvarı'nın yapımının ve kaçışların engellenmesinin ardından gözünü Türk işgücüne dikti. Ekonomik büyümenin devam edeceği düşünülendiğinden, Türkiye ile ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinde bir sakınca görülmedi.

Ankara Anlaşması'nın giriş bölümünde "Türk halkının yaşama seviyesini iyileştirme çabasına, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun getireceği desteğin, ileride Türkiye'nin Topluluğa katılmasını kabul ederek..." cümlesi bulunmaktadır. Ayrıca, Anlaşmanın 28. maddesinde şöyle denilmektedir: "Anlaşmanın işleyişi, Topluluğu kuran Andlaşmadan doğan yükümlerin tümünün Türkiye tarafından üstlenebileceğini gösterdiğinde, Akit Taraflar, Türkiye'nin Topluluğa katılması olanağını incelerler."

Ankara Anlaşması'na göre, Türkiye ile AET arasındaki ilişkilerde önce bir hazırlık döneminden geçildi. Hazırlık dönemi 1 Aralık 1964 tarihinde başladı.

23 Kasım 1970 tarihinde imzalanan ve 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe giren Katma Protokol ise, hazırlık dönemini bitirdi ve geçiş dönemini başlattı. Katma Protokole göre Türkiye, AET'den yapacağı sanayi ürünleri ithalatında, gümrük vergilerini 12 yıl içinde sıfırlayacaktı. Ancak bazı ürünlerde gümrük vergilerini kaldırma süresi 22 yıl olabilecekti. Türkiye, bu yükümlülüklerini 1973 ve 1976 yıllarında yerine getirdi; ancak 1978 yılında gümrük vergisi indirimlerini durdurdu. 10 yıl süreyle indirim yapılmadı. 1988 yılında gümrük vergisi indirimleri yeniden uygulanmaya başladı.

Avrupa Ekonomik Topluluğu, dünya ekonomisinin 1970'li yıllarda girdiği ekonomik bunalım ve yapısallaşan yüksek oranlı işsizlik sonrasında Türkiye ile ilişkilerini gözden geçirdi. 12 Eylül 1980 darbesi, ilişkilerin gelişmesinin durdurulması için Avrupa tarafının eline önemli bir koz verdi.

Türkiye 14 Nisan 1987 tarihinde Avrupa Topluluğu'na tam üyelik başvurusunda bulundu. Avrupa Komisyonu bu başvuruya, ikibuçuk yıl sonra, bir raporla cevap verdi. Bu rapor, AT Bakanlar Konseyi'nin 5 Şubat 1990 tarihli toplantısında onaylandı. Bu rapora göre, Avrupa Komisyonu, yeni katılma görüşmelerinin başlamasını yerinde bulmuyordu. Diğer bir deyişle, Türkiye'nin tam üyelik başvurusu kabul görmedi.

Avrupa Birliği, Türkiye'nin 14 Nisan 1987 tarihli başvurusundan sonra Türkiye'yi kamuoyu önünde yıpratmaya yönelik sistemli bir propaganda başlattı ve üyeliğe kabulü geciktirmek amacıyla çeşitli gerekçeler üretti. Bu gerekçeler Avrupa Birliği'nin tutarsızlıklarını ve çifte standart uygulamalarını da göstermektedir. Örneğin, Türkiye'nin Yunanistan'la ilişkilerindeki sorunlar, Türkiye'nin tam üyeliğe kabulünde bir engel olarak gösterilmekteydi. Ancak bu sorunlar, Yunanistan'ın tam üyeliğe kabulünde bir sorun olarak ortaya atılmamıştı. Aynı durum Kıbrıs konusunda da geçerlidir. Avrupa Topluluğu ve daha sonra Avrupa Birliği, Kıbrıs'ta yaşanan sorunları Türkiye'nin tam üyeliğinin önündeki en önemli engeller arasında saymaktadır.

⁵⁴ Bu ilişki konusunda bkz. DPT, **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara, 2000.

Ancak bu sorunlar, Avrupa Birliği'nin Güney Kıbrıs'ı 1 Mayıs 2004 tarihinde içine almasının önünde bir engel oluşturmadı. Ayrıca, bu katılma, uluslararası hukuk çığnenerek gerçekleştirildi. 1960 yılında yapılan antlaşmalara göre, Kıbrıs Cumhuriyeti, Türkiye'nin ve Yunanistan'ın aynı zamanda üye olmadığı hiçbir uluslararası yapıya üye olamaz. Yunanistan'ın tam üyeliğe geçiş sürecinde verdiği taahhüt (Yunanistan'ın üyeliğinin Türkiye - AB ilişkilerini etkilemeyeceği taahhüdü) de unutuldu ⁵⁵.

Türkiye'nin katılım başvurusunun kabul edilmemesinin ardından, ortaklık ilişkisinin son aşaması olan gümrük birliğine geçme konusunda çalışmalar başlatıldı. 9 Kasım 1992 tarihli Ortaklık Konseyi toplantısında, gümrük birliğinin 1995 yılında gerçekleştirilmesi kararlaştırıldı. 1993 ve 1994 yıllarında yapılan teknik çalışmaların ardından, Ortaklık Konseyi'nin 6 Mart 1995 tarihli toplantısında gümrük birliğine 31 Aralık 1995 tarihi itibarıyla girilmesine ilişkin 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı kabul edildi. Bu karar Avrupa Parlamentosu'na sunuldu. Avrupa Parlamentosu 13 Aralık 1995 günü yaptığı oylamada, bu kararı onayladı. 22 Aralık 1995 günü imzalanan metinle de uygulamanın esasları belirlendi. Böylece, 31 Aralık 1995 tarihinde Ankara Anlaşması'nın öngördüğu son aşama olan "son dönem" başladı; Türkiye, Avrupa Birliği ile gümrük birliğine girdi.

Gümrük birliği, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecini kolaylaştırmadı; aksine daha da zorlaştırdı.

31.12.1995 tarihinde başlayan gümrük birliği de Avrupa Birliği'nin çıkarları doğrultusunda işledi ve Avrupa Birliği'ne katılım konusunda Türkiye'nin elindeki son derece önemli bir kozu karşı tarafa devretti. Konuya ilişkin ilginç bir olay, gümrük birliği öncesinde DİSK ve HAK-İŞ Genel Başkanları'nın Avrupa Parlamentosu'na giderek gümrük birliğine ilişkin metnin onaylanması için çaba göstermeleridir.

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 31.12.1995 tarihinde başlayan gümrük birliği, Avrupa Birliği'nin Akdeniz'de kendi hakimiyetini kurma çabası olan Barcelona Süreci ile aynı günlerde gerçekleşti. Türkiye, tam üye olmadan Avrupa Birliği ile gümrük birliğine giren ilk ülke oldu. Gümrük birliği, Türkiye'nin ekonomik sorunlarını daha da artırdı. Durumu önceden gören ve gümrük birliğinin tam üyelik için bir adım olmadığını bilen bazı kişi ve kuruluşlar, bu konuda kamuoyunu zamanında uyardıysa da, ülkemiz ve halkımız açısından zararlı bu adım engellenemedi.

1995 yılında, başta Prof.Dr.Erol Manisalı olmak üzere, bir grup öğretim üyesi gümrük birliğinin vereceği zararları açıklayan bir bildiri yayınladılar. Bildirinin bir bölümünde şöyle deniliyordu ⁵⁶:

"Biz, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üye statüsü ile ve diğer üyelerin sahip olduğu siyasal ve ekonomik haklarla eşit olarak katılmasını destekliyoruz. AB, Türkiye'yi tam üye yapmıyorsa, tam üye yapıncaya kadar, tek yanlı bağımlılığa yol açan bir anlaşma ile değil, dengeli ve karşılıklı çıkarları gözönünde tutan bir statüde, Türkiye'nin AB ile ekonomik ve ticari ilişkilerini geliştirmesi gerekliliğine inanmaktayız..."

"Bu gerçekler gözönüne alındığında Türkiye - AB ilişkilerini şu şekilde ortaya koymak gerekir: Türkiye için AB çok önemli bir bölgedir ve ülkemiz uygar dünyada yer alırken, AB ile yakınlaşmak ve ilişkilerini geliştirmek zorundadır. Türkiye'nin AB'ne tam üye olması Türkiye'nin yararındır. Ancak, 6 Mart anlaşması,...,Türkiye'yi tek yanlı olarak AB yönetimi altına sokmaktadır. Türkiye tam üye yapılmıyorsa, siyasi bağımlılığa yol açmadan, AB ile ticari ve ekonomik ilişkilerini geliştirmelidir. İsviçre ve Norveç bunun örnekleridir. Aksi halde yarın Türkiye - AB ilişkileri büyük ölçüde sorunlarla karşılaşır ve Türkiye'deki radikal eğilimlerin güçlenmesine ortam hazırlanır."

⁵⁵ Bkz. Öymen, O., **Türkiye'nin Gücü**, AD Kitapçılık, İstanbul, 1998, s.193-226.

⁵⁶ "Gümrük Birliği Hakkında Bildiri," **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt XIX Sayı 185, Kasım 1995, s.57-60.

Aynı günlerde, başta Prof.Dr.Alpaslan Işık olmak üzere, aralarında bu kitabın yazarının ve sendikalarda çalışan bazı uzmanların da bulunduğu bir grup aydın, gümrük birliğinin ülkemiz açısından yaratacağı sakıncaları, gümrük birliğinin gerçekleşmesi öncesinde yayınladıkları bir bildiriyle kamuoyunun dikkatine getirdiler. Bu bildirin bazı bölümleri şöyleydi ⁵⁷:

“Avrupa Birliği’ne üye devletler, eşitlik ilkeleri çerçevesinde birleşme yoluna gitmişler; bu amaçla, kendi egemenlik haklarının giderek genişleyen bir bölümünü, Avrupa düzeyinde oluşturdukları ve her birinin eşit haklarla içinde temsil edildikleri uluslarüstü iktidar merkezlerine devretme sürecini başlatmışlardır.

“Avrupa Birliği’ne girmemizde yarar görülse bile, bilinmelidir ki Gümrük Birliği’ne girmemizin Avrupa Birliği’ne girmekle bir ilgisi yoktur ve esasen Türkiye’yi Avrupa Birliği’ne almak, Avrupalı ülkelerinde gündeminde de yer almamaktadır.

“Türkiye, Gümrük Birliği’ne girmekle, oluşumuna katılmadığı ve içinde yer almadığı Avrupa Birliği’nin uluslarüstü organlarının kararlarına tabi bir konuma sokulacaktır.

“Türkiye, Gümrük Birliği anlaşmasıyla, Avrupa Birliği’nin dış ticaret politikasına uyma yükümlülüğü altına girmektedir...

“Türkiye, Gümrük Birliği’ne girmekle; Avrupa Birliği’nin istediği devletlere ticari ambargo koymak, istediği devletlere ayrıcalıklar tanımak doğrultusunda alınan kararlarına aynen uymak yükümlülüğü altına girecektir. Bu kararların oluşumu ve alınması sürecinde herhangi bir etkimiz ve katkımız olmayacağından, ulusal çıkarlarımızla ve dış politikamızın temel ilkeleriyle çelişen kararlara da boyun eğmek durumunda kalmamız kaçınılmazdır...

“Gümrük Birliği Anlaşması, Avrupa Birliği’ne üye ülkelerin hakimlerinden kurulu olan ve bizim katılımımıza hiç bir anlamda açık bulunmayan Avrupa Birliğinin Adalet Divanı’nın kararlarına TBMM’nin üzerinde bir yer tanımakta ve bu kararlara kesinlikle uymamız zorunluluğunu öngörmektedir.

“Bütün bunlar açıkça göstermektedir ki, Gümrük Birliği’ne girmekle, egemenlik hakkımızın devri doğrultusunda oluşturulmuş bir dizi halkanın boynumuza geçirilmesini peşinen kabul etmiş olacağız...

“Gümrük Birliği’ne girmeyi Avrupalılaşmak yolunda atılmış olan adımların amacına ulaşması gibi göstermeye çalışırlar; büyük ve korkunç bir yalanı sürdürmektedirler. Tarih, Avrupa’nın boyunduruğu altına girmenin Avrupalılaşmak olmadığını gösteren sayısız acı örneklerle doludur.

“İnsan haklarına, ekonomik ve sosyal refaha yönelik en büyük tehlike; uluslararası sermayenin doymak bilmeyen iştahını tatmin emellerinden kaynaklanır. Bu tehlikeye karşı asıl güvence, halk iradesini en geniş en gerçek anlamda egemen kılacak kapsamda ve nitelikte bir demokrasinin gerçeklik kazanmasıdır. Oysa, Gümrük Birliği ülkemizde demokratik iktidar yerine Avrupa Birliği’nin organlarının iktidarını egemen kılmayı amaçlamaktadır. Demokrasiye, insan haklarına ve ekonomik ve sosyal refaha ilişkin sorunlara bu yolla çözüm bulunabileceğini ummak; bindiği dalı keserek ayakta kalmaya çalışmaktan farkıdır.

“Ülkemizin onurlu ve yurtsever insanların tümünü, bu gidişe dur demek için bütün olanaklarıyla çaba göstermeye çağırıyoruz.”

Avrupa Parlamentosu Yeşiller Grubu Başkanı Alman Parlamenter Claudia Roth, 1995 yılı sonlarında, gümrük birliği konusunda şu değerlendirmeyi yapmıştı ⁵⁸: “**AB içinde hiç kimse, gümrük birliğini tam üyelik için bir araç olarak görmedi. Kimse gümrük birliğini böyle gördüğünü söylemedi. Siz öyle algıladınız. Ya da böyle pazarlandı Türk kamuoyuna.**”

Fransa’nın Ankara eski büyükelçisi Eric Routeau, gümrük birliği ile ilgili olarak şu değerlendirmeyi yapıyordu ⁵⁹:

“Türkiye, büyük tavizler verdiği çok haksız bir anlaşmaya imza attı. Tansu Çiller oy kaybeden partisine ‘ceyiz’ getirmek kaygısıyla, pazarlık etmeye cesaret edemedi. Bu anlaşma yeniden düzenlenmezse, Türkiye’nin ekonomisi açısından bir felaket olur. Avrupa pazar istiyordu, istediğini fazlasıyla elde etti.”

⁵⁷ Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Cilt XX Sayı 187, Ocak 1996, s.47-48.

⁵⁸ Karluk, R., a.g.k., s.179.

⁵⁹ Milliyet, Entellektüel Bakış, 1.7.1996, aktaran Karluk, R., a.g.k., s.182.

Alman Dışışleri Bakanı Klaus Kinkel'in de Fransız Dışışleri Bakanı Herve de Charrette'e **"Türkiye bizim Cezayirimizdir"** dediği belirtilmektedir ⁶⁰

Gümrük birliğine giriş konusunda en sert eleştirilerden birini getiren kişi, Genelkurmay İstihbarat eski Başkanı ve emekli korgeneral Suat İlhan'dır ⁶¹. Suat İlhan şunları söylemektedir:

"Türkiye'yi Gümrük Birliğine sokanlar da, AB üye adaylığını TBMM'nin onayını almadan kabul edenler de yetkilerini aşmışlar, Anayasayı ihlal etmişlerdir. Büyük tarihi sorumluluk üstlenmişler ve suç işlemişlerdir."

Gümrük Birliği ile birlikte çeşitli işkollarında büyük bir sıkıntı yaşandı. Bu işyerlerinin bir bölümü kapandı veya küçüldü, çok sayıda işçi işten çıkarıldı, işsizlik arttı. Birçok işletme, Avrupa Birliği'nden gelen mallar karşısında rekabet edebilmek için teknolojilerini geliştiremediğinden, işçiler üzerindeki baskılar arttı, özel sektörde birçok işyerinde gerçek işçi ücretleri düşürüldü, çalışma koşulları kötüleşti, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri iyice ihmal edildi. Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin bir bölümü, ayakta kalabilmek için yerli ve yabancı kaçak işçi kullanımını artırdı, küçük atelyelerde fason üretime ve eve-iş-verme sistemine kaydı. İşyeri sahibiyle birlikte birkaç kişinin çalıştığı küçük atelyeler de yaygınlaştı. Türkiye'nin Avrupa Birliği'nden yaptığı ithalat patladı. İthalatta alınan vergiler sıfırlandı veya azaltıldığı için, kamu gelirleri düştü, kamu açıkları büyüdü.

Gümrük birliği birçok açıdan Türkiye'ye, halkımıza ve işçi sınıfımıza zarar verdi. Buna karşılık, Avrupa sermayesi bu ilişkiden çok kazançlı çıktı.

Avrupa Birliği devlet ve hükümet başkanlarının 12-13 Aralık 1997 tarihlerinde Lüksemburg'da yapılan zirve toplantısında aday ülkeler belirlendi. Türkiye bu listeye dahil edilmedi. Zirvede, Kıbrıs, Macaristan, Polonya, Estonya, Çek Cumhuriyeti ve Slovenya ile görüşmelerin 1998 yılı ilkbaharında başlaması; Romanya, Slovakya, Letonya, Litvanya ve Bulgaristan ile görüşmelerin daha sonra başlatılması kararlaştırıldı. Zirve kararlarında Güney Kıbrıs Rum Kesimi temsilcilerinden Kıbrıs Cumhuriyeti olarak söz edildi ve kendilerinden, görüşmelere katılacak delegasyonda Kıbrıs Türk toplumunun temsilcilerinin de bulunmasını uygun görmeleri istendi. Açıklamaya, Türkiye'yi oyalamak için de "Türkiye İçin Avrupa Stratejisi" adıyla bir bölüm kondu.

Lüksemburg Zirvesi'nde Türkiye'ye ilişkin olumsuz bir tavrın benimsenmesinin ve Güney Kıbrıs ile üyelik görüşmelerinin başlatılmasına karar verilmesinin ardından, Türkiye, Avrupa Birliği ile siyasi diyalogu dondurdu, ilişkileri gevşetti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile ilişkileri daha da geliştirecek adımlar attı.

Avrupa Birliği konusunda yıllardır dürüst ve yurtsever bir çizgi izleyen Erol Manisalı, Lüksemburg Zirvesi'ni şöyle değerlendirmektedir ⁶²:

"AB Lüksemburg doruğunda Türkiye'ye karşı büyük bir 'taktik hata' yaptı: Gerçek tutumunu açık açık sergiledi ve Türkiye'ye geleceğin Avrupa Birleşik Devletleri'nde yer vermeyeceğini 'belli etti': Bu taktik hata AB aleyhine şu sonuçları doğurmaya başladı:

"(1) Avrupa'dan kurumsal olarak dışlandığını gören Ankara, Amerika ile sürmekte olan yakınlaşmayı "hızlandırdı" ve ilişkiler stratejik bir ortaklığa doğru gitmeye başladı. Bu gelişmeler uzun dönemde AB'nin bölgesel çıkarları ile hiç mi hiç bağdaşmıyordu. Özellikle Almanya ve Fransa bundan rahatsızdı.

"(2) AB'nin 1997 Lüksemburg doruğunda Türkiye'ye karşı gösterdiği 'dışlama' tutumu Türkiye'de meseleyi yeni yeni anlamaya başlayan birçok çevrenin gözünü açtı. Gümrük Birliği'nin gözden geçirilmesi gerektiği öne sürülmeye başladı. Oysa AB, Gümrük Birliği'ndeki

⁶⁰ Karluk, R., a.g.k., s.182.

⁶¹ İlhan, S., a.g.k., s.155.

⁶² Cumhuriyet, 20.10.1999.

tek yanlı bağılayıcılıktan çok memnundu. İşler AB lehine yürüyordu. Ve durumun sürdürülmesi için, çatlak ses çıkmaması gerekti.”

Bu ve benzeri gelişmelere bağlı olarak, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, özellikle de 1998 sonrasında, dış ilişkilerinde daha bağımsızlıkçı bir çizgi izlemeye, özellikle Rusya'daki temel politika değişikliğinin ardından çokkutuplulaşan dünyada ilişkilerini çeşitlendirmeye başladı. Lüksemburg Zirvesi'nde Avrupa Birliği'nin iyice açığa çıkan tavrı, Türkiye'deki ulusal bağımsızlıkçı eğilimleri daha da güçlendirdi.

Türkiye'nin bu bağımsızlıkçı tavrı Avrupa Birliği üzerinde etkili oldu. Ayrıca, 1998-1999 yıllarında Rusya'da da Batı yanlılarının iktidardan uzaklaştırılması, Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye yeniden yeşil ışık yakmasında önemli bir rol oynadı⁶³. Avrupa Birliği devlet ve hükümet başkanlarının 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan zirve toplantısında Avrupa Birliği'nin tavrı değişti. Zirve bildirisinde Türkiye'deki “olumlu gelişmeler”in memnuniyetle karşılandığı belirtilerek, Türkiye'nin diğer aday devletlere uygulanan kriterler temelinde Avrupa Birliği'ne katılacak olan bir aday devlet olduğu belirtildi.

Ancak bu olumlu gibi sunulan hava yalnızca bir yıl sürdü. 8 Kasım 2000 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Türkiye raporunda, 15 Kasım 2000 tarihinde Avrupa Parlamentosu'nda kabul edilen Türkiye'ye ilişkin kararda ve 7-9 Aralık 2000 tarihlerinde Nis'te yapılan AB devlet ve hükümet başkanları zirvesinde, Avrupa Birliği'nin bölücü tavrı ve talepleri sürdü. Kıbrıs, kısa vadede çözüme kavuşturulması gereken sorunlar arasına katıldı. Ege Denizine ilişkin sorunlar da orta vadede çözüme kavuşturulması gereken konular arasına alındı. Diğer taraftan, Türkiye'yi bölmeyi amaçlayan koşullar yerine getirilse bile, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılmasının önüne daha birçok engelin çıkarılacağı ortaya çıktı.

6 Ekim 2004 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa Birliği Konseyi'ne sunulan raporda ise, daha önceki adaylara uygulanandan farklı bir yol ve yöntem izlemek koşuluyla, Türkiye ile katılım görüşmelerinin başlatılması önerisi yer aldı.

Günümüzde Avrupa Birliği'ni oluşturan ülkelerin büyük bir çoğunluğu Türkiye'yle ilişkilerin başından beri sınırlı tutulmasından yanaydı. Bir dönemin ifadesiyle, “onlar ortak, biz pazar” idik. Bu yaklaşım dönem dönem değişik biçimlerde sunulsa bile, Avrupa devletleri Türkiye'yi aralarına eşit hak ve özgürlüklere sahip bir devlet olarak almak yerine, Türkiye ile bir ast-üst ilişkisi kurmaya çalıştı. Soğuk Savaş yıllarında unutulmuş gibi gözükse bile, Avrupa sermayesi ve devlet adamları, Ulusal Kurtuluş Savaşımızla yırttığımız Sevr Antlaşmasını bir türlü unutamadı. Sovyet sisteminin çökmesi sonrasında Türkiye'yi tam üyeliğe kabul etmeme, başka gerekçelerle birlikte, açık devlet politikası haline dönüştürüldü. Aşağıda bazı örnekleri verilen birçok açık kanıtı rağmen, Türkiye'de büyük sermaye ve bazı politikacılar, Avrupa Birliği ile ilişkilerde tam bağımsızlığı temel alan bir çizgi izlemediler.

1989 yılı Aralık ayında, Avrupa Komisyonu'nun o dönemki başkanı Jacques Delors, Türkiye'nin adını açıkça belirtmemekle birlikte, Avrupa'yı Hıristiyanlık, Roma hukuku ve Yunan hümanizminin bir ürünü olarak ifade ediyordu. 1997 yılı Mart ayında ise Avrupa Halk Partisi'nin hıristiyan demokrat hükümet liderleri toplantısından sonra, **“Avrupa'nın kültürel, insancıl ve Hıristiyan değerlerinin, Türkiye'nin değerlerinden farklı olduğu”** ve buna göre de

⁶³ Rusya'da 1998 sonunda dönemin Başbakanı Primakov şöyle diyordu: “Sovyetler Birliği'ni kaybettik. Rusya'yı kaybetmeye izin vermeyeceğiz.” (s.214) “1992'den sonra Rusya'da Atlantikçilerle Avrasyacılar arasında bir çekişme yaşandı. 1994'e değin Atlantikçilerin (Batı yanlılarının) egemenliği gözlemlendi. 1994'ten 1998'e değin iki eğilimin denkleğine tanık olundu. Özellikle 1998 bunalımının ardından Rusya'da Avrasyacı görüşün egemen olduğu söylenebilir. Bu eğilim Primakov'un başbakanlığı sırasında başlamış, Putin döneminde sürmüştür. Bugün, artık NATO'nun genişlemesi, Kosova bunalımı yada Çeçenya'ya müdahale konularında Rusya içinde ‘çatlak ses’ duyulmamaktadır. ABD ile Rusya arasındaki ilişkiler başlangıçta ‘stratejik ortaklık’ biçiminde adlandırılırken, bugün bunun yerini ‘stratejik sabır’ almış durumdadır.” (s.218-219). Tellal, E., “Rusya Federasyonu'ndaki Gelişmeler Nasıl Değerlendirilmeli?” **Mülkiye Dergisi**, Cilt XXIV, Sayı 220, Ocak-Şubat 2000.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne alınmasına izin verilmemesi gerektiği belirtildi. Hollanda'da Liberal Parti'nin eski lideri Frits Bolkestein ise Türkiye'nin, tarihsel ve kültürel nedenlerle Avrupa Birliği üyeliğine ehil olmadığı görüşünü ileri sürdü ⁶⁴.

Almanya'da bir süre önce iktidarı oluşturan CDU/CSU koalisyonu Meclis Grubu Başkanı Wolfgang Schaeuble şöyle diyordu ⁶⁵:

“Türkiye’ye kesinlikle AB üyesi olamayacağı söylenmelidir. Böylece Türkiye’ye iyilik yapmış oluruz... AB adayları olarak sadece Avrupa-Hıristiyan geleneğine sahip ülkeler söz konusu olabilir. Müslüman Türkiye ve Asyalı Rusya AB üyesi olamaz.”

W.Schaeuble 1995 yılında Davos toplantısında da şöyle konuşuyordu ⁶⁶:

“Avrupa Birliği'nin sınırları Avrupa'nın coğrafi sınırlarında biter. Türkiye bu yüzden Avrupa Birliği'ne üye olamaz... Avrupa Birliği sulandırılarak bir serbest ticaret bölgesi haline getirilemez. Türkiye, Avrupalı bir ülke değildir. Türkiye nasıl olsa AB'ne kabul edilmeyecek; o halde artık Türkiye'ye karşı dürüst davranılmalı ve iki yüzlü politikalardan vazgeçilmelidir.”

Türkiye'ye aday üye statüsünün tanındığı günlerde yayınlanan bir yazıda, Fransa'nın eski cumhurbaşkanlarından Giscard d'Estaing şunları söylüyordu ⁶⁷:

“Türkiye’ye gerçek durum söylenmiyor. Türkiye’nin adaylığını kabul edelim, diyenlerin gerçek eğilimi, Türkiye’nin AB’ye asla üye olmayacağı yönünde.”

Helsinki Zirvesi sonrasında, Almanya'daki Hıristiyan Sosyal Birlik Partisi'nin yıllık toplantısında Türkiye'nin AB ile ilişkileri görüşüldü ve toplantı sonrasında şu açıklama yapıldı ⁶⁸:

“Türkiye’nin AB’ye tam üye olması, Birlik için çok ciddi bir tehlike. Bu nedenle Türkiye’nin AB’ye alınmasına karşı çıkıyoruz. Ancak Türkiye, Avrupa için stratejik bir öneme sahip. Bu nedenle Türkiye’nin Avrupa’dan kopmaması ve başka bir sisteme yönelmemesi için de özel bir formül bulunarak Avrupa’nın yanında tutulmasını istiyoruz.”

Almanya'nın eski başbakanlarından Helmut Schmidt 8 Nisan 2000 tarihli bir toplantıda şunları söylüyordu ⁶⁹:

“Avrupa'nın geleceğinde ne olursa olsun Türkiye'nin yeri yoktur. 70 milyon Türk vatandaşını, Avrupa içinde serbestçe dolaştıramayız. Avrupa'nın İran, Irak, Suriye gibi ülkelerle sınır komşusu olmasını kabul edemeyiz.”

Schmidt, **Avrupa'nın Kendini İdamesi - 21. Yüzyıl İçin Perspektifler** isimli kitabında da, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne alınmaması gerektiğini savunmaktaydı ⁷⁰.

Bu durum, Avrupa Komisyonu (Avrupa Birliği'nin hükümeti) tarafından 1998 yılında yayımlanan bir kitapta açıkça ifade edilmektedir. **Avrupa-Akdeniz Ortaklığı** isimli bu kitapta, Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki gümrük birliği sürecinden söz edildikten sonra, şöyle denilmektedir ⁷¹:
“Türkiye böylece 1963 yılında Avrupa Topluluğu ile başladığı bir süreci

⁶⁴ Advisory Council on International Affairs (Hollanda), **Towards Calmer Waters, A Report on Relations Between Turkey and the European Union**, Lahey, 1999, s.10.

⁶⁵ Karluk, R., **Gümrük Birliği Dönemecinde Türkiye, Gümrük Birliği Ne Getirdi Ne Götürdü?**, Turhan Kitapevi, Ankara, 1997, s.173.

⁶⁶ Karluk, R., a.g.k., s.174.

⁶⁷ **Hürriyet**, 21.12.1999, aktaran: İlhan, S., a.g.k., s.18.

⁶⁸ **Milliyet**, 16.4.2000, aktaran, İlhan, S., a.g.k., s.19.

⁶⁹ **Hürriyet**, 24.4.2000, aktaran, İlhan, S., a.g.k., s.20.

⁷⁰ **Milliyet**, 5.11.2000.

⁷¹ European Commission, **Euro-Mediterranean Partnership**, Brüksel, 1998, s.6.

tamamlamaktadır.” Bu ifade, Ankara Anlaşması'nın öngördüğü işbirliğinin sınırları konusunda Avrupa Birliği'nin görüşlerini özetlemektedir. Türkiye'nin tam üyeliği, diğer bir deyişle, Avrupa Birliği'nin yönetiminde eşit hak ve yükümlülüklerle yer alabilmesi söz konusu değildir.

Avrupa Birliği, Türkiye ile ilişkilerinde yükümlülüklerini her zaman yerine getirdi mi? İnkeli davrandı mı? Hayır.

Türkiye ile AET arasında 23 Kasım 1970 tarihinde imzalanan ve 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe giren Katma Protokol'un 36. maddesine göre, Türk işçilerinin AET ülkelerinde serbestçe dolaşma ve çalışma hakkı, Ankara Anlaşması'nın yürürlüğe girişinden sonraki 12. yıl ile 22. yıl arasında kademeli olarak gerçekleşecekti. Kademeli geçişte son tarih, 1 Aralık 1986 idi. Ancak AET bu konudaki yükümlülüklerini yerine getirmede, Türk işçilerine serbest dolaşım hakkını tanımadı.

Avrupa Birliği, uluslararası antlaşmaları çığneyerek Türkiye'yi bölmeye yönelik bir politika izlerken, insan hakları kavramını işine geldiği gibi kullandı ve kullanıyor. Buna karşılık, Yunanistan'da Lozan Antlaşması ile özel haklar tanınmış olan Türklerin hakları sürekli olarak ihlal edildiğinde ve Makedonların varlığı reddedildiğinde, Avrupa Birliği hiçbir tepki göstermemektedir.

Demokrasiden söz eden Avrupa Birliği'nin bazı ülkeleri, bölücü ve irticacı güçleri korumakta ve beslemekte, onlara yer, para, eğitimci, silah ve mühimmat temin etmekte; Yunanistan Ege Adalarını silahlandırmaktadır. Avrupa Birliği, bu insan hakları ve uluslararası hukuk ihlalleri karşısında susmaktadır.

Avrupa Topluluğu 1975 yılında Yunanistan'la üyelik görüşmelerine başladığında ve Yunanistan 1981 yılında Avrupa Birliği'ne katıldığında yapılan açıklamalarda, Yunanistan'ın üyeliğinin Avrupa Birliği'nin Türkiye ile ilişkilerini etkilemeyeceği belirtilmişti. Bu söz tutulmadı; unutturuldu.

Özetle; Avrupa Birliği,

- 70 milyona yaklaşan ve önemli bir bölümü hala kırsal bölgelerde yaşayan nüfusuyla;
- Irak-Suriye-İran gibi riskli bölgelerle komşuluğuyla;
- başka bir ülkenin boyunduruğunda yaşamamış olmaktan da kaynaklanan, kolayca boyun eğmeyen, dayatmalara karşı dik başlı ve delicesine girişken ve atak halkıyla;
- devlet olanaklarıyla zenginleşmeye alışmış sermayesiyle;
- tarım sektöründeki geri yapısıyla;
- işsizleriyle;
- yoksulluğuyla;
- yolsuzluklarıyla;
- uyuşturucu trafiğiyle;
- töre cinayetleriyle;
- özellikle 11 Eylül 2001 ABD ve ardından Madrid istasyon saldırıları sonrasında Müslümanlığıyla, tarikatlarıyla, cemaatleriyle

Türkiye'yi kendi içine almaz, almayacaktır.

Avrupa Birliği'nin gereksinim duyduğu genç işgücü, Türkiye'de uygun biçimde yetiştirildikten sonra kontrollü bir biçimde Avrupa Birliği'ne aktarılacaktır ve (1960'lı yılların hatası yinelenmeyerek) kendilerine gereksinim kalmadığında geri gönderilecektir.

Bütün bu nedenlere bağlı olarak, Avrupa Birliği emperyalizminin hedefi, Türkiye'nin parçalanmasıdır.

VI. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TÜRKİYE'DEN TALEPLERİ

Avrupa Birliği'nin Türkiye'den talepleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin parçalanmasını istediğini göstermektedir. Avrupa Birliği, bu parçalanma sürecinde Türkiye ile ilişkilerini sürdürecektir ve sonunda kendisi açısından yararlı bölgeleri kendisine katacaktır. Bu bölgeler de Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleridir. Bu stratejinin hayata geçirilebilmesi için Türkiye'nin uluslararası ilişkilerde saygınlığını ve gücünü yitirmesi, Türkiye ekonomisinin zayıflatılması ve hatta çökertilmesi, insanların çaresizlik içinde etnik kimliğe veya tarikat-cemaat kimliğine sarılması ve canlarından bezdirildikten sonra Avrupalılardan medet umması gerekmektedir. Avrupa Birliği'nin talepleri, ülkeyi zayıflatmayı ve ulusumuzu ayrıştırmayı ve birbirine karşı saflaştırmayı hedeflemektedir. Avrupa Birliği'nin amacı Türkiye'yi yalnızca AB kapısında bekleterek ekonomik olarak sömürmek değildir; ABD emperyalizmiyle birlikte Türkiye'yi parçalamaktır. AB'nin talepleri, hem ulusumuza, hem de işçi sınıfımıza saldırı niteliğindedir.

Avrupa Birliği'nin talepleri, Avrupa Komisyonu'nun ilerleme raporlarında, Avrupa Parlamentosu'nun kararlarında, Ekonomik ve Sosyal Komite'nin değerlendirmelerinde açıkça yer almaktadır. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun talepleri de aynı doğrultudadır.

Avrupa Birliği'nin bir grup talebi, Türkiye Cumhuriyeti'ni uluslararası ilişkilerde zayıflatacak, Türkiye'nin bölgesel bir güç olmasını engelleyecek, Türkiye'nin uluslararası düzeyde itibarını zedeleyecektir. Kıbrıs ve Ege konularındaki talepler bu niteliktedir.

Avrupa Birliği'nin Ermeni soykırımına ilişkin talepleri, Türkiye'nin bir bölümünü Ermenilere vermeyi amaçlayan bir planın parçasıdır.

Avrupa Birliği'nin Patrikhane ve Heybeliada Ruhban Okulu'na ilişkin talepleri, Türkiye'de devletin laik niteliğine darbe indirecek ve cemaatlere-tarikatlere dayalı bölünmeleri teşvik edecektir; Türkiye toprakları üzerinde Vatikan türü bir yapılanmanın kapısını açarak, ülkeyi zayıflatacaktır.

Avrupa Birliği'nin "dinsel özgürlük" adına gündeme getirdiği talepler, bir taraftan Avrupa Birliği'nin kendi içine almaya çalıştığı bölgelerde misyonerlik çalışmalarını kolaylaştıracaktır; diğer taraftan, dinsel inançlara dayalı farklılaşmaları teşvik ederek halkımızı ve işçi sınıfımızı parçalayacaktır.

Avrupa Birliği'nin Türkiye'deki etnisiteleri birer azınlık gibi gösterme ve onlara çeşitli kültürel haklar verme çabaları, Türkiye'yi, halkımızı ve işçi sınıfımızı parçalamaya yönelik girişimlerdir.

Avrupa Birliği'nin kamu yönetimi reformuna ilişkin talepleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğünü ve sosyal devleti parçalamaya, ulusumuzu birbirine düşürmeye, ülkemizde birbirine hasım eyaletler yaratmaya yöneliktir.

Avrupa Birliği'nin tarım, özelleştirmeler ve sosyal güvenlik reformuna ilişkin talepleri, ülkemizi ekonomik açıdan zayıflatmayı, halkla devlet arasındaki çıkar bütünlüğünü parçalamayı, işçi sınıfının sendikal örgütlenmelerini zayıflatmayı amaçlamaktadır.

Avrupa Birliği aynı zamanda IMF'nin ve Dünya Bankası'nın iki büyük patronundan biridir. 15 üyeli Avrupa Birliği'nin IMF Yönetim Kurulu'ndaki oy oranı yüzde 29,88'dir. Bu nedenle, IMF'nin Türkiye'den istedikleri aynı zamanda Avrupa Birliği emperyalizminin istedikleridir. Nitekim, Avrupa Birliği'nin talepleri arasında, IMF ve Dünya Bankası programlarının uygulanması da açıkça yer almaktadır. IMF ve Dünya Bankası programları ise halkımızı yoksullaştırmayı, işçi sınıfını örgütlülüğünü zayıflatmayı, halkın devletle ilişkilerini koparmayı ve dışa bağımlılığı artırmayı amaçlamaktadır.

Özetle; Avrupa Birliği'nin Türkiye'den talepleri, Türkiye'yi, halkımızı ve işçi sınıfımızı bölmeye ve parçalamaya yönelik somut ve önemli saldırılardır. Aşağıda, bu konularda çeşitli Avrupa Birliği belgelerinden alınan örnekler sunulmaktadır:

Kıbrıs

Avrupa Birliği, Türkiye'yi Kıbrıs'ta işgalci olarak suçlamakta, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin adadan derhal çekilmesini talep etmektedir. Avrupa Birliği, uluslararası hukuku çiğneyerek adanın ve ada halkının tümü adına Güney Kıbrıs'ı "Kıbrıs Cumhuriyeti" adıyla 1 Mayıs 2004 tarihinde kendi içine almış ve Rum yanlısı Annan Planı'nın kabul edilmesi için büyük çaba göstermiştir. Bu hukuk dışı politika yıllardır sürmektedir. Avrupa Birliği organlarının konuya ilişkin bazı kararları aşağıda verilmektedir:

Avrupa Parlamentosu "Başbakan Tansu Çiller'in Kıbrıs'ın gelecekte Avrupa Birliği'ne katılması ile bağlantılı olarak Kıbrıs'ın kuzey tarafının Türkiye'ye olası bütünleştirilmesi konusundaki sözlerine ilişkin açıklamayı teessüfle karşılar; Türkiye'nin Kıbrıs konusunda Gümrük Birliği'nin hükümlerine uymasını ister; Komisyonun ve Konsey'in, Kıbrıs'ın bölünmesini sona erdirmeyi teşvik edecek gerekli adımları atmasını ister ve onlardan, bu soruna bir çözüm bulabilmede yardımcı olmak üzere bir arabulucuyu aday göstermelerini ister." (18.01.1996)⁷²

Avrupa Parlamentosu "Türk Hükümetinden, özellikle işgalci askeri güçlerin geri çekilmesi ve Kıbrıs sorununa adil ve uygulanabilir bir çözüm bulunması çağrısında bulunan Birleşmiş Milletler kararlarını kabul etmesini ve uygulamasını ister ve Kıbrıs Hükümeti ile Kıbrıs Türk toplumunun yönetimine de, Kıbrıs sorununa BM Güvenlik Konseyi kararlarına uygun barışçıl bir çözüm aramaya devam etmeleri çağrısını yapar." (19.09.1996)⁷³

Avrupa Parlamentosu "Türkiye'ye adanın askersizleştirilmesini sağlamak amacıyla Kıbrıs'tan askeri güçleri çekmesi için pratik adımlar atması çağrısında bulunur." (17.09.1998)⁷⁴

Avrupa Parlamentosu "Türk yetkililerinin Kıbrıs konusunda ilgili BM kararlarının kabulü ve uygulanması temelinde ve (Kıbrıs'ın) Avrupa Birliği'ne katılması konusundaki görüşmelerin kesintisiz bir biçimde sürdürülmesinden bağımsız olarak, siyasi bir çözüm bulunmasına bir kez daha aktif bir biçimde katkıda bulunmasını ister." (06.10.1999)⁷⁵

Avrupa Parlamentosu Genişleme Çalışma Grubu tarafından 2000 yılında hazırlanan "Türkiye ve Avrupa Birliği ile İlişkiler" raporunda bu konuda şöyle denilmektedir:

"Türkiye Kıbrıs Cumhuriyeti topraklarının yüzde 37'sini yasadışı bir biçimde işgal etmektedir. Genişleme süreci 31 Mart 1998 tarihinde başlatılmıştır ve 10 Kasım tarihinde de aralarında Kıbrıs'ın da bulunduğu ilk ülke grubu ile katılma görüşmeleri başlamıştır. Üyelik, adanın tümünü kapsamalı ve adayı bölen anlaşmazlığa barışçıl bir çözümün bulunması sürecini hızlandırmalıdır." (10.02.2000)⁷⁶

⁷² European Parliament, **Resolution on the situation in Turkey and the offer of a ceasefire made by the PKK** (B4-0060, 0076, 0086 and 0089/96), 18.01.1996.

⁷³ European Parliament, **Resolution on the political situation in Turkey** (B4-0986, 0987, 0988, 0989, 0990/96 and B4-0991/96), 19.09.1996.

⁷⁴ European Parliament, **Resolution on the Commission Reports on developments in relations with Turkey since the entry into force of the Customs Union** (COM(96)0491-C4-0605/96 and COM(98)0147-C4-0217/98), 17.09.1998.

⁷⁵ European Parliament, **State of relations between Turkey and the European Union** (B5-0120, 0124, 0129 and 0140/1999), 06.10.1999.

⁷⁶ European Parliament Secretariat Working Party Task-Force "Enlargement", **Turkey and Relations with the European Union**, Briefing No.7, PE 167.407/rev.3, Luxembourg, 10 Feb.2000.

Avrupa Parlamentosu “Türk Hükümetine, kuzey Kıbrıs’taki işgal güçlerini geri çekme çağrısında bulunur.” (15.11.2000)⁷⁷

“Kıbrıs sorununa kapsamlı ve tatmin edici bir çözüm aramada süren tıkanıklık, sürmekte olan çabaları zayıflatarak genişleme sürecini ciddi bir biçimde aksatacak niteliktedir...” Avrupa Parlamentosu, “Kıbrıs konusundaki raportörü Bay Jacques Poos’a Türk Dışişleri Bakanlığı tarafından yöneltilen eleştirileri sert biçimde reddetmektedir.” (25.10.2001)⁷⁸

Ege Sorunu

Avrupa Birliği, Ege sorununda Yunanistan’ın tezlerini desteklemekte ve Türkiye’yi tehdit etmektedir. Konuya ilişkin bazı kararlar aşağıda sunulmaktadır:

Avrupa Parlamentosu, “Doğu Ege’de Kardak adası ile ilgili olarak Türkiye’nin provokatif askeri operasyonlarından kaygı duymaktadır...Kardak adası, 1923 yılındaki Lozan Antlaşması, 1932 yılında İtalya ve Türkiye arasındaki Protokol ve 1947 Paris Antlaşmasına göre Dodecanese adalar grubuna dahildir ve 1960’lı yıllardaki Türk haritaları bile bu adaları Yunan toprağı olarak göstermektedir.” (15.02.1996)⁷⁹

Avrupa Parlamentosu, “(1) Türkiye’nin Avrupa Birliği’nin bir Üye Devleti olan Yunanistan’ın egemenlik haklarını tehlikeli bir biçimde ihlal etmesinden ve Ege’deki askeri gerginliğin artmasından ciddi biçimde kaygı duymaktadır;..., (3) Yunanistan’ın sınırlarının aynı zamanda Avrupa Birliği’nin dış sınırlarının parçası olduğunu vurgular.” (15.02.1996)⁸⁰

Avrupa Parlamentosu, Türkiye’den “Ege’deki, özellikle Kardak Adasına ve kıta sahanlığının sınırlarının belirlenmesine ilişkin olarak, farklılıkların giderilmesine çalışılmasında uluslararası hukuk ilkelerine saygı gösterilmesini” istemektedir. (17.09.1998)⁸¹

Ermeni Soykırımı İddiaları

Avrupa Parlamentosu 1980’li yıllardan beri 1915-1917 olaylarını Birleşmiş Milletler’in 9 Aralık 1948 tarihli kararındaki “soykırım” tanımına uygun görerek “soykırım” olarak ilan etti ve Türk Hükümetinin bunu kabul etmesini istedi; Türkiye’nin bu olguyu reddetmesinin Avrupa Birliği üyeliğinin kesin engeli olduğunu açıkladı⁸². Avrupa Parlamentosu bu konuda aşağıdaki iki kararı kabul etti:

Avrupa Parlamentosu, “Türk Hükümetine ve Türk Büyük Millet Meclisine, özellikle modern Türkiye devletinin kurulması öncesinde Ermeni azınlığın maruz kaldığı soykırımın kamuoyu

⁷⁷ European Parliament, **European Parliament resolution on the 1999 Regular Report from the Commission on Turkey’s progress towards accession** (COM(1999) 513 - C5 - 0036/2000 - 2000/2014 (COS)), 15.11.2000.

⁷⁸ European Parliament, **Turkey’s progress towards accession (2000) European Parliament resolution on the 2000 Regular Report from the Commission on Turkey’s progress towards accession** (COM(2000) 713 - C5 - 0613/2000 - 2000/2014 (COS)), 25.10.2001.

⁷⁹ European Parliament, **Contestation of sovereign rights of a Member State (situation in the Aegean Sea), Resolution on the provocative actions and contestation of sovereign rights by Turkey against a Member State of the Union** (B4-0146, 0154, 0164, 0245, 0249 and 0254/96), 15.02.1996.

⁸⁰ European Parliament, **Contestation of sovereign rights of a Member State (situation in the Aegean Sea), Resolution on the provocative actions and contestation of sovereign rights by Turkey against a Member State of the Union** (B4-0146, 0154, 0164, 0245, 0249 and 0254/96), 15.02.1996.

⁸¹ European Parliament, **Resolution on the Commission Reports on developments in relations with Turkey since the entry into force of the Customs Union** (COM(96)0491-C4-0605/96 and COM (98)0147-C4-0217/98), 17.09.1998.

⁸² Grosser, A., **Le Crime et la Memoire**, Flammarion, s.202, Paris, 1989, aktaran Timur, Taner, **1915 ve Sonrası, Türkler ve Ermeniler** (2. Baskı), Imge Yay., Ankara, 2001, s.20.

önünde kabulü ile, Türk toplumunun önemli bir parçasını oluşturan Ermeni azınlığa taze bir destek vermesi çağrısında bulunur.” (15.11.2000)⁸³

Avrupa Parlamentosu, “Komşu ülkeler Rusya, İran ve Türkiye’ye, Güney Kafkasya Bölgesi’nin barış içinde gelişmesine yapıcı bir biçimde katkıda bulunmaları çağrısında bulunur; bu açıdan... Türkiye’ye, özellikle Ermenistan’a karşı ambargonun sona erdirilmesiyle ilgili olarak, Avrupa’ya ilişkin özelemleriyle uyumlu uygun adımları atması çağrısında bulunur ve bu açıdan, Ermenilere karşı 1915 yılında gerçekleştirilen soykırımı tanıyan 18 Haziran 1987 tarihli kararındaki tavrını tekrarlar ve Türkiye’ye bir uzlaşma zemini yaratması çağrısında bulunur.” (28.02.2002)⁸⁴

Patrikhane

Avrupa Parlamentosu, Eyüp Kaymakamlığına bağlı Fener Rum Patrikhanesi’ne evrensel bir nitelik kazandırılmasını talep etmektedir.

Avrupa Parlamentosu’nun 24 Ekim 1996 tarihli bir kararında İstanbul yerine iki yerde, Bizans İmparatorluğu dönemindeki adıyla “Konstantinapolis” sözcüğü kullanılmakta ve Patrikhane’nin ekümenik olduğu çeşitli yerlerde ilan edilmektedir. İlgili kararın bir bölümü şöyledir:

Avrupa Parlamentosu, “dünyanın her tarafındaki milyonlarca Ortodoks Hıristiyan için Konstantinopolis’teki Partikhane’nin önemini gözönünde bulundurarak, ...Türk yetkililerinin Ekümenik Patrikhanenin tam olarak korunması konusundaki yükümlülüklerinin farkında olarak, ...Ekümenik Patrikhanenin ve diğer dinsel yerlerin binalarının korunması için gerekli önlemleri alması için Türk yetkililerine çağrıda bulunur.” (24.10.1996)⁸⁵

Avrupa Komisyonu’nun 6 Ekim 2004 günü açıklanan raporunda ⁸⁶ “ekümenik Patrik ünvanının aleni olarak kullanılması hala yasaktır” denilerek, Türkiye eleştirilmektedir.

Heybeliada Ruhban Okulu’nun Yeniden Faaliyete Geçirilmesi

Avrupa Parlamentosu, “Grek yayılcılığının Harp Okulu” olan Heybeliada Ruhban Okulu’nun⁸⁷ tekrar açılmasını istemektedir.

⁸³ European Parliament, **European Parliament resolution on the 1999 Regular Report from the Commission on Turkey’s progress towards accession** (COM(1999) 513 - C5 - 0036/2000 - 2000/2014 (COS)), 15.11.2000.

⁸⁴ European Parliament, **Report on the Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on the European Union’s relations with the South Caucasus, under the Partnership and Cooperation Agreements** (COM (1999) 272 – C5.0116/1999-1999/2119 (COS)), 28.02.2002.

⁸⁵ European Parliament, **Resolution on violations of religious freedom in Turkey** (BA-1132, 1134, 1156, 1163 and 1179/96), 24.10.1996.

⁸⁶ Avrupa Komisyonu, **Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2004 Yılı Düzenli Raporu**, 6 Ekim 2004, s.36.

⁸⁷ İlhan, Suat, **Avrupa Birliğine Neden Hayır, Jeopolitik Yaklaşım**, İstanbul, 2000, s.126. Bu konunun önemi, Avrupa Birliği’nin bu konuya verdiği önemde de ortaya çıkmaktadır. Türk Ortodoks Patrikhanesi Basın Sözcüsü Sevgi Erenrol, Ulusal Kanal’da kendisiyle yapılan görüşmede, bu okul konusunda şunları söylemektedir: “Heybeliada Ruhban Okulu hiçbir zaman kapanmadı. Sadece ... ‘yüksek okullar özel olamaz, devletleştirilmeli’ dendi. Özellikle dini okullar için geçerliydi bu yasa. Burada Fener Rum Patrikhanesi’ne bir teklif yapıldı. Siz bugün eğitiminizi bizim ilahiyat fakültelerimizden birisine bağlı olarak devam ettirin, denildi. Fakat onların amacı din eğitimi yapmak değil. Tamamiyle siyasi bir mekanizmanın bir kolunu oluşturmuşlardır. Ruhban Okulu, Patrikhane’ye ekümenik patrik statüsünü kazandırmak için gerekli. Bu uğurda Cumhuriyet yasalarına uymadılar. Ruhban Okulu’nun bir üniversiteye bağlanmasını kabul etmediler, açık bıraktılar. 71’den 72’ye kadar bir yıl eğitim yapıldı. Daha sonra Patrikhane, öğrenci bulunamadığı için hükümete “biz bu okulu kapatacağız” diye başvurdu. Türk Hükümeti bunu doğru bulmadığı için okulun kapanmasını kabul etmedi.” **Aydınlık**, 9.12.2000, s.17.

Avrupa Parlamentosu, “Patrikhane’ye doğrudan bağlı olan Heybeliada Ruhban Okulu’nun derhal yeniden açılması çağrısında bulunur.” (24.10.1996)⁸⁸

Avrupa Komisyonu 2000 yılına ilişkin İlerleme Raporu’nda “Heybeliada’daki Ruhban Okulu’nun kapalı kalması konusu da dahil olmak üzere, 1923 Lozan Antlaşması kapsamında olsunlar olmasından, Müslüman olmayan tüm kesimlerin somut taleplerinin gerektiği gibi incelenmesi gerektiğini” belirtmektedir (8.11.2000)⁸⁹. Avrupa Komisyonu, bu konuda 2001 yılında Türkiye’yi şöyle eleştirmektedir:

“Ancak Hıristiyan kiliseleri, özellikle mülkiyetle ilgili olarak, zorluklarla karşı karşıya bulunmaya devam etmektedir. Heybeliada’daki Ortodoks Ruhban Okulu’nun 1971 yılında kapatılması konusunda bir ilerleme bildirilememiştir. Çeşitli kiliselerin yasal statülerinin tanınmamış olması, dini personelin Türkiye’ye erişebilmesi de dahil olmak üzere, bazı kısıtlar yaratmaktadır.” (13.11.2001)⁹⁰

Avrupa Komisyonu’nun 2004 yılı İlerleme Raporu’nda da “1971’den bu yana kapalı olan Rum Ortodoks Heybeliada ruhban okulu hala açılmamıştır” denmektedir⁹¹.

Dinsel Özgürlüklere Saygı

Avrupa Birliği, misyonerlerin Türkiye’deki çalışmalarının önündeki engellerin kaldırılmasını istemektedir. Türkiye günümüzde, Osmanlı Devleti’nin son onyıllarını anımsatan yaygın ve kapsamlı bir misyoner faaliyetine sahnedir. Misyonerlik, AB emperyalizminin Türkiye’deki mücadele araçlarından biridir. Bu faaliyetler de “dinsel özgürlükler” adı altında sürdürülmektedir. Özellikle Avrupa Komisyonu’nun 2004 yılına ilişkin İlerleme Raporu’nda bu nitelikte eleştiriler yer almaktadır⁹²:

“Cami dışında ibadethanelerin açılması için izin verilmesini sağlamak amacıyla çaba gösterilmiştir. Ancak, bazı kiliselerin tescil edilmesini önlemek için bazı teknik koşullar ileri sürülmüştür. Diyarbakır’daki Protestan kilisesinin bir ibadethane olarak tescil edilmek üzere uzun süre önce yaptığı başvuru Mayıs 2004’te reddedilmiştir. Kiliselerin restore edilmesine yönelik talepler, yavaş ve hantal izin işlemlerine tabi olmaya devam etmektedir...Din adamlarının eğitimi konusundaki yasak devam etmektedir...Türk olmayan Hıristiyan din adamları, vize, ikamet ve çalışma izinlerinin alınması ve yenilenmesi konusunda güçlüklerle karşılaşmaktadır... Protestan ayinleri sırasında hazır bulunan ve bazı durumlarda kiliseye gelenlerin kimlik belgelerini kontrol eden polisin varlığının ortaya koyduğu gibi, Hıristiyanlar hala bazen polis gözetimine tabi tutulmaktadır.”

Raporda, **“Aleviler hala bir Müslüman azınlık olarak tanınmamaktadır”** ifadesi de yer almaktadır.

Azınlıklar Sorunu - Bölücülük

Avrupa Birliği, farklı etnik kökenlerden oluşan ulusumuzu ve işçi sınıfımızı, etnik kökenlere göre bölme ve parçalama çabası içindedir. “İnsan hakları” ve “demokrasi” adına yapılan bu girişim, terör örgütlerini teşvik etme ve destekleme noktasına kadar gelmiştir. Aralarında Avrupa Birliği

⁸⁸ European Parliament, **Resolution on violations of religious freedom in Turkey** (BA-1132, 1134, 1156, 1163 and 1179/96), 24.10.1996.

⁸⁹ Commission of the European Communities, **Turkey 2000, 2000 Regular Report from the Commission on Turkey’s Progress Towards Accession**, 8 November 2000, s.18.

⁹⁰ Commission of the European Communities, **2001 Regular Report on Turkey’s Progress Towards Accession** (SEC(2001) 1756), s.27.

⁹¹ Avrupa Komisyonu, **Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2004 Yılı Düzenli Raporu**, 6 Ekim 2004, s.36.

⁹² Avrupa Komisyonu, a.g.k., 2004, s.36-7.

ülkelerinin de bulunduğu ülkelerce imzalanan Lozan Antlaşması'nda Türkiye'de yalnızca Ermeni, Rum ve Musevilerin "azınlık" olduğu açıkça belirtilmekle birlikte, Avrupa Birliği, ulusumuzu ve işçi sınıfımızı oluşturan çeşitli etnisiteleri "azınlık" başlığı altında değerlendirmekte ve bölücülere destek vermektedir. Avrupa Parlamentosu'nun cüretkarlığı, güneydoğu Anadolu'ya "Kürdistan" diyebilecek kadar fazladır.

Avrupa Birliği'nin bu çabaları, işçi sınıfımızı da etnik kökene göre bölme ve saflaştırma sonucunu doğuracak, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin temel dayanağı olan işçi sınıfı hareketini zayıflatacaktır..

Avrupa Birliği'nin bu girişimleri sonucunda onaylanan Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile Sosyal ve Ekonomik Haklar Sözleşmesi'nin ve kabul edilen bazı yasaların olumsuz etkileri zaman içinde ortaya çıkacaktır.

Avrupa Birliği Ekonomik ve Sosyal Komitesi'nin bu konudaki görüşü şöyledir:

"Türk Devletinin bütünlüğü, yalnızca Kürtlerin kendi dillerini kullanma ve öğrenme hakkıyla ve gelenek ve göreneklerinin varlığını sürdürmesiyle, fakat aynı zamanda uygun düzeylerde idari özerklikle de uyumlu olabilmelidir." (22 Aralık 1993)⁹³

Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği'ne katılacak ülkelerle ilgili son karar yeridir. Avrupa Parlamentosu'nun azınlıklar konusunda Türkiye aleyhinde çok sayıda kararı vardır:

Avrupa Parlamentosu, "Türk Hükümetine, PKK'ya ve diğer Kürt örgütlerine, Kürt konusuna şiddete dayanmayan ve siyasi bir çözüm bulmaları için ellerinden gelen tüm çabayı göstermeleri için çağrıda bulunur; PKK'ya şiddetten kaçınması çağrısını yapar; Türk Hükümetine ve Büyük Millet Meclisine, güneydoğu bölgesindeki sokağa çıkma yasağının kaldırılması ve Türk kökenli vatandaşlarının, Türkiye'nin toprak bütünlüğünün garanti edildiği ve buna saygı gösterildiği güvencesiyle, kendi kültürel kimliklerini açıklamalarına izin verecek yol ve araçları düşünmesi çağrısını yapar." (13.12.1995)⁹⁴

Avrupa Parlamentosu, "Türk vatandaşlarının Türkiye içinde bir tür kültürel özerklik için barışçıl yollardan çaba gösterme haklarını tanır." (18.01.1996)⁹⁵

Avrupa Parlamentosu, "PKK Başkanı tarafından tektarafli olarak ateşkes ilan edilmesini memnuniyetle karşılar ve bunu 13 Aralık 1995 tarihli çağrısına ilk olumlu adım olarak değerlendirir; Türk Hükümetinin bu davranışı soruna barışçıl bir çözüme bulma doğrultusunda olumlu bir katkı olarak göreceğini umut ettiğini açıklar ve Türkiye'de tüm ilgililere, bu fırsattan yararlanarak güneydoğu bölgesindeki sorunların şiddete dayanmayan ve siyasal bir çözüm bulma amacıyla ulusal düzeyde bir diyalogu başlatmanın yol ve araçlarını düşünmeleri için çağrıda bulunur." (18.01.1996)⁹⁶

Avrupa Parlamentosu, "Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Türkiye'nin Doğusunda son zamanlarda gerçekleştirdiği askeri operasyonlardan ve PKK tarafından 15 Aralık 1995 tarihinde ateşkes ilan edilmiş olmasına rağmen barışçıl bir çözüm sağlama çabalarını reddetmesinden büyük kaygı duymaktadır." (20.06.1996)⁹⁷

⁹³ Economic and Social Committee of the European Communities, **Opinion, Relations Between the European Union and Turkey**, CES 1314/93, Brüksel, 22 December 1993, s.3.

⁹⁴ European Parliament, **Resolution on the human rights situation in Turkey** (B4-1530/rev.,1534 and 1559/95), 13.12.1995.

⁹⁵ European Parliament, **Resolution on the situation in Turkey and the offer of a ceasefire made by the PKK** (B4-0060, 0076, 0086 and 0089/96), 18.01.1996.

⁹⁶ European Parliament, **Resolution on the situation in Turkey and the offer of a ceasefire made by the PKK** (B4-0060, 0076, 0086 and 0089/96), 18.01.1996.

⁹⁷ European Parliament, **Resolution on human rights and the situation in Turkey** (B4-0769, 0797, 0820 and 0828/96), 20.06.1996.

Avrupa Parlamentosu, “Yeni hükümetten, düşüncelerini özgürce açıklama ve insan hakları ilkeleri ile çelişen yasalara göre suç işledikleri için hüküm giymiş olan mahkumların serbest bırakılmasını sağlayacak biçimde düzenlenmiş bir genel af ilan etmesini ve halen yargılanmakta olanlar aleyhindeki davaların sona erdirilmesini talep eder ve özellikle Bayan Leyla Zana ile DEP’in diğer üç üyesinin derhal serbest bırakılması çağrısını yineler.”(20.06.1996)⁹⁸

Avrupa Parlamentosu, “çıkılmaz aşmak ve sorunun barışçıl biçimde siyasi bir çözüme doğru gidebilmesi için, ülkenin güney doğusundaki askeri operasyonları durdurması ve tüm Kürt örgütlerle görüşmelere başlaması için Türk Hükümetine çağrıda bulunur.” (20.06.1996)⁹⁹

Avrupa Parlamentosu, “Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Türkiye’nin doğusunda kısa bir süre önce sürdürdüğü askeri operasyonlardan ve Kürdistan’daki çelişkiye barışçıl bir çözüm bulma yollarını aramayı reddetmesinden büyük kaygı duymaktadır.” (19.09.1996)¹⁰⁰

Avrupa Parlamentosu, “Türkiye’nin kuzey Irak’ta bir güvenlik bölgesi yaratma niyetini mümkün olan en sert terimlerle reddeder ve bu girişimi ciddi bir uluslararası hukuk ihlali olarak değerlendirir ve Türkiye’yi bu plandan vazgeçmeye ikna etmesi için AB Konseyi’ne çağrıda bulunur.” (19.09.1996)¹⁰¹

“İtalyan vatandaşı olan Dino Frisullo 21 Mart 1998 günü Diyarbakır’da Kürt Yeni Yılı (“Nevroz”) kutlamalarına katıldığı ve Kürt halkının temel haklarını desteklemek için gösteri yaptığı için tutuklanmıştır... Avrupa Parlamentosu, (1) Türk yetkililerine İtalyan vatandaşı Dino Frisullo’yu derhal serbest bırakmaları çağrısında bulunur ve bu doğrultuda İtalyan Hükümeti tarafından yapılan talebi destekler; (2) Barışçıl “nevroz” kutlamaları sırasında Türk güvenlik güçlerinin davranışlarını kınar.”(02.04.1998)¹⁰²

Avrupa Parlamentosu “Güneydoğu’daki çelişkinin çözümünün yalnızca siyasi olarak sağlanabileceği görüşünü yeniden vurgular ve Kürt kimliğinin yasal olarak tanınmasını sağlamayı amaçlayan önerileri ve taraflar arasında diyalogu ve görüşmeleri teşvik edecek ulusal ve uluslararası girişimleri destekler; ateşkese duyulan ihtiyaca işaret eder ve Türk yetkililerinin, Kürt sorununa görüşmeler yoluyla sağlanacak barışçıl bir çözüm aramaları için çağrıda bulunur.” (17.09.1998)¹⁰³

Avrupa Parlamentosu, “Türk yetkililerinden, Türkiye’deki tüm Kürtlerin haklarını tanımalarını ve yerleri değiştirilen tüm Kürtlerin evlerine dönmelerinin kolaylaştırılmasını ister.” (20.06.1996)¹⁰⁴

Avrupa Parlamentosu, “Kuzey Irak’ın işgalini lanetler ve PKK terörizmiyle başetme ihtiyacının uluslararası sınırların ihlal edilmesini haklı kılmadığını düşünür.”(17.09.1998)¹⁰⁵

⁹⁸ European Parliament, **Resolution on human rights and the situation in Turkey** (B4-0769, 0797, 0820 and 0828/96), 20.06.1996.

⁹⁹ European Parliament, **Resolution on human rights and the situation in Turkey** (B4-0769, 0797, 0820 and 0828/96), 20.06.1996.

¹⁰⁰ European Parliament, **Resolution on the political situation in Turkey** (B4-0986, 0987, 0988, 0989, 0990/96 and B4-0991/96), 19.09.1996.

¹⁰¹ European Parliament, **Resolution on the political situation in Turkey** (B4-0986, 0987, 0988, 0989, 0990/96 and B4-0991/96), 19.09.1996.

¹⁰² European Parliament, **Resolution on the arrest and detention of the Italian citizen Dino Frisullo in Turkey** (B4-0409, 0411, 0412 and 0420/98), 02.04.1998.

¹⁰³ European Parliament, **Resolution on the Commission Reports on developments in relations with Turkey since the entry into force of the Customs Union** (COM(96)0491-C4-0605/96 and COM (98)0147-C4-0217/98), 17.09.1998.

¹⁰⁴ European Parliament, **Resolution on human rights and the situation in Turkey** (B4-0769, 0797, 0820 and 0828/96), 20.06.1996.

¹⁰⁵ European Parliament, **Resolution on the Commission Reports on developments in relations with Turkey since the entry into force of the Customs Union** (COM(96)0491-C4-0605/96 and COM (98)0147-C4-0217/98), 17.09.1998.

Avrupa Parlamentosu “(1) Bay Öcalan’a verilen cezayı lanetler ve ölüm cezasının kullanılmasına kesin muhalefetini tekrarlar; ... (8) Türkiye’ye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Bay Öcalan hakkında verilen karar konusunda alacağı herhangi bir karara uyması çağrısında bulunur; (9) Bay Öcalan’ın idam edilmesinin Avrupa’da güvenlik ve istikrar açısından önemli etkilerinin olacağına ve Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne bütünleşme sürecine zarar vereceğine inanır; (10) Kürt halkının siyasal, sosyal ve kültürel haklarını tanıyan bir çözüm bularak Türkiye’deki anlaşmazlığın nedenlerine çözüm bulması konusunda Türk Hükümeti’ne çağrıda bulunur ve bu bağlamda gerekli demokratik reformların uygulanması gerektiği görüşünü benimser; ... (12) Konsey’e ve Üye Devletlere, Türkiye’de Kürt sorununa siyasal bir çözümün uygulanabilmesinde yardımcı olmak için gerekli tüm önlemleri almaları çağrısını yineler.” (22.7.1999)¹⁰⁶

Avrupa Parlamentosu, “(9) Türkiye’deki Kürt sorununa bir çözüm bulma konusunda Türk Hükümeti’nin çabalarının Türkiye’de demokrasi, insan hakları ve azınlık hakları için önemli sonuçları olacağına ve Türkiye’yi Kopenhag kriterlerini yerine getirmeye önemli ölçüde yakınlaştıracağına inanmaktadır ve Kürt toplumuna da davasını barışçıl araçlarla sürdürmesi çağrısını yapar. (10) Bu çerçevede Türk yetkililerine bir kez daha Bay Öcalan hakkında verilen ölüm cezasını yerine getirmeme çağrısını yapar ve ayrıca Türk Büyük Millet Meclisi’nden idam cezaları konusunda mevcut fiili uygulamayı yapmama durumunu Türkiye’de ölüm cezasının resmen kaldırılmasına dönüştürmesini ister.” (6.10.1999)¹⁰⁷

Avrupa Parlamentosu Genişleme Grubu tarafından 2000 yılı başlarında hazırlanan “Türkiye ve Avrupa Birliği ile İlişkiler” raporunda şöyle denilmektedir:

“1998 yılının başında Kürt sığınmacıların bazı AB ülkelerine gelmesi sonrasında, AB Kurumları Türk Hükümetinden Kürt halkına uyguladığı baskılara siyasal bir çözüm bulmasını istedi; Türkiye’den, kuzey Irak’taki askeri operasyonlarını durdurması istendi. (Avrupa) Parlamentosu, 15 Ocak 1998 tarihli kararıyla, bu sorunun çözümü için uluslararası düzeyde girişimde bulunması için Avrupa Birliği’ne çağrıda bulundu ve Konsey’e ve Üye Devletlere de Kürtlere karşı insan hakları ihlalleri sorununu Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu’nda gündeme getirmeleri çağrısını yaptı.” (10 .02.2000)¹⁰⁸

Avrupa “Parlamentosu, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne üyeliği görüşüyle bir plan doğrultusunda Kopenhag kriterlerini yerine getirecekse, Kürt sorununun çözüme kavuşturulmasının hayati önemde olduğunu vurguladı.” (10 .02.2000)¹⁰⁹

Avrupa Parlamentosu “Türk yetkililerine, Kürt toplumunun siyasal temsilcileriyle, özellikle de ülkenin güneydoğusundaki kentlerin belediye başkanlarıyla, diyaloga girmeleri çağrısında bulunur.” (15.11.2000)¹¹⁰

Avrupa Parlamentosu “Avrupa Parlamentosu Sakharov Ödülü sahibi Leyla Zana’nın ve düşünceleri nedeniyle hapse atılmış olan Kürt kökenli eski milletvekillerinin serbest bırakılmalarını talep eder.” (15.11.2000)¹¹¹

¹⁰⁶ European Parliament, **Resolution on the death sentence on Mr Öcalan and the future of the Kurdish question in Turkey** (B5-0006, 0012, 0018, 0023 and 0026/99), 22.7.1999.

¹⁰⁷ European Parliament, **State of relations between Turkey and the European Union** (B5-0120, 0124, 0129 and 0140/1999), 06.10.1999.

¹⁰⁸ European Parliament Secretariat Working Party Task-Force “Enlargement”, **Turkey and Relations with the European Union**, Briefing No.7, PE 167.407/rev.3, Luxembourg, 10 Feb.2000.

¹⁰⁹ European Parliament Secretariat Working Party Task-Force “Enlargement”, **Turkey and Relations with the European Union**, Briefing No.7, PE 167.407/rev.3, Luxembourg, 10 Feb.2000.

¹¹⁰ European Parliament, **European Parliament resolution on the 1999 Regular Report from the Commission on Turkey’s progress towards accession** (COM(1999) 513 - C5 - 0036/2000 - 2000/2014 (COS)), 15.11.2000.

¹¹¹ European Parliament, **European Parliament resolution on the 1999 Regular Report from the Commission on Turkey’s progress towards accession** (COM(1999) 513 - C5 - 0036/2000 - 2000/2014 (COS)), 15.11.2000.

Avrupa Komisyonu Genişlemeden Sorumlu Genel Müdürlüğü Türkiye Masası Şefi Alain Servantie 20 Kasım 2000 tarihinde Avrupa Komisyonu Başkanı Romano Prodi adına PKK Başkanlık Konseyi'ne bir mektup gönderdi ve Avrupa Komisyonu'nun azınlıklar politikasını anlattı. Mektubu, PKK'ya "derin saygılarını" sunarak bitirdi ¹¹².

Kamu Yönetimi Reformu

Avrupa Komisyonu'nun 8 Kasım 2000 tarihli raporunda, merkezi devleti zayıflatıp eyalet ve federasyon eğilimlerini güçlendirecek mahalli idareler yasası değişiklik tasarısının yasalaşması istenmektedir:

"Merkezi idarenin mahalli yönetim üzerindeki denetimi güçlü olmaya devam etmektedir. Daha öte bir ademimerkeziyetçiliği amaçlayan ve halen bakanlıklar arasında görüşülmekte olan mahalli yönetime ilişkin yasa taslağının kabul edilmesi beklenmektedir." (8.11.2000) ¹¹³

Yabancıların Türkiye'de Çalışmasının Önündeki Engellerin Kaldırılması

Avrupa Komisyonu, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Avrupa Birliği ülkelerinde serbest dolaşımının önüne kalıcı ve kesin engeller koyarken, AB vatandaşlarının Türkiye'de çalışmasının önündeki engellerin kaldırılmasını talep etmektedir. Bunun anlamı, Avrupa Birliği'nin işsizlerine Türkiye'de iş bulunacağı, Türkiye'deki işsiz sayısının daha da artacağıdır.

Tarım

Avrupa Komisyonu tarımda IMF'nin dayattığı politikaları savunmaktadır. Komisyon'a göre, subvansiyonlar kaldırılmalı, AB'de olduğu gibi doğrudan gelir desteğine geçilmelidir (8.11.2000) ¹¹⁴. Bu politikalar, Türkiye'de tarımın hızlı bir biçimde çökertilmesine, milyonlarca köylünün kentlere göçe zorlanmasına neden olacaktır.

Özelleştirme

Avrupa Birliği organları Türkiye'de hızlı bir özelleştirmeyi savunmakta ve bu konuda yeterli hızda hareket edilmediğinden yakınmaktadır. Avrupa Komisyonu tarafından 8 Kasım 2000 tarihinde açıklanan İlerleme Raporu ¹¹⁵ ve 13 Kasım 2001 tarihinde açıklanan İlerleme Raporunda ¹¹⁶ da bu görüş ifade edilmektedir. 6 Ekim 2004 günü açıklanan İlerleme Raporu'nda, özelleştirme konusunda "kaydedilen ilerlemenin sınırlı kalmasından" yakınılmaktadır ¹¹⁷.

Sosyal Güvenlik Reformu

Avrupa Komisyonu, Türk sendikacılık hareketinin "mezarda emeklilik" olarak nitelendirdiği ve "sosyal güvenlik reformu" adı altında sürdürülen uygulamaları da desteklemekte ve bunlara acilen ihtiyaç olduğunu belirtmektedir:

¹¹² **Milliyet ve Radikal**, 2.12.2000.

¹¹³ Commission of the European Communities, **Turkey 2000, 2000 Regular Report from the Commission on Turkey's Progress Towards Accession**, 8 November 2000, s.12.

¹¹⁴ Commission of the European Communities, **Turkey 2000, 2000 Regular Report from the Commission on Turkey's Progress Towards Accession**, 8 November 2000, s.43.

¹¹⁵ Commission of the European Communities, **Turkey 2000, 2000 Regular Report from the Commission on Turkey's Progress Towards Accession**, 8 November 2000, s.53-54. Ayrıca bkz. Commission of the European Communities, **1999 Regular Report from the Commission on Turkey's Progress Towards Accession**, s.37: "Özelleştirilmenin sürdürülmesi gereklidir."

¹¹⁶ Commission of the European Communities, **2001 Regular Report on Turkey's Progress Towards Accession (SEC(2001) 1756)**, s.72.

¹¹⁷ Avrupa Komisyonu, a.g.k., 2004, s.54.

“Türk sosyal güvenlik sisteminde reform yapılması sürmekte olan bir süreçtir ve buna acilen ihtiyaç bulunmaktadır.” (8.11.2000)¹¹⁸

Bu tavır, 2004 yılında da sürdürülmüştür. 2004 İlerleme Raporu’nda da sosyal güvenlik sisteminde bir reform yapılmasının gereği vurgulanmaktadır.

Yabancılara Toprak Satışının Serbest Bırakılması

19 Temmuz 2003 günlü Resmi Gazete’de yayımlanan 4916 sayılı Kanunla, yabancı gerçek ve tüzel kişilerin, Türkiye’de geniş araziler satın alabilmelerinin önündeki engeller kaldırıldı. Arkasından da yabancıların toprak alımlarında bir patlama yaşandı.

IMF Programlarının Uygulanması

Avrupa Birliği IMF politikalarının uygulanmasını talep etmektedir; çünkü Uluslararası Para Fonu’nun yönetiminde AB ülkelerinin payı yüzde 29,88’dir. Avrupa Birliği, IMF’nin Türkiye’de uygulattığı programları tüm gücüyle desteklemektedir:

Avrupa Parlamentosu, “ülkeyi finansal krizden çıkarmak için gerekli olan ekonomik reformların uygulanmasında Türk Hükümeti tarafından yapılan girişimleri memnuniyetle karşılar; ekonomiye istikrar kazandırmak için gerçekleştirilen bu çabanın ürünlerini vermeye başladığına inanır.” (25.10.2001)¹¹⁹

Aynı görüş, Avrupa Komisyonu tarafından açıklanan 2001 İlerleme Raporu’nda da yer almaktadır. IMF’ye verilen niyet mektupları ve IMF ile yapılan stand-by düzenlemesi konusunda şu değerlendirme yapılmaktadır:

“IMF ve Dünya Bankası tarafından finansal destek sağlanmış ve yeni ekonomik planın uygulanma boyutuyla ilgili önemli sayıda yasa 2001 yılının ikinci çeyreğinde hızlı bir biçimde kabul edilmiştir. Bu reformların amacı krizin aşılması ve AB üyeliği için ekonomik kriterlerin yerine getirilmesine yardımcı olmaktır.” (13.11.2001)¹²⁰

Ayrıca, ekonomik alanda Avrupa Birliği’nin istekleri ile IMF ve Dünya Bankası’nın isteklerinin çoğu benzer niteliktedir. Avrupa Birliği’nin MEDA (Akdeniz) fonlarından yararlanmanın önkoşulu, IMF ve Dünya Bankası’nın onayladığı programları uygulamaktır. “Avrupa-Akdeniz Ortaklığı Çerçevesinde Ekonomik ve Toplumsal Yapıların Reformuna Eşlik Edecek Mali ve Teknik Önlemler Konusundaki 23 Temmuz 1996 tarihli Konsey Tüzüğü” (EC.No.1488/96) bu önkoşulu şöyle belirtmektedir¹²¹:

“Bu destekleme programlarından faydalanacak ülkelerin aşağıda belirtilen yeterlilik ölçütünü sağlamış olmaları gerekmektedir: İlgili ülke, makro-ekonomik düzeydeki reformların etkinliği ve ölçüsü ile uyum içerisindeki, Bretton-Woods kurumları (IMF, Dünya Bankası, y.k.) tarafından onaylanmış bir reform programını gerçekleştirmeli veya bu kurumlarla uyum içinde benzer olan programları, onlar tarafından finansman destekleri şart olmasa da, uygulamalıdır.” (M.2/A/II/b)

¹¹⁸ Commission of the European Communities, **Turkey 2000, 2000 Regular Report from the Commission on Turkey’s Progress Towards Accession**, 8 November 2000, s.49-50.

¹¹⁹ European Parliament, **Turkey’s progress towards accession (2000) European Parliament resolution on the 2000 Regular Report from the Commission on Turkey’s progress towards accession** (COM(2000) 713 - C5 - 0613/2000 - 2000/2014 (COS)), 25.10.2001.

¹²⁰ Commission of the European Communities, **2001 Regular Report on Turkey’s Progress Towards Accession** (SEC(2001) 1756), s.14.

¹²¹ Hazine Müsteşarlığı Dış Ekonomik İlişkiler Gn.Md., **1995-1999 Yılları Arasında Uygulanan Avrupa Birliği Akdeniz (MEDA) Programı Kapsamında Sağlanan Hibelerin Kullanılmasına İlişkin Rehber**, Ankara, 1997, s.3.

Avrupa Birliği'nin Türkiye'den talepleri, Türkiye'yi sömürmenin ötesinde, Türkiye'yi zayıflatmayı ve eyaletlere bölmeyi, halkımızı ve işçi sınıfımızı parçalamayı ve birbirine düşman etmeyi amaçlamaktadır. Avrupa Birliği'nin talepleri yalnızca sömürmekle sınırlı değildir. Günümüzde Türkiye'nin bütünlüğüne ve bağımsızlığına, halkımızın ve işçi sınıfımızın çıkarlarına ve hatta varlığına yönelik en önemli tehdit, AB emperyalizminden ve ABD emperyalizminden gelmektedir.

VII. TÜRKİYE'DE İŞÇİ SINIFI VE SENDİKACILIK HAREKETİNİN AVRUPA BİRLİĞİ POLİTİKALARI

Günümüzde işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinde önemli tartışma-ayırışma konularından biri, Avrupa Birliği konusundaki tavidir.

Bu konuda sendikalarımızın bugüne kadar net ve istikrarlı bir tavrı olmadı. Bu tutumun nedenleri şöyle sıralanabilir:

Birçok sendika ve sendikacı için, Avrupa Birliği'nin karmaşık yapısını ve dinamiklerini izlemek zordur. Ayrıca, bu konu günlük sendikal sorunlarla da yakından bağlantılı gözükmemektedir. IMF ve Dünya Bankası politikalarına haklı olarak karşı çıkan birçok kişi, bu örgütlerin gerçekte yalnızca birer araç olduğunu, bunları yöneten gücün Avrupa Birliği emperyalizmi ve ABD emperyalizmi olduğunu anlamakta zorluk çekmektedir. Bu zorlukta, sermayenin denetimi altındaki kitle iletişim araçlarının propagandaları da etkilidir. Bu propaganda bir taraftan sendika yönetimlerini, diğer taraftan sendikaların üye kitlesini etkilemektedir. Sendika üyeleri ve daha geniş işçi-memur kitleleri, karşı karşıya buldukları sorunların çözümünü Avrupa Birliği'ne katılımda görmektedir. Ayrıca, önde gelen siyasal partilerin Avrupa Birliği'ni olumluyan ve destekleyen tavrı da, sendika yönetimlerini etkilemektedir. İktidar partisi ile muhalefet partilerinin elele Avrupa Birliği'ni savunduğu koşullarda, sendikacıların açık tavrı alması zordur.

Kendisini "solcu" olarak tanımlayan işçilerin ve sendikacıların bir bölümü de Avrupa Birliği'ni savunmaktadır. Bunun da bazı nedenleri vardır.

En önemli neden, 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında Avrupa'ya giden sendikacıların Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'ndan gördüğü yardımdır. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun 1973 yılında kurulmasının ardından, DİSK 1974 yılında bu örgüte üyelik için başvurdu. Ancak üyelik başvurusu reddedildi. DİSK'in üyelik başvurusunda bulunmasında en önemli etmen, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Soğuk Savaş'ın aleti olduğu bir dönemde, Avrupa sendikalarının Avrupa'nın bütünleştirilmesi kaygısıyla komünistlerle iyi ilişkiler geliştirmeye çaba harcamasının "ilericilik" olarak yorumlanmasıydı. Bu çabalar sonucunda, İtalyan Komünist Partisi'nin denetimindeki CGIL'in üyeliğe kabulü, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu konusunda olumlu izlenimler yaratmıştı. Herhangi bir uluslararası örgüte üye olmayan DİSK, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'na olumlu yaklaşmıştı. Ancak ETUC, DİSK'i üyeliğe kabul etmedi; çünkü DİSK "Avrupacılık" yapmıyordu; ayrıca Avrupa'nın Türkiye'ye karşı tavrı, yaşanmaya başlanan krizle değişiyordu. 1975-1977 döneminde ise DİSK'in Dünya Sendikalar Federasyonu ile ilişkileri gelişti. Ancak, 12 Eylül sonrasında, ETUC'un DİSK'lilere sağladığı destek önemsendi ve ciddi bir yakınlaşma sağlandı. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Türkiye'ye yönelik taahhütlerinden (özellikle işgücünün serbest dolaşımı) kurtulmak için başlattığı Türkiye karşıtı kampanyada yerini aldı. Bu süreçte DİSK'e destek verdi. ETUC'un DİSK'e yönelik tavrının değişmesinde, DİSK Yönetim Kurulu'nun tutuklu üyelerinin Avrupa'daki DİSK Yönetim Kurulu üyesi TKP'lileri kenara iterek avukat Yücel Top'a DİSK'i Avrupa'da temsil etme yetkisini vermelerinin de belirleyici etkisi oldu. Sovyetler Birliği'nin çökmesi ve DİSK içinde önemli bir gücü olan TBKP'nin (TKP + TİP) dağılması da büyük bir ideolojik boşluğa ve savrulmaya yol açtı.

Bazı solcuların Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'na sıcak bakmalarının diğer bir nedeni, "enternasyonalizm"i hareket noktası olarak kabul etmeleriydi. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun Türkiye aleyhindeki her açıklaması, emperyalizmin politikalarından bağımsız bir biçimde, enternasyonalist bir dayanışma olarak yorumlandı ve açıklandı. Sovyetler Birliği'nin gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıflarını bir bütün olarak karşısına almamak için oluşturduğu yumuşak çizgi de, bu ülkelerin sendikalarıyla ilk kez ilişkiye giren insanların yanıltılmasında etkili oldu.

Avrupa Birliği emperyalizmi özellikle 1991 sonrasında Türkiye'yi parçalamaya yönelik bir stratejiyi uygularken, "demokrasi" ve "insan hakları" kavramlarını ve etnik kimliğin öne çıkarılması çabalarını etkili bir biçimde kullandı. Türkiye'de 1990'lı yılların ortalarına kadar, etnik kimlikle Türkiye Cumhuriyeti'ne saldıranlar "solcu" zannedildiğinden, Avrupa Birliği emperyalizminin bu çabaları da "ilericilik" olarak yorumlandı. Bazı sendikal örgütlerde sınıf kimliği yerine etnik kimliğe dayalı güç dengeleri olduğunda, Avrupa Birlikçi çizgi önem kazandı.

12 Eylül döneminde yaşattırılan zulüm, birçok insanda Türkiye Cumhuriyeti Devleti düşmanlığı yarattı. Zulmü doğrudan veya dolaylı olarak yaşayan birçok insan, Türkiye'ye saldıran her kesimi "dost" kabul etme eğilimine girdi. Bu eğilim de Avrupa Birliği'nin emperyalist politikalarının kolayca kitle tabanı bulmasına yardımcı oldu.

İşçi sınıfı hareketi içinde sınıf kimliğini ikinci plana iterek etnik kimliği öne çıkaranlar kolayca Avrupa Birlikçi oldu. Avrupa Birliği emperyalizminin Türkiye'yi parçalama çabaları, Türkiye'yi zaten parçalamaya çalışanlar için bulunmaz nimetti. Bunlar da sendikaların politikasını etkiledi.

İşçi sınıfı hareketi içinde sınıf ve ulus kimliğini reddederek, "ümme" kimliğini öne çıkaranlar da "din özgürlüğü"nü savunan AB emperyalizmine yanaştı.

Kendisini "sağcı" olarak nitelendiren birçok sendikacı için, her anti-komünist, potansiyel bir dosttu. AB emperyalizminin ve ABD emperyalizminin 1990-91 sonrasında bölgemize yönelik stratejilerinin kökten değiştirdiğini ve artık Türkiye'ye yönelik ana tehdidin bu ülkelerden geldiğini kavrayamayan birçok kişi, Avrupa Birliği'ni ve Avrupa sendikalarını "dost" kabul ediyordu. Türkiye'ye yönelik tehdidin öncelikle bu "dostlardan" geldiğinin anlaşılması ve "emperyalizm" kavramının kullanılması zaman aldı ve hala alıyor.

Sendikacıların bir bölümünün Avrupa Birlikçi olmasında belki en önemsiz etmen, AB emperyalistlerinin sağladığı maddi olanaklar oldu. Birçok sendika yöneticisi, "sendika turizmi" olarak da eleştirilen Avrupa gezilerine başladı. 1960'lı yıllarda Amerikan emperyalistlerinin ABD'ye düzenlediği sendikacı gezilerine benzer geziler Avrupa Birliği parasıyla gündeme getirildi. Ayrıca, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, emperyalist Avrupa Birliği'nin parasının Türkiye'deki sendikalara yönlendirilmesinde aracılık etti. DİSK, emperyalistlerden devlet parası alma tartışmaları gündeme çıkmadan önce Avrupa Komisyonu'ndan 150 bin Euro aldı. Ardından da, DİSK, HAK-İŞ ve KESK, emperyalist Avrupa Birliği'nin ETUC aracılığıyla sağladığı 1 milyon Euro ile "eğitim çalışmaları" yaptılar.

Bütün bu etmenlere ek olarak, uluslararası sendikacılık hareketinin ve diğer ülkelerdeki sendikacılık hareketlerinin tanınmaması ve bilinmemesi de, bu hataların yapılmasında önemli rol oynadı ve oynuyor.

Bunlara ve benzeri nedenlere bağlı olarak, bugün, Türkiye sendikacılık hareketini oluşturan her örgütün içinde Avrupa Birliği konusunda tartışmalar yaşanmaktadır ve bu tartışmalar, sendikaların politikalarındaki zikzakların ana nedenidir.

Bu nedenlere bağlı olarak, 7 Haziran 2002 günü Cumhuriyet Gazetesi'nde tam sayfa olarak yayımlanan AB karşıtı metne imza atan kişi, 5 Haziran 2002 günü İstanbul'da sermaye çevreleriyle birlikte AB yandaşı bir metni imzalayabilmektedir.

Bu nedenlere bağlı olarak, iki kişi sohbet ettiğinde en büyük "anti-emperyalist" in kendisi olduğunu ve tabii ki Avrupa emperyalizmine de karşı olduğunu söyleyen bir kişi, "Türkiye Cumhuriyeti benim devletim değil ki" diyebilmekte, AB emperyalistlerin parasıyla eğitim yapabilmekte ve ardından da eğitimde harcadıkları paranın AB parası olduğunu örgütünün dergisinde yer alan bir yazıda reddedebilmektedir; bir başka sendikal örgütü, Avrupa Birliği'ne karşı olduğu gerekçesiyle bir uluslararası örgüte acemice yazılmış bir ihbar mektubuyla ihbar

edebilmektedir; AB emperyalizminin genişlemeden sorumlu bakanı Günter Verheugen'a kendi ülkesini şikayet edebilmekte, emperyalistlerden medet umabilmektedir.

Bu nedenlere bağlı olarak, bir sendikacı, mitingde "kahrolsun ABD emperyalizmi, kahrolsun AB emperyalizmi" sloganı attıran bir kişiye, "nereden çıktı bu emperyalizm lafı" diyebilmekte ve kendi örgütünün 12 Eylül öncesinde Avrupa'yı emperyalist olarak suçladığını unutabilmektedir.

Bu nedenlere bağlı olarak, çeşitli çevrelere başka mesajlar veren bir kişi, Avrupa Birliği'nin hıristiyan kaynaklı bayrağını savunabilmekte, "12 rakamının hıristiyanlıkla bağına ne bakıyorsun; esas bağ Aleviliğin 12 imamıyla" diye konuyu şakaya getirmeye çalışabilmektedir.

Türkiye'de sendikalarımızın Avrupa Birliği politikalarının incelenmesi, bu ve benzeri nitelikte çelişkileri de içeren, kapsamlı bir çalışmayı gerektirmektedir.

Ancak artık bu konuda saflar netleşmektedir.

Avrupa Birliği'nin talepleri, Anayasasının değiştirilemez hükümlerine göre laik ve demokratik sosyal hukuk devleti olması gereken Türkiye Cumhuriyeti'ni parçalamaya yöneliktir.

Bu gerçek, eski önyargılar aşılarak hızla kavranmaktadır.

Sendikalarımızın bu konuda takınacakları tavır önümüzdeki dönemde çok daha bilinçli ve tutarlı olacaktır.

Bazı sendikacılarımız ve işçilerimiz-memurlarımız, son derece bilinçli ve tutarlı bir biçimde, gayri-millî cephede, emperyalistlerle aynı safta yerlerini alacaklar, Avrupa Birliği emperyalistleri ve onların ortağı Avrupa işçi sınıfıyla işbirliği içinde Türkiye'nin parçalanması çabasına katkıda bulunacaklardır. Bu arada belki grevler ve direnişler de yapacaklar, güzel kitaplar çıkaracaklardır. Bu kişiler gelecekte tarihimize, İstiklal Savaşı sırasında İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı General Harrington'dan aldığı parayla grev yapan İştirakçi Hilmi'ler, Padişah'ın ve emperyalistlerin uşağı Ali Kemal'ler gibi geçecektir.

Bazı sendikacılarımız ve işçilerimiz-memurlarımız da, yine son derece bilinçli ve tutarlı bir biçimde, anti-emperyalist ulusalcı cephede yerlerini alacaklar ve ekmek ve bağımsızlık mücadelesini bir bütün halinde sürdüreceklerdir. Bu insanlarımız da gelecekte tarihimize Hasan Tahsin'ler, Nene Hatun'lar, emperyalizme karşı dünyanın ilk başarılı başkaldırısı olan İstiklal Savaşımızın diğer isimsiz kahramanları gibi geçecektir.

İstiklal Savaşı döneminin koşulları ve cepheleşmesi, işçi sınıfının çok daha gelişkin olduğu koşullarda, yeniden gündemdedir.